

INFORMACJA

o pracy Rzecznika Praw Obywatelskich

kwiecień – czerwiec 2025

Spis treści

Część 1.....	3
I. Informacje o wpływie i załatwianiu wniosków.....	3
Część 2.....	26
II. Wystąpienia o charakterze generalnym.....	26
III. Kasacje oraz skargi kasacyjne, skargi nadzwyczajne do Sądu Najwyższego i przystąpienia do postępowań przed sądami powszechnymi	78
V. Skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych, skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz przystąpienia do postępowań przed sądami administracyjnymi i organami administracji.....	112
VI. Wnioski do Trybunału Konstytucyjnego. Skargi konstytucyjne, wnioski i pytania prawne, do których przystąpił Rzecznik	121
VII. Wystąpienia legislacyjne	127
VIII. Opinie i stanowiska	131
IX. Udział Rzecznika w postępowaniach przed sądami międzynarodowymi.....	132
X. Reakcje na wcześniejsze wystąpienia Rzecznika	132
Część 3.....	138
Wybór spraw indywidualnych	138

Część 1.

I. Informacje o wpływie i załatwianiu wniosków

Dane informacyjno-statystyczne za II kwartał 2025 r.

Tabela 1. Wpływ spraw do Rzecznika Praw Obywatelskich

Wpływ do Biura RPO	II kwartał 2025 r.
Wpływ ogółem	12 535
Sprawy nowe	5 994
Odpowiedzi w sprawach podjętych przez RPO	4 353

W II kwartale 2025 roku w Biurze RPO przyjęto **523** interesantów oraz przeprowadzono **7 680** rozmowy telefoniczne, udzielając wyjaśnień i porad.

Tabela 2. Wystąpienia generalne w II kwartale 2025 r.

Rzecznik Praw Obywatelskich skierował:	II kwartał 2025 r.	2025
wystąpień problemowych	43	89
- w tym o podjęcie inicjatywy prawodawczej	25	56
zawiadomień do TK o przystąpieniu do postępowania ze skargi konstytucyjnej	4	7
zawiadomień do TK o przystąpieniu do postępowania w sprawie pytań prawnych	-	1
skarg nadzwyczajnych do SN	6	12
kasacji w sprawach karnych	19	39
skarg kasacyjnych do NSA	-	1
zawiadomień do NSA o przystąpieniu do postępowania w sprawie pytania prawnego	1	4
skarg do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych	-	2
przystąpień do postępowania sądowego	9	11

żądań wszczęcia postępowania administracyjnego	1	3
żądań wszczęcia postępowania cywilnego	1	5
przystąpień do postępowań przed sądami międzynarodowymi	-	1
Razem	84	175

Tabela 3. Sprawy rozpatrzone w II kwartale 2025 r.

Efekty	Sposób rozpatrzenia sprawy	Liczba	Udział procentowy
Podjęto do prowadzenia	Razem	2770	38,4
	podjęto do prowadzenia	2459	34,1
	w ramach wystąpienia o charakterze generalnym	311	4,3
Udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące środki działania	Razem	3617	50,2
	udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące środki działania	3617	50,2
Inne	Razem	819	11,4
	przekazano wniosek wg. właściwości	146	2,0
	zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku	379	5,3
	nie podjęto ¹	294	4,1
Razem		7206	100,0

¹ Przekazane Rzecznikowi do wiadomości wystąpienia kierowane do innych organów i pisma niezrozumiałej treści.

Wykres 1. Sposób rozpatrzenia spraw w II kwartale 2025 r.

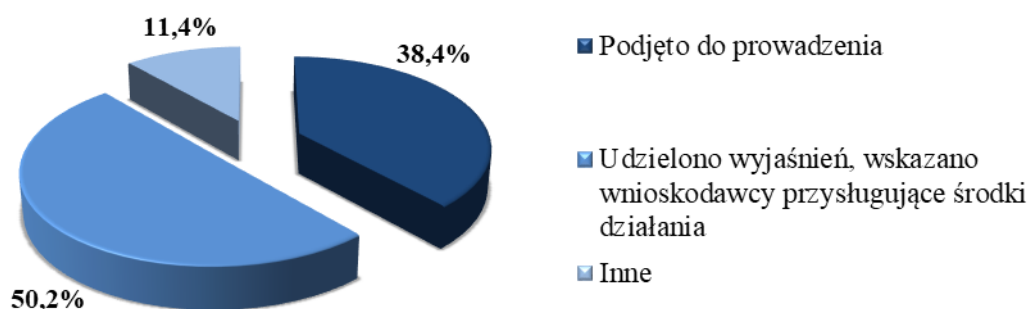

Tabela 4. Zakończenie postępowania w sprawach podjętych w II kwartale 2025 r.

Efekty	Sposób zakończenia postępowania	Liczba	Udział procentowy
Uzyskano rozwiązanie oczekiwane przez wnioskodawcę i Rzecznika Praw Obywatelskich	Razem	826	34,2
	Zasadność zarzutów wnioskodawcy	580	24,0
	Uwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	246	10,2
Odstąpiono od dalszego prowadzenia sprawy	Razem	317	13,1
	Toczące się postępowanie w sprawie (niewyczerpany tryb)	171	7,1
	Rezygnacja RPO z dalszego prowadzenia sprawy (obiektywne przyczyny)	146	6,0
Nie uzyskano rozwiązania oczekiwanego przez wnioskodawcę	Razem	1274	52,7
	Niepotwierdzenie się zarzutów wnioskodawcy	1115	46,1
	Nieuwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	131	5,4
	Wyczerpanie przez RPO możliwości działania	28	1,2
Razem		2889	100

Wykres 2. Zakończenie postępowania w sprawach podjętych do prowadzenia

Tabela 4. Przedmiot nowych spraw (wniosków) w II kwartale 2025 r.

Problematyka spraw nowych	Liczba	Udział procentowy
prawo karne	1449	24,2
prawo karne wykonawcze	521	8,7
prawo pracy i zabezpieczenie społeczne	814	13,6
prawo cywilne	924	15,4
prawo administracyjne i gospodarcze	924	15,4
prawo konstytucyjne, międzynarodowe i europejskie	520	8,7
równe traktowanie	679	11,3
Krajowy Mechanizm Prewencji	18	0,3
ochrona praw żołnierzy i funkcjonariuszy	72	1,2
zespół do spraw sygnalistów	13	0,2
inne	60	1,0
Razem	5994	100

Wykres 3. Wiodące problematyki spraw nowych

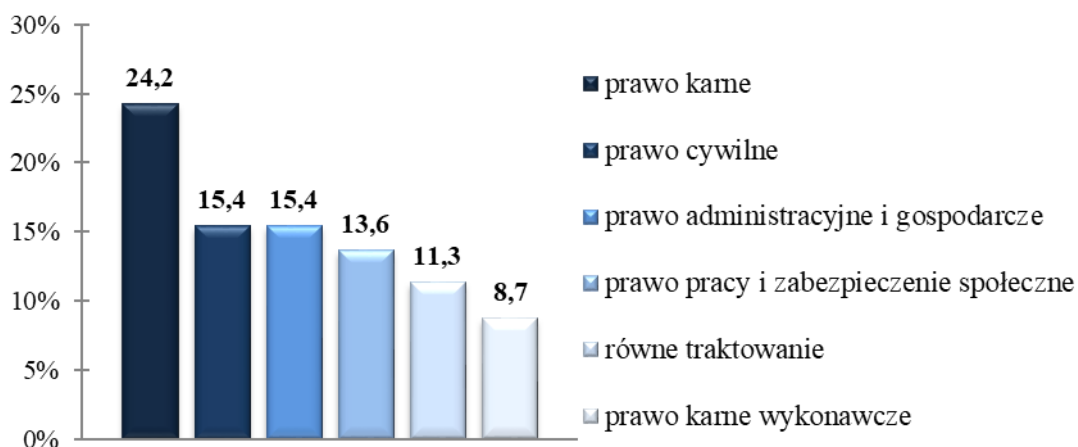

Tabela 5. Przedmiot wniosków dot. skarg nadzwyczajnych skierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich (według właściwości zespołów merytorycznych).

Problematyka	II kwartał 2025 r.
prawo karne	384
prawo cywilne	135
prawo administracyjne i gospodarcze	70
prawo pracy i zabezpieczenie społeczne	49
prawo konstytucyjne, międzynarodowe i europejskie	3
równe traktowanie	2
Razem	643

Wykres 4. Wiodące problematyki nowych wniosków dot. skarg nadzwyczajnych

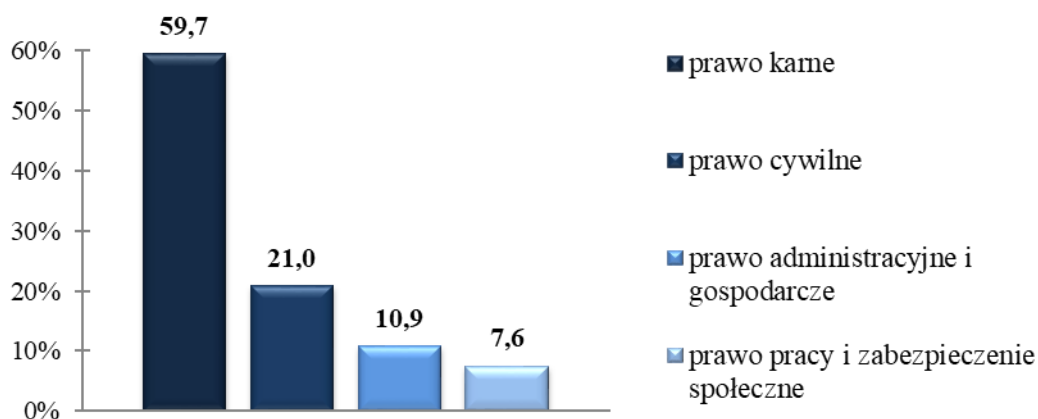

Tabela 6. Sprawy rozpatrzone w Biurach Pełnomocników Terenowych

Sposób rozpatrzenia	Liczba	Udział procentowy
podjęto do prowadzenia	557	42,8
udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące mu środki działania	647	49,7
przekazano wniosek wg właściwości	9	0,7
zwrócono się o uzupełnienie wniosku	30	2,3
nie podjęto*	58	4,5

* Przekazane Rzecznikowi do wiadomości wystąpienia kierowane do innych organów i pisma niezrozumiałej treści.

Wykres 5. Rozpatrzenie spraw w Biurach Pełnomocników Terenowych RPO

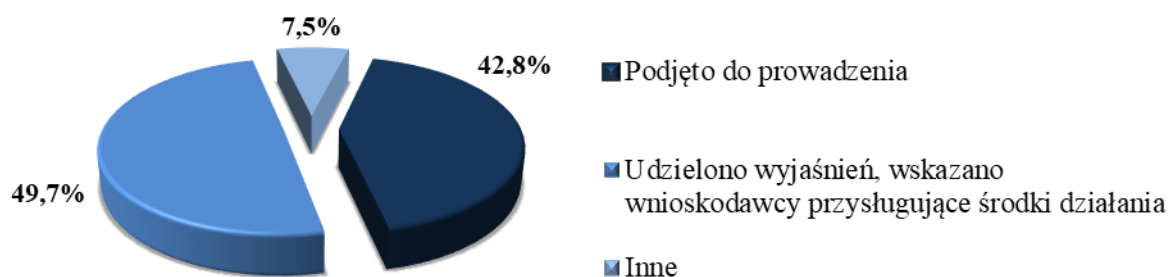

Tabela 7. Przedmiot nowych spraw w Biurach Pełnomocników Terenowych

Problematyka	Liczba	Udział procentowy
prawo karne	148	12,7
prawo karne wykonawcze	57	4,9
prawo pracy i zabezpieczenie społeczne	83	7,1
prawo cywilne	268	23,1
prawo administracyjne i gospodarcze	119	10,2
prawo konstytucyjne, międzynarodowe i europejskie	31	2,7
równe traktowanie	447	38,5
Krajowy Mechanizm Prewencji	0	0,0
ochrona praw żołnierzy i funkcjonariuszy	4	0,3
zespół do spraw sygnalistów	1	0,1
inne	3	0,3
Razem	1234	100

Wykres 6. Problematyki wiodące w Biurach Pełnomocników Terenowych

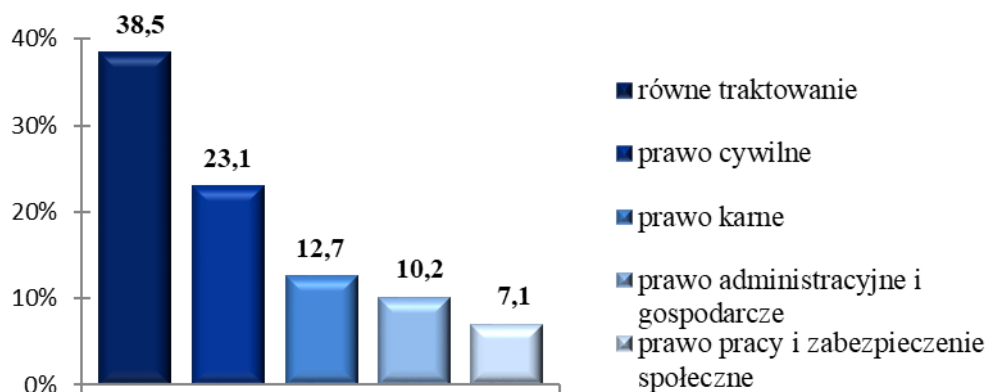

Tabela 8. Spotkania i wizytacje Rzecznika Praw Obywatelskich, Zastępców RPO oraz pracowników Biura RPO w II kwartale 2025 r.

1.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka oraz przedstawicieli BRPO z Rzecznikiem Finansowym Michałem Ziemiakiem, Elizą Gużewską, zastępcą dyrektora Departamentu Klienta Rynku Ubezpieczeniowo-Emerytalnego i Dawidem Rapkiewiczem, dyrektorem Departamentu Klienta Rynku Bankowo-Kapitałowego. Biuro RPO. Warszawa.	2.04.2025 r.
2.	Spotkanie Zastępcy RPO Adama Krzywonia z samorzeczniczkami w spektrum autyzmu. Celem spotkania było zwrócenie uwagi na potrzeby i trudności kobiet w spektrum autyzmu. Biuro RPO. Warszawa.	2.04.2025 r.
3.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Białymstoku przez pracownika Biura RPO w Warszawie.	3.04.2025 r.
4.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Bydgoszczy przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Gdańsku.	17.04.2025 r.
5.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Koszalinie przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego w Gdańsku.	3.04.2025 r.
6.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Krakowie przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego w Katowicach.	3.04.2025 r.
7.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Lublinie przez pracownika Biura RPO w Warszawie.	3.04.2025 r.
8.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Szczecinie przez pracownika Biura RPO w Warszawie.	3.04.2025 r.

9.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Wałbrzychu przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego we Wrocławiu.	3.04.2025 r.
10.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w uroczystości związanej z wręczeniem odznaki honorowej dla prof. Piotra Józefa Hofmańskiego. Białystok	4.04.2025 r.
11.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z minister do spraw społeczeństwa obywatelskiego Adrianą Porowską. Rozmowa, która odbyła się w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, dotyczyła uregulowań prawnych i aktualnej sytuacji sektora organizacji pozarządowych. Warszawa.	8.04.2025 r.
12.	Spotkanie przedstawicieli RPO z przedstawicielami inicjatywy „Nasz Rzecznik”. Warszawa.	8.04.2025 r.
13.	Wizytacja pracowników BRPO w Punkcie Opieki nad Osobami Nietrzeźwymi w Tarnowie, prowadzonym przez Stowarzyszenie „Po Prostu Razem” z Tarnowa. Wizytacja odbyła się w związku z badaniem przez Rzecznika Praw Obywatelskich zasad funkcjonowania Punktu oraz sposobu traktowania osób doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. Tarnów.	9.04.2025 r.
14.	Udział przedstawiciela BRPO w posiedzeniu wyjazdowym Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmu RP dotyczące rozpatrzenia informacji na temat sytuacji i problemów mniejszości narodowych i etnicznych z terenu województwa małopolskiego. Kraków, Maszkowice, Krościenko.	14-15.04.2025 r.
15.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka z przedstawicielami Wipasz S.A., jednego z największych polskich producentów pasz i mięsa drobiowego. Spotkanie poświęcone było funkcjonowaniu ferm zwierzęcych oraz tezom wystąpienia RPO do Prezesa Rady Ministrów. Biuro RPO. Warszawa.	15.04.2025 r.
16.	Spotkanie przedstawiciela RPO z osobami w kryzysie psychicznym – członkami klubu samopomocy „Warszawski Dom pod Fontanną”. Warszawa.	16.04.2025 r.
17.	Spotkanie Zastępcy RPO Adama Krzywonia z wiceprezesem Centralnej Rady Romów Karolem Kwiatkowskim oraz dyrektorką ds. komunikacji i współpracy w Centralnej Radzie Romów Karoliną Kwiatkowską. Biuro RPO. Warszawa.	16.04.2025 r.

18.	Wizytacja przedstawicieli Biura Rzecznika Praw Obywatelskich Ośrodka dla Cudzoziemców w Czerwonym Borze.	17.04.2025 r.
19.	Udział Zastępcy RPO Stanisława Trociuka w uroczystości przekazania dokumentów i pamiątek Marszałka Sejmu RP II Kadencji Józefa Zycha do zasobów Archiwum Akt Nowych. Warszawa.	24.04.2025 r.
20.	Udział Zastępcy RPO Adama Krzywonia oraz pracowników BRPO we wspólnej wizytacji przedstawicieli Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Rzecznika Praw Dziecka przy granicy z Białorusią. W pierwszym dniu wyjazdu przedstawiciele RPO i RPD spotkali się z przedstawicielami Podlaskiego Oddziału Straży Granicznej w Białymstoku. Następnie pracownicy BRPO i BRPD przeprowadzili niezapowiedzianą wizytację w Placówce Straży Granicznej w Białowieży. 25 kwietnia przedstawiciele obu instytucji spotkali się z Komendantem Nadbużańskiego Oddziału Straży Granicznej gen. bryg. SG Jackiem Szcząchorem, jego zastępcą ppłk SG Wojciechem Potapo, naczelnikiem ds. cudzoziemców NOSG, Komendantem Placówki Straży Granicznej w Terespolu płk SG Krzysztofem Jakimiakiem oraz kierownik grupy ds. cudzoziemców PSG mjr Martą Miturą.	24-25.04.2025 r.
21.	Wizytacja przedstawicieli BRPO w placówkach Straży Granicznej w Białymstoku, Białowieży, Starym Masiewie, Narewce, Terespolu, Janowie Podlaskim.	24-25.04.2025 r.
22.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka w Uroczystym Zgromadzeniu Posłów i Senatorów w Gnieźnie. Głównym celem wydarzenia było szczególne upamiętnienie przez obie izby polskiego parlamentu 1000. rocznicy koronacji pierwszego króla Polski Bolesława Chrobrego. Gniezno.	25.04.2025 r.
23.	Wizytacja przedstawiciela RPO w klinikach psychiatrycznych Centralnego Szpitala Klinicznego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi.	25.04.2025 r.
24.	Udział przedstawiciela RPO w siódmym spotkaniu w ramach „Forum Deinstytucjonalizacji: uspołecznienie, upodmiotowienie, personalizacja” poświęcone centrom usług społecznych jako koordynatorom lokalnych systemów usług społecznych.	30.04.2025 r.

25.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka w oficjalnych obchodach Święta Narodowego Trzeciego Maja, na Placu Zamkowym w Warszawie. Uroczystości upamiętniły 234. rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 maja. Warszawa.	3.05.2025 r.
26.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Białymstoku przez pracownika Biura RPO w Warszawie	8.05.2025 r.
27.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Bydgoszczy przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Gdańsku.	15.05.2025 r.
28.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Koszalinie przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego w Gdańsku.	8.05.2025 r.
29.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Krakowie przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego w Katowicach.	8.05.2025 r.
30.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Lublinie przez pracownika Biura RPO w Warszawie.	8.05.2025 r.
31.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Szczecinie przez pracownika Biura RPO w Warszawie.	8.05.2025 r.
32.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Wałbrzychu przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego we Wrocławiu.	8.05.2025 r.
33.	Wizytacja przedstawicieli BRPO ad hoc na terenach przygranicznych w miejscowości Czeremcha, Michałowo, Mielnik, Płaska.	16-17.05.2025 r.
34.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka z przedstawicielami Naczelnej Rady Lekarskiej - prezesem Rady Łukaszem Jankowskim i sekretarzem Grzegorzem Wroną. Spotkanie dotyczyło bieżących problemów związanych z wykonywaniem zawodu lekarza. Biuro RPO. Warszawa.	16.05.2025 r.
35.	Wizytacja przedstawicieli BRPO w lokalach wyborczych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w Białymstoku, Alwernie, Krzeszowicach, Chrzanowie i Kościerzynie.	17.05.2025r.
36.	Wizytacja przedstawicieli BRPO wskazanych jednostek policyjnych, wojskowych i strażackich. Koło. Poznań.	20-22.05.2025 r.

37.	Spotkanie Zastępcy RPO Adama Krzywonia z Zespołem Praw Kobiet i Zespołem ds. Alimentacji Inicjatywy „Nasz Rzecznik”. Biuro RPO. Warszawa.	26.05.2025 r.
38.	Spotkanie Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich Wojciecha Brzozowskiego z wiceministrą sprawiedliwości Marią Ejchart, dyrektorką generalną Służby Więziennej płk Renatą Niziołek oraz dyrektorami z Centralnego Zarządu Służby Więziennej. W trakcie spotkania skoncentrowano się na zagadnieniach związanych z opieką zdrowotną zapewnianą osobom pozbawionym wolności. Ministerstwo Sprawiedliwości. Warszawa.	26.05.2025 r.
39.	Udział przedstawiciela BRPO w spotkaniu organizowanym przez Forum Młodych Dyplomatów na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu. Poznań.	28.05.2025 r.
40.	Spotkanie Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich Adama Krzywonia z doradcą Marszałka Sejmu RP ds. mniejszości narodowych i etnicznych Ryszardem Gallą, przewodniczącym Śląskiego Stowarzyszenia Samorządowego Łukaszem Jastrzembskim oraz przewodniczącym Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce Rafałem Bartkiem. W spotkaniu uczestniczyła także dyrektorka biura Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce Joanna Hassa. Biuro RPO. Warszawa.	28.05.2025r.
41.	Spotkanie przedstawicieli BRPO z wicestarostą Powiatu Hajnowskiego Justyną Jarmocik, naczelnikiem Wydziału Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Hajnówce Niną Łukasik, dyrektorem Centrum Kultury Białoruskiej w Białymstoku Anatolem Wapem, dyrektorem II Liceum Ogólnokształcącego z Dodatkową Nauką Języka Białoruskiego w Hajnówce Igorem Łukaszukiem, a także przewodniczącą Rady Rodziców tej szkoły Dorotą Romaniuk i jej zastępczynią Julitą Koroluk. ws. szkół dla mniejszości narodowych i etnicznych, głównie białoruskiej.	29.05.2025 r.
42.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Białymstoku przez pracownika Biura RPO w Warszawie	5.06.2025 r.
43.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Bydgoszczy przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego w Gdańsku	26.06.2025 r.

44.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Koszalinie przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego w Gdańsku.	5.06.2025 r.
45.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Krakowie przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego w Katowicach.	5.06.2025 r.
46.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Lublinie przez pracownika Biura RPO w Warszawie.	5.06.2025 r.
47.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Szczecinie przez pracownika Biura RPO w Warszawie.	5.06.2025 r.
48.	Przyjęcia interesantów w Punkcie Przyjęć Interesantów w Wałbrzychu przez pracownika Biura Pełnomocnika Terenowego we Wrocławiu.	5.06.2025 r.
49.	Spotkanie RPO Marcina Wiącka z członkami Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych. Rozmowy dotyczyły m.in. kwestii związanych z edukacją, w tym problemów z nauką języka mniejszości, prawa mniejszości do reprezentacji parlamentarnej oraz opracowania nowego modelu wsparcia i promocji kultur mniejszości. Biuro RPO. Warszawa.	10.06.2025 r.
50.	Zastępca RPO Stanisław Trociuk został wyróżniony Odznaką Honorową za Zasługi dla Legislacji nadawaną przez Prezesa Rady Ministrów. Uroczystość wręczenia odznaki odbyła się podczas konferencji "Legislator w służbie państwu i prawu" zorganizowanej z okazji jubileusza 25-lecia Rządowego Centrum Legislacji. W wydarzeniu uczestniczyli rzecznik praw obywatelskich Marcin Wiącek, zastępcy RPO Adam Krzywoń i Wojciech Brzozowski oraz dyrektor generalny BRPO Michał Szwał. Warszawa.	13.06.2025 r.
51.	Wizytacja przedstawicieli RPO przy granicy polsko-białoruskiej i w tzw. strefie buforowej. Przedstawiciele RPO przeprowadzili niezapowiedziane wizytacje placówek Straży Granicznej w Mielniku, Czeremsze, Michałowie i Płaskiej. Przeprowadzone zostały rozmowy z komendantami placówek Straży Granicznej oraz funkcjonariuszami pełniącymi służbę.	16-17.06.2025 r.
52.	Posiedzenie Komisji Ekspertów ds. Zdrowia przy Rzeczniku Praw Obywatelskich, podczas którego	18.06.2025 r.

	dyskutowano na temat szczepień ochronnych z udziałem Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka.	
--	---	--

Tabela 9. Wizytacje Krajowego Mechanizmu Prewencji w II kwartale 2025 r.

1.	Oddział I Ogólnopsychiatryczny Szpitala Nowowiejskiego w Warszawie – badanie prewencyjne.	2.04.2025 r.
2.	Oddział V Ogólnopsychiatryczny Szpitala Nowowiejskiego w Warszawie – badanie prewencyjne.	2.04.2025 r.
3.	Oddział III Ogólnopsychiatryczny Szpitala Nowowiejskiego – badanie prewencyjne.	3.04.2025 r.
4.	Oddział IV Ogólnopsychiatryczny Szpitala Nowowiejskiego – badanie prewencyjne.	3-4.04.2025 r.
5.	Placówka Straży Granicznej Warszawa-Okęcie – badanie prewencyjne.	8.04.2025 r.
6.	Placówka Straży Granicznej w Warszawie – badanie prewencyjne.	9.04.2025 r.
7.	Pomieszczenie dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Miejskiej Policji w Katowicach – badanie prewencyjne.	14.04.2025 r.
8.	Placówka Całodobowej Opieki - Prywatny Dom Opieki "Stefania" w Katowicach – badanie prewencyjne.	15-17.04.2025 r.
9.	Pomieszczenia Straży Granicznej na terenie Lotniska im. Fryderyka Chopina w Warszawie – badanie prewencyjne.	17.04.2025 r.
10.	Zakład Karny w Wadowicach – badanie prewencyjne.	22-25.04.2025 r.
11.	Niepubliczny Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Łańcucie – badanie prewencyjne.	28-30.04.2025 r.
12.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Nidzicy – badanie prewencyjne.	5.05.2025 r.
13.	Placówka Całodobowej Opieki - Dom Opieki "EDO" w Marcinkowie – badanie prewencyjne.	6-7.05.2025 r.
14.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Szczytnie – badanie prewencyjne.	8.05.2025 r.
15.	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Węgrzynie – badanie prewencyjne.	13-15.05.2025 r.
16.	Areszt dla Cudzoziemców w Przemyśle – badanie prewencyjne.	19.05.2025r.
17.	Krajowy Ośrodek Psychiatrii Sądowej dla Nieletnich w Garwolinie – badanie prewencyjne.	19-23.05.2025 r.

18.	Strzeżony Ośrodek dla Cudzoziemców w Przemyślu – badanie prewencyjne.	20-23.05.2025 r.
19.	Pomieszczeniach dla Osób Zatrzymanych przy Policji w Dąbrowie Tarnowskiej, Tarnowie, Bochni i Miechowie – badanie prewencyjne.	26-29.05.2025 r.
20.	Okręgowy Ośrodek Wychowawczy w Szczecinie – badanie prewencyjne.	3-5.06.2025 r.
21.	Izba Zatrzymań Żandarmerii Wojskowej w Bydgoszczy – badanie prewencyjne.	10.06.2025 r.
22.	Pomieszczeniach dla Osób Zatrzymanych przy Policji Grudziądzu, Świeciu, Żninie – badanie prewencyjne.	11-13.06.2025 r.
23.	Dom Pomocy Społecznej w Rządzkowie – badanie prewencyjne.	17-18.06.2025 r.
24.	Dom Pomocy Społecznej w Bolesławcu -badanie prewencyjne.	24-25.06.2025 r.
25.	Oddział III Ogólnopsychiatryczny Szpitala Nowowiejskiego w Warszawie – badanie prewencyjne.	24.06.2025 r.
26.	Izba Przyjęć Szpitala Nowowiejskiego w Warszawie – badanie prewencyjne.	25.06.2025 r.
27.	PCO Dom "Ania" w Tomisławie – badanie prewencyjne.	26.06.2025 r.

Tabela 10. Sympozja, seminaria i konferencje, w których uczestniczyli w II kwartale 2025 r. Rzecznik Praw Obywatelskich, Zastępcy RPO oraz pracownicy Biura RPO.

1.	Udział przedstawicieli BRPO w X Forum Kierowników IT w Administracji. Zakopane.	2-4.04.2025 r.
2.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka w seminarium pt. „Pushbacki. Aspekty prawne, społeczne i humanitarne”, które odbyło się na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego. Łódź.	7.04.2025 r.
3.	Udział przedstawicieli BRPO w "X Wrocławskim Seminarium Karnoprocesowym pt. Funkcje procesowe. Między teorią a praktyką". Wrocław.	7-8.04.2025 r.
4.	Udział przedstawiciela BRPO w konferencji "VI Forum Zamówień Publicznych na Dostawy i Usługi". Kraków.	7-9.04.2025 r.

5.	Udział Zastępcy RPO Stanisława Trociuka w konferencji „Prawo europejskie a rządy prawa”. Warszawa.	9.04.2025 r.
6.	Debata pt. "Praca dla seniorów. Czy pracodawcy potrafią wykorzystać potencjał starszych pracowników?" organizowana przez Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich. Warszawa.	10.04.2025 r.
7.	Udział przedstawiciela BRPO w seminarium "Regulacje antydyskryminacyjne w prawie pracy: ochrona przed dyskryminacją w wynagrodzeniu ze względu na płeć". Kraków.	10.04.2025 r.
8.	Udział przedstawicieli BRPO w konferencji Cloud Days. Mała Wieś.	10-11.04.2025 r.
9.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka w „Gdańskim seminarium praw człowieka” zorganizowanym na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego pod ogólnym tytułem „Aktualne problemy praw człowieka”. Wydarzenie stanowiło konsekwencję opublikowanego ostatnio tomu Gdańskich Studiów Prawniczych pod tym samym tytułem. Gdańsk.	11.04.2025 r.
10.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka w konferencji „Rola społeczeństwa obywatelskiego w ochronie praworządności” zorganizowanej w ramach Polskiej Prezydencji w Radzie UE przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Warszawa.	22-23.04.2025 r.
11.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka i zastępcy RPO Adama Krzywonia w XVII Europejskim Kongresie Gospodarczym (EEC). Katowice.	23-24.04.2025 r.
12.	Udział przedstawiciela BRPO w XVIII Kongresie Ochrony Informacji Niejawnych, Biznesowych i Danych Osobowych. Krynica Morska.	23-25.04.2025 r.
13.	Udział przedstawiciela BRPO w konferencji realizowanej w ramach projektu " Podlaskie Rady seniorów w dialogu- Więcej Wiedzy, Więcej Rad". Białystok.	8.05.2025 r.
14.	Udział przedstawiciela RPO w IX Kongresie Psychiatrii Sądowej. W trakcie konferencji przedstawiciel RPO wygłosił referat pt. "Czy potrzebujemy środowiskowej psychiatrii sądowej?". Łódź.	9-10.05.2025 r.
15.	Udział przedstawiciela RPO w ogólnopolskiej konferencji inaugurującej Dni Osób z Niepełnosprawnościami w ZUS	14.05.2025 r.

	pt. „Niepełnosprawność a rynek pracy – jak skutecznie wspierać zatrudnienie i rozwój zawodowy osób z niepełnosprawnościami”. Warszawa.	
16.	Udział i organizacja przedstawiciela RPO w 1. Śląskim Sympozjum Naukowym nt. „Prawa Człowieka w służbie publicznej. Teoria a praktyka”. Akademii WSB. Dąbrowa Górnicza.	14.05.2025 r.
17.	Udział przedstawiciela BRPO w konferencji naukowej: VII Częstochowskie Sympozjum Administracyjno-Prawne pt. "Sądownictwo administracyjne jako gwarant ochrony praw jednostki - doświadczenia, wyzwania, perspektywy". Częstochowa.	15.05.2025 r.
18.	Udział przedstawicieli BRPO w debacie warsztatowej "Ciemność, która chroni, jak sztuczne światło wpływa na przyrodę i człowieka ?" Celestynów.	16.05.2025 r.
19.	Udział przedstawiciela BRPO w konferencji z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego w Sztumskim Centrum Kultury. Sztum.	19.05.2025 r.
20.	Udział przedstawicieli BRPO w konferencji VIII ABI EXPERT. Wrocław.	19-21.05.2025 r.
21.	Udział przedstawiciela RPO w XXIII Kieleckich Dniach Profilaktyki. Kielce.	20-21.05.2025 r.
22.	Konferencja "Sygnaliści - wyzwania i perspektywy na przyszłość". Biuro RPO. Warszawa.	21.05.2025 r.
23.	Udział przedstawicieli BRPO w VII Kongresie Penitencjarnym pod hasłem „Więzenie o ludzkim obliczu”. Organizatorem Kongresu było Polskie Towarzystwo Penitencjarne i Służba Więzienna. Ośrodek Szkolenia Służby Więziennej. Popowo.	21-23.05.2025 r.
24.	Udział przedstawicieli BRPO w konferencji naukowej pt. "Prokuratura w procesie - korekta czy (od)nowa". Kraków.	22-23.05.2025 r.
25.	Seminarium nt. "Prawo własności a prawo zabudowy". Wydarzenie zostało zorganizowane przez Komisję Ekspertów "Klimat i Przestrzeń" działającą przy RPO. Biuro RPO. Warszawa.	23.05.2025 r.
26.	Udział przedstawiciela RPO w konferencji inauguracyjnej kampanię społeczną przeciwko mowie nienawiści "Jesteśmy różni, ale równi". Katowice.	23.05.2025 r.

27.	Reprezentacja RPO na Festiwalu Klimatyczna Rewolucja. Rzecznik Praw Obywatelskich objął patronatem honorowym to wydarzenie. Konin.	23-24.05.2025 r.
28.	Udział przedstawiciela RPO w ogólnopolskiej konferencji „SM – i co z tego?”. Europejskie Centrum Solidarności. Gdańsk.	24-25.05.2025 r.
29.	Udział przedstawiciela BRPO w konferencji "Współczesne oblicza prawa dyscyplinarnego". Sosnowiec.	29.05.2025 r.
30.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka i ZRPO Adama Krzywonia w Sympozjum Legislacyjnym, którego tematem przewodnim było „Otoczenie prawne wykonywania zawodu legislatora”. Organizatorem konferencji było Stowarzyszenie Naukowe Pro Scientia Iuridica we współpracy z Rządowym Centrum Legislacji oraz Centrum Badań nad Parlamentaryzmem w Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Lublin.	29-30.05.2025 r.
31.	Reprezentacja RPO podczas szkolenia dotyczącego cudzoziemców w izolacji penitencjarnej, organizowanym przez Helsińską Fundację Praw Człowieka. Ciągowice.	2.06.2025 r.
32.	Udział przedstawiciela RPO w XVIII Forum Psychiatrii Środowiskowej Beneficjentów, Rodzin i Profesjonalistów. Kraków.	5-6.06.2025 r.
33.	Udział przedstawiciela BRPO w konferencji naukowo-szkoleniowej pt. „Między ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej a konwencją stambulską: doświadczenia, wyzwania i dobre praktyki w przeciwdziałaniu przemocy domowej i przemocy wobec kobiet w Polsce”. Gorzów Wielopolski.	5-6.06.2025 r.
34.	Konferencja "Potrzeby zwiększenia ochrony osób starszych przed oszustwami". Biuro RPO. Warszawa.	9.06.2025 r.
35.	Udział przedstawiciela BRPO w debacie w ramach "Tygodnia dostępności" w OIRP w Warszawie.	10.06.2025 r.
36.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka w konferencji „Forum Pracownika i Pracodawcy”. Główne zagadnienia poruszane podczas wydarzenia dotyczą m.in. relacji międzypokoleniowych w środowisku zawodowym, zarządzania talentami, dobrostanu pracowników, a także wpływu nowych technologii na rynek pracy. Warszawa.	11.06.2025 r.

37.	Spotkanie przedstawiciela BRPO z przedstawicielami gmin wiejskich, świata nauki i społeczeństwa obywatelskiego w ramach seminarium eksperckiego. Celem seminarium było poznanie dobrych praktyk dotyczących koordynacji usług społecznych dla osób starszych. W dyskusji uczestnicy omówili bariery prawne i organizacyjne utrudniające działania koordynacyjne. Biuro RPO. Warszawa.	12.06.2025 r.
38.	Udział RPO Marcina Wiącka, Zastępcy RPO Stanisława Trociuka, Adama Krzywonia, Dyrektora Generalnego RPO Michała Szwašta w konferencji zorganizowanej z okazji 20-lecia ustanowienia Pełnomocnika Terenowego Rzecznika Praw Obywatelskich w Gdańsku. Tematem konferencji była zasada pomocniczości w działaniu organów władzy publicznej. Gdańsk.	12.06.2025 r.
39.	Udział RPO Marcina Wiącka w konferencji pt. „Wyzwania wobec starzenia się. Demencja i prawa osób starszych do opieki w Polsce i Europie” organizowanej przez Alzheimer Polska. Warszawa.	23.06.2025 r.
40.	Webinar organizowany przez BRPO „Sygnaliści. Zgłaszanie naruszeń prawa w organizacji, w której pracuję lub z którą współpracuję zawodowo”.	25.06.2025 r.

Tabela 11. Współpraca międzynarodowa Rzecznika Praw Obywatelskich w II kwartale 2025 r.

1.	Udział przedstawiciela BRPO w Europejskiej Konferencji Sygnalistów “Ścieżki współpracy na rzecz integralności” organizowanej przez Europejski Instytut Sygnalistów. Bruksela. Belgia.	3-4.04.2025 r.
2.	Spotkanie przedstawiciela BRPO z delegacją grupy niemieckich aplikantów prawniczych z Sądu Najwyższego. Głównym tematem spotkania były kompetencje i pozycja ustrojowa Rzecznika Praw Obywatelskich oraz podejmowane przez niego działania na szczeblu krajowym i międzynarodowym. Biuro RPO. Warszawa.	8.04.2025 r.
3.	Udział przedstawiciela RPO w warsztatach Europejskiego Forum NPM dot. monitorowania prewencyjnego w kontekście migracji. Strasburg. Francja.	8-10.04.2025 r.

4.	Spotkanie przedstawiciela BRPO z delegacją tureckich instytucji i organizacji zajmujących się migracjami. Głównym tematem spotkania były alternatywy do detencji wobec cudzoziemców. Biuro RPO. Warszawa.	9.04.2025 r.
5.	Udział przedstawiciela BRPO w corocznej konferencji na temat zarządzania granicami UE, podczas której poruszone zostaną kwestie wpływu Unijnego Paktu o Migracji i Azylu na zarządzanie procesami granicznymi oraz przestrzegania praw podstawowych wobec przekraczających granice migrantów. Trewir. Niemcy.	9-11.04.2025 r.
6.	Spotkanie Zastępcy RPO Wojciecha Brzozowskiego z przedwyborczą misją obserwacji wyborów Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy (PACE) przebywającą w Polsce w związku z objęciem Polski przez Zgromadzenie procedurą pełnego monitoringu oraz wyborami prezydenckimi, które odbędą się 18 maja 2025 r. Warszawa.	14.04.2025 r.
7.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich Marcina Wiącka z Europejską Rzecznik Praw Obywatelskich Teresę Anjinho. Uczestnicy spotkania połączyli się też zdalnie z komisarzem parlamentu Ukrainy ds. praw człowieka Dmytro Lubinetsem. Biuro RPO. Warszawa.	22.04.2025 r.
8.	Spotkanie przedstawicieli BRPO z delegacją Ambasady Brytyjskiej w Warszawie poświęcone sytuacji na granicy z Białorusią. Biuro RPO. Warszawa.	6.05.2025 r.
9.	Spotkanie Zastępcy RPO Wojciecha Brzozowskiego z delegacją ograniczonej misji obserwacyjnej wyborów Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE (ODIHR), przebywającą w Polsce w związku z wyborami prezydenckimi, które odbędą się 18 maja 2025 r. Biuro RPO. Warszawa.	7.05.2025 r.
10.	Udział Zastępcy RPO Adama Krzywonia w spotkaniu dla Szefów Organów ds. Równości organizowanym przez Equinet Leadership for Equality Hub Retreat, organizowane przy współpracy z włoskim członkiem UNAR (Ufficio Nazionale Antidiscriminazioni Razziali) Krajowym Urzędem ds. Walki z Dyskryminacją Rasową we Włoszech. Palermo. Włochy.	7-10.05.2025
11.	Udział przedstawiciela BRPO w spotkaniu Komitetu Sterującego IOM zamykające projekt „Działania na rzecz	12.05.2025 r.

	zmniejszenia presji migracyjnej w Polsce". Biuro Krajowe IOM Polska. Warszawa.	
12.	Wizyta studyjna przedstawicieli BRPO w Norwegii, celem było poznanie norweskiego systemu penitencjarnego oraz wizytacja wybranych jednostek penitencjarnych. Wizyta obejmowała również spotkanie z przedstawicielami Biura Ombudsmana Norwegii oraz norweskiej Służby Więziennej. Bergen. Norwegia.	12-16.05.2025 r.
13.	Udział przedstawiciela BRPO w 4 Międzynarodowym Sympozjum Badań Korekcyjnych (4th International Correctional Research Symposium 2025) organizowanym przez ICPA – International Corrections & Prisons Association. Konferencja obejmuje szeroki zakres zagadnień związanych z funkcjonowaniem jednostek penitencjarnych, resocjalizacją, ryzykiem przemocy w więzieniach i zdrowiem psychicznym kobiet więźniarek. Belfast. Irlandia Północna.	13-17.05.2025 r.
14.	Udział przedstawiciela RPO w seminarium dotyczącym Europejskich Reguł Więziennych jako czynnika wyznaczającego standardy warunków w jednostkach penitencjarnych w Europie. Academy of European Law (ERA), we współpracy z Radą Europy. Strasburg. Francja.	15-16.05.2025 r.
15.	Spotkanie przedstawiciela BRPO z delegacją grupy niemieckich aplikantów prawniczych z Sądu Najwyższego. Głównym tematem spotkania były kompetencje i pozycja ustrojowa Rzecznika Praw Obywatelskich oraz podejmowane przez niego działania na szczeblu krajowym i międzynarodowym. Skupiono się na prawnym zakresie działań podejmowanych przez RPO w odniesieniu do mandatów, w ramach których funkcjonuje instytucja. Biuro RPO. Warszawa.	16.05.2025 r.
16.	Udział przedstawiciela BRPO w spotkaniu przewodniczących grup roboczych ENNHRI. Przedstawiciel BRPO jest Współprzewodniczącą Grupy Roboczej ENNHRI ds. praw osób starszych. Berlin. Niemcy.	19-20.05.2025 r.
17.	Udział przedstawiciela BRPO w spotkaniu Grupy Roboczej ds. Równości Płciowej Equinet, której przewodniczy przedstawiciel Rzecznika oraz w wizycie studyjnej poświęconej równości wynagrodzeń i neutralnym pod	19-21.05.2025 r.

	względem płci ocenom pracy. Gospodarzem wydarzenia była Komisja ds. Równości w Pracy i zatrudnieniu (CITE). Lizbona. Portugalia.	
18.	Udział Zastępcy RPO Adama Krzywonia podczas uroczystości jubileuszowej z okazji 25-lecia ombudsmana Czech oraz udział w konferencji towarzyszącej organizowanej przez biuro ombudsmana Czech. Brno. Czechy	20-21.05.2025 r.
19.	Udział przedstawiciela BRPO na corocznej konferencji Europejskiego Forum NPM (Krajowe Mechanizmy Prewencyjne). Wydarzenie organizowane jest w ramach wspólnego projektu UE i Rady Europy „Wsparcie Rady Europy dla unijnej sieci organów monitorujących więzienia”. Celem konferencji jest wsparcie europejskich NPM w wykonywaniu ich mandatu prewencyjnego na mocy Protokołu fakultatywnego do Konwencji ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur (OPCAT) poprzez pogłębienie ich wiedzy na temat standardów prawnych i praktycznych narzędzi monitorowania, aby umożliwić im wymianę informacji na temat sposobów, w jakie NPM mogą skuteczniej monitorować zatrzymania policyjne. Strasburg. Francja.	5-6.06.2025 r.
20.	Udział Rzecznika praw obywatelskich Marcina Wiącka w sesji otwierającej pierwszy dzień Akademii Krajowych Instytucji Praw Człowieka (NHRI). Wydarzenie organizowane jest corocznie w różnych państwach przez Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka (ODIHR) i Europejską Sieć Krajowych Instytucji Praw Człowieka (ENNHRI). Warszawa.	9-13.06.2025 r.
21.	Udział przedstawiciela BRPO w zgromadzeniu generalnym członków sieci Network of European Integrity and Whistleblowing Authorities (NEIWA). Po raz pierwszy był na nim reprezentowany Rzecznik Praw Obywatelskich, który dołączył do NEIWA w grudniu 2024 roku w związku z objęciem nowych zadań związanych z wejściem w życie ustawy z dnia 14 czerwca 202 r. o ochronie sygnalistów. Bruksela. Belgia.	11-13.06.2025r.
22.	Udział przedstawiciela BRPO w Regionalnym Forum Praw Osób starszych i starzenia się społeczeństw w regionie Azji i Pacyfiku, na podstawie zaproszenia przez panią Sunjid Dugar, Główną Komisarz w Mongolskiej Krajowej	16-21.06.2025 r.

	Komisji Praw Człowieka w Ułan Bator. Ułan Bator. Mongolia.	
23.	Spotkanie Zastępcy RPO Wojciecha Brzozowskiego z dyplomatami w Ambasadzie Kanady w sprawie praw osób LGBTQIA+. Warszawa.	24.06.2025 r.

Część 2

II. Wystąpienia o charakterze generalnym

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierował wystąpienia o charakterze generalnym do:

Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (VII.501.211.2024 z 1 kwietnia 2025 r.) – w sprawie problemów osoby po tranzycji z uzyskaniem duplikatu dyplomu ukończenia studiów.

Do Biura Rzecznika wpłynął wniosek o pomoc w sprawie dotyczącej zmiany danych osobowych oraz wydania duplikatu dyplomu ukończenia studiów licencjackich w zlikwidowanej Wyższej Szkole Zarządzania i Nauk w T. Z nadesłanej przez Skarżącą dokumentacji wynika, że wyrokiem Sądu Okręgowego ustalono, że jest osobą płci żeńskiej. W tych okolicznościach Skarżąca uzyskała zamianę numeru PESEL oraz zmianę imienia i nazwiska oraz wystąpiła do szeregu instytucji o zmianę swoich danych osobowych. Skarżąca zwróciła się także o wydanie duplikatu dyplomu ukończenia studiów licencjackich w zlikwidowanej placówce, zawierającego zmienione dane osobowe. Archiwum Państwowe, w którym znajduje się obecnie dokumentacja przebiegu studiów po zlikwidowanej uczelni, poinformowało Skarżącą, że nie jest uprawnione do zmiany danych w przechowywanej dokumentacji oraz że nie interpretuje zapisów i nie ingeruje w treść dokumentacji.

W obecnym stanie prawnym jedyną dostępną Skarżącej drogą, w celu zmiany danych osobowych na dyplomie ukończenia studiów licencjackich w zlikwidowanej uczelni, miałoby być złożenie wniosku do właściwego miejscowo sądu rejonowego w trybie postępowania odtworzeniowego. Taki stan prawny stwarza nie tylko potencjalne zagrożenie dla jednolitości praktyki orzeczniczej powstałej w sprawach podobnych, ale przede wszystkim realne zagrożenie, że część obywateli pozostaje pozbawiona jasno określonej procedury umożliwiającej doprowadzenie treści dyplomów naukowych lub świadectw do stanu zgodnego ze stanem rzeczywistym, co stwierdzić można dopiero po wdaniu się w kolejne postępowania sądowe. Słuszne wydaje się zatem, aby osoby, które wytoczyły powództwo o ustalenie płci zakończone prawomocnym wyrokiem sądu, mogły domagać się realizacji skutków prawnych tego orzeczenia we właściwej procedurze administracyjnej.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z prośbą o podjęcie stosownej inicjatywy legislacyjnej, która przyczyni się do usunięcia sytuacji, w której jednostka będzie zmuszona wdawać się w kolejne postępowania.

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego pismem z 21 maja 2025 r. poinformował, że poruszone zagadnienie wymaga szczegółowej analizy.

Ministerstwo pozostaje w tej sprawie w kontakcie z Departamentem do spraw Równego Traktowania Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Dokumentacja przebiegu studiów w przypadku likwidacji uczelni niepublicznej jest regulowana przez przepisy, które określają sposób postępowania z dokumentami oraz zasady wydawania duplikatów dokumentów. Ministerstwo podkreśla, że wszelkie działania legislacyjne w tej kwestii będą podejmowane po szczegółowej analizie zagadnienia.

Minister Zdrowia (VII.501.161.2023 z 7 kwietnia 2025 r.) – w sprawie stosowania monitoringu przez kierowników podmiotów leczniczych.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi dotyczące znowelizowanych przepisów ustawy o działalności leczniczej, które poszerzają uprawnienia kierowników podmiotów leczniczych w zakresie stosowania monitoringu wizyjnego w pomieszczeniach, w których udzielane są świadczenia zdrowotne (art. 23). Zdaniem skarżących nowe przepisy nadmiernie ingerują w prawo do prywatności i ochronę danych osobowych pacjentów.

W ocenie wnioskodawców dodany art. 23a ust. 1 pkt 3 ustawy o działalności leczniczej daje zbyt dużą swobodę decyzyjną kierownikowi podmiotu leczniczego co do zastosowania monitoringu wizyjnego w pomieszczeniu, w którym udzielane są świadczenia zdrowotne. Jednocześnie przepis ten nie określa przesłanek zastosowania monitoringu (np. przesłanki konieczności), a także nie pozostawia pacjentom możliwości odmowy wyrażenia zgody na udzielenie świadczenia zdrowotnego w pomieszczeniu monitorowanym. Naraża przez to pacjentów na ryzyko naruszenia ich prawa do godności i prywatności.

Wątpliwości dotyczą też dostępu do nagrań z monitoringu, który przewidziany jest aktualnie dla personelu technicznego i ochrony, a nie personelu medycznego.

W ocenie Rzecznika przekazane wyjaśnienia w kontekście stosowania monitoringu w podmiotach leczniczych mogą budzić wątpliwości. Lakoniczny charakter przepisów ustawy o działalności leczniczej, dotyczących uznaniowości stosowania monitoringu przez kierowników podmiotów leczniczych, a także posłużenie się przez ustawodawcę pojęciami nieostryimi, stwarza przestrzeń dla nadinterpretacji. Rodzi to ryzyko nadużyć. Ograniczenia dotyczące prawa do prywatności i autonomii informacyjnej jednostki są dopuszczalne pod warunkiem wprowadzenia ich ustawą i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, lub dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, lub wolności i praw innych osób. Nie mogą przy tym naruszać istoty wolności i praw. Ustawodawca nie wprowadził żadnych mechanizmów mających charakter gwarancyjny dla osób objętych monitoringiem, w szczególności pacjentów, chociażby w tak podstawowym zakresie, jak informowanie ich o monitoringu.

Omawiana regulacja ustawy o działalności leczniczej dotyczy także pracowników podmiotów wykonujących działalność leczniczą. Rzecznik zwrócił

się do Minister Zdrowia z prośbą o odniesienie się do tych zastrzeżeń, a także o informację, czy do Ministerstwa wpływają skargi obywateli na znowelizowane przepisy i czy planowane są kontrole w podmiotach leczniczych w zakresie stosowania monitoringu na podstawie nowych przepisów.

Minister Zdrowia pismem z dnia 13 maja 2025 r. poinformowała, że przesłanką do zmiany przepisów było zwiększenie poziomu bezpieczeństwa pacjentów. Właściwie stosowany monitoring wizyjny może być skutecznym elementem wdrażanych w podmiotach leczniczych rozwiązań, które podnoszą standard bezpieczeństwa pacjentów. Przepisy dotyczące monitoringu wizyjnego w placówkach medycznych powinny uwzględniać konstytucyjne prawa każdej jednostki do ochrony zdrowia, a jednocześnie uwzględniać prawo do ochrony danych osobowych i prawa do prywatności. Decyzję o zastosowaniu monitoringu podejmuje kierownik podmiotu leczniczego, zgodnie z innymi przepisami, w tym z RODO oraz ustawą o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta. Kierownik podmiotu musi uwzględnić konieczność poszanowania intymności i godności pacjenta oraz ochrony danych osobowych. Ministerstwo zapewnia, że zagadnienia związane z monitoringiem wizyjnym w szpitalach zostaną uwzględnione w procesie planowania przyszłych kontroli jako jeden z obszarów potencjalnych nieprawidłowości w działalności szpitali. Jeśli konieczne będą działania, w tym legislacyjne, w omawianym zakresie Ministerstwo zapewnia, że je podejmie.

Ministra Infrastruktury (II.511.276.2023 z 14 kwietnia 2025 r.) – w sprawie różnicowania sytuacji kierowców ukaranych mandatem.

W sferze zainteresowania Rzecznika pozostaje zagadnienie przypisania punktów karnych za wykroczenie drogowe na podstawie wpisu ostatecznego do ewidencji oraz momentu ich usunięcia w sytuacji, gdy płatność mandatu karnego rozłożono na raty.

W razie ukarania kierowcy mandatem karnym z jednoczesnym nałożeniem punktów karnych za wykroczenie drogowe dochodzi do różnicowania prawnego kierowców z uwagi na ich sytuację materialną. Osoby zdolne do uiszczenia grzywny w ramach jednorazowej płatności pozostają w lepszej pozycji od osób zmuszonych do rozłożenia płatności na raty. Wynika to z faktu, że moment wykreślenia ewidencjonowanych punktów karnych w przypadku kierowców, którym płatność grzywny rozłożono na raty, ulegnie proporcjonalnemu wydłużeniu o okres odpowiadający okresowi spłaty rat względem osób dokonujących płatności jednorazowej. Punkty karne usuwa się, z upływem roku od daty uiszczenia grzywny. W konsekwencji, jeśli dwóch kierowców w różnej sytuacji materialnej – za to samo wykroczenie drogowe – otrzyma tego samego dnia mandat karny na tę samą kwotę i liczbę punktów, to w razie rozłożenia płatności na raty osobom w gorszej sytuacji majątkowej, punkty karne będą ewidencjonowane przez okres wydłużony o termin rozłożenia płatności na raty względem tych osób, które spłacą grzywnę w ramach jednej płatności lub

rozłożenia na mniejszą liczbę rat. Zasadniczych wątpliwości nie budzi mechanizm prawny, który polega na tym, że termin usunięcia punktów karnych z ewidencji otwiera się dopiero po uregulowaniu mandatu. Jednak rozważenia wymaga, czy w przypadku gdy ukarany mandatem skorzysta z prawa o zawnioskowanie do uprawnionych organów państwowych o rozłożenie mandatu na raty, „otworzenie się” rocznego terminu usunięcia punktów karnych z ewidencji powinno być powiązane z datą wystawienia mandatu, datą upływu terminu płatności wskazaną w mandacie czy datą zawnioskowania o rozłożenie na raty mandatu.

Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o zajęcie stanowiska wobec przedstawionego problemu.

Minister Infrastruktury pismem z 20 maja 2025 r. poinformował, że świadomość zagrożenia karą i jej nieuchronność odstrasza od popełniania czynów zabronionych również innych członków społeczeństwa. Ponadto przepisy prawa karnego wpływają pozytywnie na kształtowanie się świadomości prawnej społeczeństwa.

Biorąc pod uwagę powyższe, zmiana przepisów ustawy o kierujących pojazdami, mająca na celu zlikwidowanie wskazywanego różnicowania sytuacji podmiotów ze względu na ich sytuację majątkową nie została ujęta w obecnie procedowanym projekcie ustawy o zmianie ustawy Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw (UC 76). Niemniej rozumiejąc potrzebę niedyskryminowania i nie różnicowania prawnego kierowców z uwagi na ich sytuację materialną, a także potrzebę budowania zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, Minister poinformował, że powyższe zagadnienie będzie przedmiotem dalszych analiz w Ministerstwie Infrastruktury, w tym w ramach prac powołanego przez Ministra Infrastruktury zespołu eksperckiego.

Ministra Sprawiedliwości Prokuratora Generalnego (IX.517.523.2024 z 14 kwietnia 2025 r.) – w sprawie pozyskiwania przez rodziny informacji o bliskich przebywających w jednostkach penitencjarnych.

Na tle spraw badanych przez Rzecznika ujawnił się problem dotyczący pozyskiwania przez rodziny informacji o bliskich przebywających w jednostkach penitencjarnych.

Osoby osadzone w zakładach karnych i aresztach śledczych mają zagwarantowane prawem możliwości utrzymywania kontaktu z rodziną: widzenia, korespondencję bądź rozmowy telefoniczne. Korzystając z tego prawa, sami przekazują bliskim informacje o swojej aktualnej sytuacji. Nierzadko jednak zdarzają się przypadki, gdy ta komunikacja zostaje nagle przerwana. Najczęściej ustanie kontaktu z bliskimi jest spowodowane stanem zdrowia osadzonego – gdy uległ on wypadkowi, nastąpiło nagle poważne pogorszenie stanu zdrowia w przebiegu ciężkiej choroby, doszło do uaktywnienia zaburzeń psychicznych. W takich przypadkach osadzony nie jest w stanie sam powiadomić bliskich o swojej sytuacji. Jeśli zaniepokojona brakiem kontaktu rodzina próbuje wówczas uzyskać

informacje o osadzonym od administracji jednostki penitencjarnej, często niestety spotyka się z odmową ich udzielenia. Służba Więzienna udostępnia dane osoby pozbawionej wolności członkom jej rodziny, bliskim i innym osobom po złożeniu wniosku oraz za pisemną zgodą osoby, której wniosek dotyczy. Jak wynika z wyjaśnień uzyskanych od Służby Więziennej, jeżeli do wniosku rodziny nie jest dołączone oświadczenie osadzonego o zgodzie na udzielenie informacji, administracja zwraca się do niego o wyrażenie takiej zgody. Nie zawsze jednak brak zgody osadzonego jest efektem jego świadomego wyboru. W sprawach, które były przedmiotem badania w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich, wielokrotnie okazywało się, że osadzony nie był w stanie wyrazić zgody ze względu na stan zdrowia albo dlatego, że wcześniej został przetransportowany. Istniejące uregulowania prawne nie są wystarczające do zagwarantowania określonego w Konstytucji RP, Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Karcie Praw Podstawowych UE prawa osadzonego i jego bliskich do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego. Analiza badanych w Biurze Rzecznika spraw prowadzi do wniosku, że istnieje pilna potrzeba wprowadzenia rozwiązań prawnych, które zapewniłyby niezwłoczne uzyskanie przez rodzinę wiedzy o szczególnie istotnych zdarzeniach dotyczących osadzonego w sytuacji, gdy on sam nie będzie mógł przekazać takiej informacji. Jako że osadzony pozostaje pod pieczęcią Służby Więziennej, należałoby przyjąć, że to administracja jednostki penitencjarnej powinna zainicjować przekazanie informacji o osadzonym osobom najbliższym lub przez niego wskazanym. W ocenie Rzecznika zachodzi potrzeba przyjęcia przepisów, które zobowiążą administrację jednostki penitencjarnej do powiadomienia rodziny lub innych osób bliskich o szczególnych sytuacjach dotyczących osadzonego, takich jak poważna choroba, wypadek, umieszczenie w szpitalu.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Ministra z prośbą o rozważenie inicjatywy ustawodawczej w celu wprowadzenia do ustawy – Kodeks karny wykonawczy przepisu regulującego kwestie, które są przedmiotem niniejszego wystąpienia. Kwestie te w ocenie Rzecznika powinny zostać uregulowane w sposób, który zapewni respektowanie prawa osób pozbawionych wolności i ich rodzin do poszanowania życia rodzinnego i prywatnego oraz będzie odpowiadać standardom międzynarodowymi.

Zastępcy Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (IX.517.344.2025 z 14 kwietnia 2025 r.) – w sprawie realizacji badań przesiewowych ukierunkowanych na wykrywanie raka prostaty.

Elementy profilaktyki wczesnej, promującej zdrowy styl życia i aktywność, są powszechnie uznawane za korzystne dla ludzkiego organizmu i znajdują się w programach przygotowywanych w ramach oddziaływań penitencjarnych. Nie mniej istotna jest profilaktyka wtórna, która polega na próbach wczesnego wykrycia schorzenia u osób szczególnie narażonych na zachorowanie. Ważną rolę odgrywają tutaj badania przesiewowe, które umożliwiają rozpoznanie

choroby w jej początkowym stadium. Zwiększa to szansę na wdrożenie skutecznego i efektywnego leczenia.

Z otrzymanego od Dyrektora Generalnego Służby Więziennej pisma wynika, że obecnie badania antygeny PSA, które mają na celu wykrywanie raka prostaty, wykonywane są tylko w ramach postępowania diagnostyczno-leczniczego na podstawie skierowania wystawionego przez lekarza lub lekarza specjalistę i po uprzednim badaniu pacjenta. Intencją Rzecznika jest, by Służba Więzienna w ramach obowiązku podejmowania działań profilaktycznych, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości w sprawie udzielania świadczeń zdrowotnych przez podmioty lecznicze dla osób pozbawionych wolności, przygotowywała cykliczne działania z zakresu profilaktyki chorób nowotworowych. W tym skierowane do mężczyzn i skupione na wykrywaniu występujących u nich nowotworów, w szczególności raka prostaty.

Rzecznik zwrócił się do Zastępcy Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z prośbą o podjęcie wysiłku w celu wdrożenia, w ramach profilaktyki zdrowotnej, badań przesiewowych mających na celu wykrywanie raka prostaty u skazanych mężczyzn i poinformowanie o zajętym stanowisku.

Zastępca Dyrektora Generalnego Służby Więziennej pismem z 23 maja 2025 r. poinformował, że niestety żaden program profilaktyczny refundowany przez Ministerstwo Zdrowia (m.in. cytologia, badania PSA), nie uwzględnia osób pozbawionych wolności. Narodowy Fundusz Zdrowia przeznaczają na ten cel dodatkowe środki finansowe zarówno na refundację badań, jak i opiekę personelu medycznego. Budżet przeznaczony na finansowanie świadczeń zdrowotnych nie zawiera środków celowych na działalność profilaktyczną.

Polityka państwa ukierunkowana na działalność prozdrowotną skierowaną do wielotysięcznej populacji nie może opierać się na wsparciu finansowanym oferowanym przez organizacje pozarządowe czy samorządy lokalne. Wymagane są zmiany systemowe, w szczególności zmiana ustawy o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych.

Ministra Sprawiedliwości Prokuratora Generalnego (II.510.197.2019 z 14 kwietnia 2025 r.) – w sprawie zwrotu kosztów stawiennictwa świadka.

Kwestia kosztów postępowania, w tym zwrotu kosztów stawiennictwa świadka była już przedmiotem wystąpień generalnych Rzecznika Praw Obywatelskich, których skutkiem było rozpoczęcie prac legislacyjnych zmierzających do zmiany art. 618b § 3 Kodeksu postępowania karnego i art. 86 ust. 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Jednak senacki projekt zmian tych przepisów nie został uchwalony. Wynagrodzenie za utracony zarobek lub dochód za każdy dzień udziału w czynnościach postępowania przyznaje się świadkowi w wysokości jego przeciętnego dziennego zarobku lub dochodu. W przypadku świadka pozostającego w stosunku pracy, przeciętny dzienny utracony zarobek oblicza się według zasad obowiązujących przy ustalaniu należnego pracownikowi ekwiwalentu pieniężnego za urlop. Jednocześnie przepisy ustaw wprowadzają

górną granicę należności dla świadka, która wynosi równowartość 4,6 proc. kwoty bazowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, której wysokość, ustaloną według odrębnych zasad, określa ustawa budżetowa. W 2025 r. kwota bazowa dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe wynosi 1878,89 zł, co oznacza, że maksymalna kwota zwrotu kosztów stawiennictwa świadka wynosi 86,43 zł brutto. Jednocześnie, minimalne wynagrodzenie za pracę w 2025 r. wynosi 4666 zł brutto, a minimalna stawka godzinowa za pracę – 30,50 zł brutto. Przyjmując, że średnio w każdym miesiącu jest 21 dni roboczych, średnie dzienne wynagrodzenie dla pracownika zatrudnionego na umowę o pracę wynosi 222,19 zł brutto. Daje to średnio 27,77 zł brutto wynagrodzenia za godzinę pracy dla pracownika zatrudnionego na umowie o pracę. Oznacza to, że kwota, jaką może odzyskać świadek w związku ze stawiennictwem na wezwanie sądu albo innego organu, w 2025 r. wynosi mniej niż połowę dziennego zarobku w 2025 r. Dokładnie 38,90% dziennego zarobku.

Świadek w każdej z procedur – karnej, cywilnej i administracyjnej – ma trzy zasadnicze obowiązki: stawić się na wezwanie, złożyć zeznania oraz mówić prawdę i nie zatajać prawdy. Ustawodawca obliuguje osobę wezwaną do stawiennictwa. W przypadku jego braku organ prowadzący postępowanie może nałożyć na świadka karę porządkową pieniężną do 3000 zł, zatrzymać i przymusowo doprowadzić, egzekwując obowiązek stawiennictwa, a nawet ukarać porządkową karą aresztu. Usprawiedliwienie niestawiennictwa wymaga przedstawienia zaświadczenia wystawionego przez lekarza. Ponadto osoba wezwana w charakterze świadka musi tak rozplanować swoje obowiązki zawodowe, by stawić się w dniu i godzinie wyznaczonej przez organ sądowy. W praktyce, doliczając dojazd do sądu, czas oczekiwania na rozprawę, oczekiwanie na wezwanie do złożenia zeznania, uniemożliwia to świadczenie pracy przez większą część dnia. W sprawach złożonych, kiedy świadek składa obszernie zeznania albo w sprawach, kiedy wszyscy świadkowie zostali wezwani na jedną godzinę i czas oczekiwania na złożenie zeznania jest wydłużony, osoba wezwana do stawiennictwa nie będzie świadczyła pracy w ogóle. Dodatkowo możliwość uzyskania zwrotu kosztów stawiennictwa obwarowana jest surowymi wymogami formalnymi. Świadek musi złożyć wniosek w terminie 3 dni od daty stawiennictwa, we wniosku konieczne jest wykazanie zarówno faktu, jak i wysokości rzeczywiście utraconych zarobków lub wynagrodzenia. Roszczenia przedawniają się z upływem 3 lat. Poza tym ustawodawca wprowadził górną granicę możliwej do odzyskania kwoty, która nie znajduje odzwierciedlenia w rzeczywistości społeczno-gospodarczej.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich stopień formalizacji procedury uzyskania wynagrodzenia za utracony zarobek lub dochód w powiązaniu z niewielką kwotą, jaką może otrzymać świadek, w praktyce może zniechęcać do składania wniosków. W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego o zainicjowanie działań

legislacyjnych zmierzających do zmiany art. 618b § 3 Kodeksu postępowania karnego i art. 86 ust. 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i podwyższenia, a tym samym urealnienia, maksymalnej kwoty zwrotu utraconego wynagrodzenia lub dochodu.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości pismem z 15 maja 2025 r., potwierdził konieczność zmiany przepisów ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i podwyższenia, a tym samym urealnienia, maksymalnej kwoty zwrotu utraconego wynagrodzenia lub dochodu, o których mowa w tych przepisach. Jednocześnie poinformował, że aktualnie toczą się prace legislacyjne dotyczące projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (UD153). Projektowane przepisy zawierają propozycję podwyższenia górnej granicy należności dla świadka.

W kwestii dotyczącej zwrotu kosztu udziału w postępowaniu prowadzonym w formie zdalnej przepisy ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nie wyłączają możliwości występowania przez świadków z żądaniem zwrotu zarobku lub dochodu utraconego w związku ze zdalnym uczestnictwem w czynności procesowej. Nie odnotowano też rozbieżności w orzecznictwie w tego typu sprawach. Wobec tego Ministerstwo nie widzi konieczności podjęcia nowelizacji obowiązujących przepisów.

Zastępcy Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (IX.517.615.2024 z 15 kwietnia 2025 r.) – w sprawie wydawania przez dyrektorów jednostek penitencjarnych indywidualnych decyzji o objęciu zachowania osadzonego stałą obserwacją przez zakwaterowanie go w celi monitorowanej.

Stała obserwacja zachowania osadzonego, oparta wyłącznie na generalnej decyzji o objęciu monitoringiem pomieszczeń jednostki penitencjarnej, budzi istotne wątpliwości w świetle krajowych i międzynarodowych standardów ochrony praw człowieka. Ze względu na intensywność ingerencji w prywatność konieczne jest wydanie indywidualno-konkretnej decyzji dyrektora zakładu karnego w razie fakultatywnego stosowania monitorowania w celu obserwowania zachowania skazanego w celi mieszkalnej wraz z częścią przeznaczoną do celów sanitarno-higienicznych. Brak uznania art. 73a § 8 k.k.w. za podstawę stosowania takiej praktyki prowadzi do sytuacji, w której osadzeni objęci monitoringiem w celu zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w zakładzie karnym są w gorszym położeniu niż osadzeni stwarzający poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu oraz osadzeni szczególnie chronieni ze względu na zagrożenie życia i zdrowia. Nie są zakwalifikowani ani jako stwarzający szczególnie zagrożenie, ani wymagający szczególnej ochrony, a mimo to w celu zapewnienia porządku i bezpieczeństwa zakładu karnego doświadczają dodatkowych dolegliwości. Co więcej, poprzestając na interpretacji, zgodnie z którą bez względu na przymiot stałości i szczególnie strefę prowadzenia obserwacji wystarczająca jest generalna decyzja

dyrektora zakładu o stosowaniu monitoringu w określonych miejscach i pomieszczeniach, pozbawia się ich możliwości sądowej weryfikacji legalności i zasadności działań administracji penitencjarnej. Taka praktyka budzi poważne wątpliwości z punktu widzenia zasady proporcjonalności. Trudno również uznać, że taki był zamiar ustawodawcy. Skoro art. 88c § 1 k.k.w. przewiduje obligatoryjne stałe monitorowanie osób stwarzających poważne zagrożenie na podstawie ustawy, a art. 88d § 1 pkt 4 k.k.w. na analogicznych zasadach dopuszcza fakultatywne monitorowanie osób wymagających ochrony, to wobec innych osób pozbawionych wolności, które zostają objęte stałym monitoringiem w celu zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w zakładzie karnym, a jednocześnie nie znajdują do nich zastosowania art. 88c i 88d k.k.w., dyrektor zakładu karnego powinien wydawać pisemne, indywidualne decyzje o objęciu ich zachowania stałą obserwacją oraz doręczać je tym osobom wraz z uzasadnieniem oraz pouczeniem o prawie wniesienia skargi. Brak takiej możliwości sprawia, że osadzony pozostaje uzależniony od uznaniowej decyzji dyrektora zakładu karnego i bez zdolności do zainicjowania jej zewnętrznej kontroli.

Rzecznik zdaje sobie sprawę jak istotną rolę monitoring odgrywa w zapewnianiu porządku i bezpieczeństwa w jednostkach penitencjarnych, a także zarządzania ryzykiem. Umożliwia on szybką reakcję zarówno na zagrożenia życia i zdrowia osadzonych, jak i na zdarzenia nadzwyczajne. Niemniej jednak Rzecznik dostrzega również potrzebę przywrócenia większej transparentności w obejmowaniu osadzonych stałym monitoringiem w celach mieszkalnych. Zdaniem Rzecznika cel ten można osiągnąć dzięki wydawaniu pisemnych, indywidualnych decyzji o objęciu zachowania osadzonego stałą obserwacją. Decyzje te powinny być podejmowane w sposób przemyślany, z uwzględnieniem indywidualnych okoliczności i specyfiki konkretnego osadzonego, a także z poszanowaniem praw człowieka. Mając na uwadze wciąż napływające do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wnioski osób pozbawionych wolności, których zachowanie podlegało stałej obserwacji przez zakwaterowanie ich w celi monitorowanej na podstawie generalnej decyzji o stosowaniu monitorowania w określonych miejscach i pomieszczeniach zakładu karnego oraz dostrzegając negatywne konsekwencje takich praktyk, Rzecznik poinformował Zastępcę Dyrektora, że będzie takie skargi uznawał za zasadne.

Ministra Sprawiedliwości (V.7108.28.2025 z 16 kwietnia 2025 r.) – w sprawie działalności firm odszkodowawczych, które świadczą usługi w zakresie dochodzenia roszczeń od ubezpieczycieli na rzecz poszkodowanych.

W sferze zainteresowania Rzecznika Praw Obywatelskich pozostaje kwestia dotycząca rynku usług świadczonych przez podmioty, które w imieniu poszkodowanych obywateli dochodzą roszczeń o odszkodowanie. Jak wynika z dostępnych informacji, omawiana problematyka pozostaje w zainteresowaniu Ministerstwa Sprawiedliwości. Według „Planu działań Ministerstwa

Sprawiedliwości na rok 2024” wśród planowanych w 2024 r. zadań wskazano kontynuację prac nad projektem ustawy o świadczeniu usług w zakresie dochodzenia roszczeń o zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę wynikającą z czynu niedozwolonego. Natomiast w dniu 21 października 2024 r. w Ministerstwie Sprawiedliwości odbyło się seminarium naukowe poświęcone regulacjom rynku usług prawnych, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki tzw. kancelarii odszkodowawczych. Jednocześnie podkreślono, iż Ministerstwo Sprawiedliwości dostrzega pilną potrzebę wprowadzenia nowych przepisów dotyczących sektora usług odszkodowawczych, które zapewniłyby większą ochronę konsumentów i poprawiłyby transparentność na tym rynku. W ocenie Rzecznika niniejsza kwestia pozostaje wciąż aktualna i wymaga zdecydowanych działań. Podjęcie dalszych wysiłków, aby rozwiązać ten problem jest niezwykle ważne. Tym bardziej, że działalność ww. firm niejednokrotnie uderza w osoby wymagające wsparcia i szczególnej ochrony ze względu na sytuację, w której się znalazły, a także natychmiastowej pomocy w postaci środków finansowych na leczenie, rehabilitację w związku z poniesionym uszczerbkiem na zdrowiu czy niepełnosprawnością.

Rzecznik zwrócił uwagę na takie problemy jak: pobieranie przez przedmiotowe kancelarie zbyt wygórowanego wynagrodzenia; kwestię ważności umowy zawartej przez poszkodowanego z kancelarią w sytuacji, gdy jego stan uniemożliwiał mu świadome podjęcie takiej decyzji; a także ryzyko nieotrzymania środków przez klienta kancelarii odszkodowawczej bądź otrzymania ich z opóźnieniem, w sytuacji gdy wypłacone odszkodowanie trafi najpierw na konto firmy odszkodowawczej. Brak kompleksowej regulacji prawnej w powyższym zakresie w praktyce pozbawia odpowiedniej ochrony prawnej osoby korzystającej z usług kancelarii odszkodowawczych. W związku z tym Rzecznik zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości z prośbą o czy Ministerstwo prowadzi prace nad projektem ustawy regulującym problematykę działalności firm odszkodowawczych, które świadczą usługi w zakresie dochodzenia roszczeń od ubezpieczycieli na rzecz poszkodowanych, mającym na celu zabezpieczyć interesy i zwiększyć zakres ochrony osób korzystających z usług tych podmiotów.

Minister Sprawiedliwości pismem z 14 maja 2025 r. poinformował, że problematyka związana z funkcjonowaniem tzw. kancelarii odszkodowawczych znana jest Ministerstwu Sprawiedliwości. Złożoność tego zagadnienia sprawia, że ewentualne rozwiązania służące rozwiązaniu zdiagnozowanych problemów powinny uwzględniać stanowiska i interesy wszystkich stron, tak aby opracowane regulacje odpowiadały faktycznym potrzebom przedsiębiorców prowadzącym tzw. kancelarie odszkodowawcze, a także konsumentów korzystających z ich usług oraz państwa.

Rolą Ministerstwa Sprawiedliwości jest określenie rzeczywistej skali problemu i poszukanie optymalnych rozwiązań służących wyeliminowaniu stwierdzonych nieprawidłowości. Należy bowiem wyważyć interes konsumenta, aby miał on jak

najłatwiejszy dostęp do wysokiej jakości pomocy przy dochodzeniu swoich roszczeń oraz interes przedsiębiorców, którzy realizując swoje konstytucyjne prawo do wolności działalności gospodarczej, chcą funkcjonować w tym obszarze. Dopiero te wszystkie działania pozwolą na prawidłową ocenę zasadności wprowadzenia do polskiego porządku prawnego potencjalnych regulacji w zakresie funkcjonowania tzw. kancelarii odszkodowawczych.

Minister Zdrowia (VII.7033.14.2025 z 28 kwietnia 2025 r.) – w sprawie ograniczenia kształcenia podyplomowego w zakresie analityki medycznej.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi dotyczące uniemożliwiania magistrom biologii, biotechnologii, chemii, farmacji lub weterynarii kształcenia podyplomowego w zakresie analityki medycznej, co ogranicza tym osobom dostęp do wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego. Kwestia ta była już podnoszona w korespondencji prowadzonej z Ministerstwem Zdrowia. Zastępca Dyrektora Departamentu Rozwoju Kadr Medycznych wskazał, że mając na uwadze duże zainteresowanie absolwentów kierunków przydatnych do wykonywania czynności diagnostyki laboratoryjnej, w szczególności osób zatrudnionych w medycznych laboratoriach diagnostycznych, w 2022 r. opublikowany został zweryfikowany „Program nauczania zawodowego kształcenia podyplomowego w zakresie analityki medycznej” oraz weszły w życie nowe przepisy o diagnostyce laboratoryjnej, zaś Ministerstwo skierowało do szkół wyższych prowadzących kształcenie na kierunku analityka medyczna informację o opublikowaniu zweryfikowanego programu nauczania oraz możliwości uzyskania tytułu diagnosty laboratoryjnego w oparciu o nową ścieżkę kształcenia. Ze skarg obywateli wynika jednak, że szkoły wyższe wciąż nie prowadzą naboru na studia podyplomowe w zakresie analityki medycznej, pomimo znacznego zainteresowania ze strony absolwentów.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Minister Zdrowia o podjęcie skutecznych działań zmierzających do zapewnienia magistrom biologii, biotechnologii, chemii, farmacji lub weterynarii możliwości kształcenia na studiach podyplomowych z zakresu analityki medycznej, a w konsekwencji zapewnienie rzeczywistej ścieżki dostępu do zawodu diagnosty. Jeśli zapewnienie dostępu do wykonywania zawodu w opisany wyżej sposób nie jest możliwe, Rzecznik zwrócił się o rozważenie zmiany właściwych przepisów.

Minister Zdrowia pismem z 24 czerwca 2025 r. poinformował, że uczelnie są autonomiczne i mają prawo do podejmowania decyzji o prowadzonych kierunkach studiów. Minister Zdrowia nie ma ustawowych narzędzi do nałożenia na uczelnię medyczną obowiązku utworzenia takich studiów. Po wprowadzeniu zmian w dostępie do zawodu diagnosty laboratoryjnego do Ministerstwa Zdrowia zaczęły wpływać zapytania dotyczące możliwości rozpoczęcia studiów podyplomowych w zakresie analityki medycznej przez osoby posiadające tytuł magistra na kierunkach studiów, które mają zastosowanie w medycynie laboratoryjnej. Minister Zdrowia informował wówczas rektorów uczelni

prowadzących kształcenie na kierunku analityka medyczna o tych zapytaniach. Pismem z dnia 8 maja 2025 r. Ministerstwo Zdrowia zwróciło się ponownie do rektorów uczelni z prośbą o rozważenie uruchomienia studiów podyplomowych w zakresie analityki medycznej.

Ministra Finansów (V.511.214.2025 z 28 kwietnia 2025 r.) – w sprawie uwag do przepisów projektu ustawy o zmianie ustawy – Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw (nr UD196).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawił uwagi do projektu ustawy o zmianie ustawy – Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw (numer z wykazu UD196). Wystąpienie dotyczyło przede wszystkim planowanych zmian w zakresie przepisów regulujących przedawnienie zobowiązań podatkowych oraz środków zabezpieczających należności publicznoprawne.

Rzecznik z zadowoleniem przyjął propozycję uchylecia art. 70 § 8 Ordynacji podatkowej, który dotychczas przewidywał, że zobowiązania podatkowe zabezpieczone hipoteką przymusową lub zastawem skarbowym nie ulegają przedawnieniu. Przepis ten od lat budził poważne kontrowersje z uwagi na jego niezgodność z konstytucyjną zasadą pewności prawa oraz zasadą zaufania obywateli do państwa. Rzecznik przypomniał, że regulacja ta była już przedmiotem dwóch skarg konstytucyjnych złożonych przez jego urząd (sygn. K 10/16 i P 6/16), a sądy administracyjne, kierując się przesłanką „oczywistej niekonstytucyjności”, wielokrotnie odmawiały jej stosowania. W tej sytuacji rezygnacja z kontrowersyjnego przepisu stanowi krok we właściwym kierunku i może przyczynić się do wzmocnienia ochrony praw podatników.

Z zaniepokojeniem jednak Rzecznik odniósł się do projektowanych nowych przepisów – art. 70 § 4a i 4b – przewidujących możliwość przerwania biegu przedawnienia zobowiązania podatkowego na skutek dokonania przez organ wpisu hipoteki przymusowej lub zastawu skarbowego, o czym podatnik został zawiadomiony. Choć zamiarem projektodawcy jest zapewnienie efektywności egzekucji zobowiązań, mechanizm ten – w ocenie Rzecznika – może prowadzić do poważnego naruszenia zasady proporcjonalności i prawidłowej legislacji. Nowa regulacja nie wprowadza bowiem ograniczeń liczby możliwych przerwania biegu przedawnienia, co w praktyce może prowadzić do jego wielokrotnego resetowania i faktycznego zniesienia granicy czasowej odpowiedzialności podatnika. Taka sytuacja rodzi istotne ryzyko dla ochrony praw jednostki. Mimo upływu ustawowego terminu przedawnienia, podatnik może pozostawać w stanie permanentnej niepewności co do swojej sytuacji prawnej, a działania organu podatkowego – choć formalnie zgodne z ustawą – mogą być nadużywane w celu sztucznego przedłużania okresu, w którym zobowiązanie podatkowe pozostaje wymagalne. W tym kontekście Rzecznik zwrócił uwagę na potrzebę wyraźnego ograniczenia możliwości stosowania tego mechanizmu, np. poprzez wprowadzenie maksymalnej liczby dopuszczalnych przerwania lub określenie

minimalnego okresu między kolejnymi wpisami zabezpieczającymi. Rzecznik podkreślił również, że nowe regulacje muszą gwarantować podatnikowi pełną wiedzę o działaniach podejmowanych przez administrację skarbową, które wpływają na jego sytuację prawną. Kluczowe jest zatem zapewnienie skutecznego mechanizmu zawiadamiania podatnika o każdej czynności mającej wpływ na bieg terminu przedawnienia, tak aby mógł on adekwatnie bronić swoich interesów.

W wystąpieniu Rzecznik Praw Obywatelskich podkreślił konieczność wyważenia interesów fiskalnych państwa z konstytucyjnymi gwarancjami praw obywatelskich. W ocenie Rzecznika planowane zmiany – choć zmierzają do uporządkowania materii przedawnienia zobowiązań – wymagają dalszego dopracowania, aby nie prowadziły do osłabienia gwarancji prawnych podatników i nie naruszały zasady państwa prawa.

Rzecznik zwrócił się do Ministra Finansów z prośbą o wzięcie pod uwagę przedstawionych uwag w związku z toczącymi się pracami nad projektem ustawy o zmianie ustawy – Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw.

Ministra Sprawiedliwości (VII.511.15.2024 z 28 kwietnia 2025 r. – w sprawie procedury powoływania i odwoływania prezesów i wiceprezesów sądów.

W 2024 r. Rzecznik zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości z wystąpieniem dotyczącym systemowych wad aktualnego modelu powoływania i odwoływania prezesów i wiceprezesów sądów. Wady te w ocenie Rzecznika polegają na marginalizacji środowisk sędziowskich w doborze kandydatów na prezesów i wiceprezesów sądów powszechnych i wojskowych oraz braku dostatecznych gwarancji ochrony prezesów i wiceprezesów sądów powszechnych, wojskowych i administracyjnych przed arbitralnym odwołaniem przed upływem ustawowej kadencji. Mimo upływu kilkunastu miesięcy wystąpienie Rzecznika pozostaje bez odpowiedzi. Część z problemów zasygnalizowanych w wystąpieniu z 6 czerwca 2024 r. jest rozwiązywana przez projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (UD 206). Projekt jednak nie odnosi się do innych problemów, na które Rzecznik zwracał uwagę w wystąpieniu, a mianowicie: 1) konieczności ujednoczenia przesłanek odwoławczych w przypadku prezesów i wiceprezesów sądów powszechnych i wojskowych oraz administracyjnych; 2) wprowadzenia wymogu uzasadnienia decyzji o odwołaniu ze stanowiska prezesa lub wiceprezesa sądu powszechnego, wojskowego lub administracyjnego, które nie powinno się ograniczać do przytoczenia jednej z ustawowych przesłanek odwoławczych; 3) wprowadzenia kontroli sądowej decyzji o odwołaniu prezesów lub wiceprezesów sądów powszechnych, wojskowych i administracyjnych, a także uchwał KRS upoważniających do odwołania; 4) zwiększenia roli zgromadzenia sędziów wojewódzkiego sądu administracyjnego, względnie KRS, w procedurze odwołania prezesa lub wiceprezesa danego WSA; 5) zagwarantowania mocy wiążącej

negatywnej opinii KRS niezależnie od tego, jaką większością została podjęta. W związku z powyższym Rzecznik ponownie zwrócił się z prośbą o rozważenie realizacji wymienionych postulatów.

Dyrektora Generalnego TVP S.A. w likwidacji (XI.602.1.2023 z 30 kwietnia 2025 r.) – w sprawie zapewnienia dostępności debaty kandydatów na Prezydenta RP.

W związku z informacją, że 12 maja 2025 r. planowane jest zorganizowanie przez Telewizję Polską S.A. w likwidacji debaty wszystkich kandydatów w wyborach na Prezydenta RP, Rzecznik zwrócił się prośbą o podjęcie działań mających na celu zapewnienie jak największej dostępności wspomnianego wydarzenia – w szczególności dla wyborców z niepełnosprawnością słuchu, którzy mierzą się z licznymi barierami w odbiorze tego rodzaju audycji.

Jak wynika z wniosków kierowanych do Rzecznika, informacje prezentowane w mediach niejednokrotnie pozostają niedostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami. Przekłada się na ograniczone możliwości wyrobienia opinii o kandydatach i podjęcia świadomej decyzji, na którą z osób kandydujących zagłosować. Szczególnym wyzwaniem jest zaś zapewnienie dostępności procesu wyborczego osobom Głuchym. Stąd też duża rola debat, które niejednokrotnie stanowią dla osób Głuchych i słabosłyszących jedno z głównych źródeł wiedzy o kandydatach i ich programach. Jednym z zadań telewizji publicznej, wynikającym z realizacji jej misji, jest zapewnianie dostępności programów lub ich części i innych usług dla osób z niepełnosprawnościami wzroku oraz osób z niepełnosprawnościami słuchu. Podstawowym udogodnieniem zwiększającym dostępność informacyjno-komunikacyjną jest tłumaczenie na język migowy. Rzecznik zaapelował o wprowadzenie tłumaczeń zgodnie ze światowymi standardami, tj. w formie zespołowej pracy tłumaczy, w której każdy dokonuje translacji nie dłużej niż przez 15-20 minut spotkania, wraz z upływem czasu jakość tłumaczenia spada ze względu na wzrastające zmęczenie osoby tłumaczącej.

W dyskusji nad jak najszerszą dostępnością informacji dotyczących wyborów dla osób Głuchych nie można pominąć kwestii konieczności uwzględnienia zróżnicowania tej grupy. Wśród słabosłyszących i Głuchych są bowiem zarówno osoby, które posługują się językiem migowym, ale również takie, które go nie znają. W związku z tym tłumaczenie na język migowy oraz napisy stanowią rozwiązania kierowane do dwóch różnych grup adresatów i nie można stosować ich zamiennie. Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się z prośbą o analizę przedstawionych wyżej kwestii i ich uwzględnienie w działaniach mających na celu zapewnienie dostępności debaty kandydatów biorących udział w wyborach na Prezydenta RP oraz poinformowanie o wdrożonych rozwiązaniach.

Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (II.565.3.2022 z 30 kwietnia 2025 r.) – w sprawie uwzględniania błędu pomiarowego podczas kontroli prędkości pojazdów.

Zasadnym wydaje się ponowne rozważenie celowości zmian w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie ewidencji kierujących pojazdami, którzy naruszają przepisy ruchu drogowego. Uzasadnieniem dla podjęcia zmian jest zarówno ochrona praw obywatelskich oraz konieczność respektowania zasady, zgodnie z którą wątpliwości rozstrzyga się na korzyść jednostki, jak i potrzeba ograniczenia kosztów postępowań wykroczeniowych. Z docierających do Rzecznika informacji wynika, że pomimo wcześniejszych zapowiedzi, planowane zmiany w taryfikatorze mandatów oraz rozporządzeniu w sprawie ewidencji kierujących pojazdami nie zostały wdrożone w 2025 roku. Na podstawie aktualnie obowiązujących przepisów nadal osoba prowadząca pojazd mechaniczny może zostać ukarana za przekroczenie prędkości o 1 km/h. Tymczasem każde urządzenie pomiaru prędkości jest obciążone deficytem pomiaru, co wynika z opinii producentów urządzeń i znajduje odzwierciedlenie w przepisach. Rozwiązaniem oczekiwanym, które w sposób oczywisty zwiększyłoby ochronę praw obywateli i ograniczyło obciążenie sądów, byłoby przyjęcie tzw. „pomiaru przyjętego” – tj. wartości pomiaru pomniejszonej o maksymalny margines błędu, tj. 3 km/h i rozstrzygnięcie wątpliwości na korzyść jednostki.

Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o dokonanie analizy wskazanych problemów i rozważenie zainicjowania zmian legislacyjnych zmierzających do: przyjęcia unormowania sankcjonującego uwzględnianie na korzyść obwinionego błędu pomiarowego w sytuacjach „granicznych” oraz zmiany zakresu nowego taryfikatora zawartego w tabeli E10 (dot. przekroczenia prędkości do 10 km/h) i przyjęcie karalności za wykroczenie w zakresie od 4 km/h do 10 km/h, a także wprowadzenie rozwiązań pozwalających – na etapie wystawiania mandatu karnego – uwzględnić błąd pomiarowy w zakresie do 3 km/h na korzyść jednostki.

Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (XI.7036.23.2025 z 6 maja 2025 r.) – w sprawie przemocy rówieśniczej wobec dzieci z niepełnosprawnościami.

Podczas spotkań z przedstawicielami inicjatywy „Nasz Rzecznik” RPO omawiał m.in. problem przemocy wobec osób z niepełnosprawnościami, w szczególności w środowisku szkolnym, w tym przemocy rówieśniczej oraz potrzebę opracowania stosownych rozwiązań. Przedstawiciele strony społecznej podkreślali konieczność podniesienia standardów ochrony małoletnich osób z niepełnosprawnościami przed przemocą. Zwracano w tym kontekście uwagę na brak zrozumienia potrzeb emocjonalnych i poznawczych uczniów i uczennic w spektrum autyzmu. Ten brak zrozumienia prowadzi do niewłaściwej komunikacji z i nagromadzenia negatywnych emocji, które skutkują zachowaniami odbieranymi przez niektórych nauczycieli i innych pracowników placówek

edukacyjnych jako „trudne” lub agresywne. Na kanwie tych rozważań zwrócono uwagę na brak standardów postępowania w zakresie rozwiązań statutowych i proceduralnych w poszczególnych szkołach oraz w odniesieniu do oficjalnych materiałów szkoleniowych i edukacyjnych.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się z prośbą o poinformowanie, czy w Ministerstwie Edukacji Narodowej prowadzone były analizy dotyczące wprowadzenia standardów ochrony małoletnich w placówkach oświatowych, w szczególności dotyczące sposobu ich przyjmowania, w tym dostosowania ich treści do potrzeb i sytuacji konkretnych placówek oraz ujmowania w nich wprost szczególnej sytuacji dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, zwłaszcza w odniesieniu do procedur dotyczących zapobiegania przemocy w środowisku szkolnym oraz reagowania na nią. Rzecznik poprosił też o wyjaśnienie czy Ministerstwo Edukacji Narodowej upowszechnia wytyczne opracowane w Zespole do Spraw Ochrony Małoletnich oraz czy oferuje podmiotom obowiązującym do wprowadzenia standardów szkolenia lub konsultacje, zwłaszcza w zakresie uwzględnienia w standardach szczególnej sytuacji dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej w piśmie z 13 czerwca 2025 r. poinformował, że na stronie Ministerstwa dostępne są wytyczne dotyczące standardów ochrony małoletnich. Uwzględniają one sytuację dzieci niepełnosprawnych oraz dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Zakres działań obejmuje bezpieczeństwo, zasady opieki, interwencji i procedury reagowania w trudnych sytuacjach. Działania te mają na celu zapewnienie odpowiedniego wsparcia i ochrony uczniów w różnych sytuacjach szkolnych. Kontrolą jednostek organizacyjnych systemu oświaty zajmują się organy prowadzące. Są one odpowiedzialne za monitorowanie i egzekwowanie standardów ochrony małoletnich w placówkach edukacyjnych. Dyrektorzy szkół odpowiadają za bezpieczeństwo uczniów oraz organizację kształcenia specjalnego. W ramach swoich obowiązków realizują zalecenia zawarte w orzeczeniach dotyczących uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana w szkołach i przedszkolach, dostosowana do indywidualnych potrzeb uczniów, w tym tych z niepełnosprawnościami. Celem tej pomocy jest wsparcie uczniów w ich rozwoju emocjonalnym i społecznym. Ministerstwo Edukacji Narodowej kładzie nacisk na zdrowie psychiczne uczniów oraz rozwijanie empatii i wrażliwości na potrzeby innych. Działania te mają na celu wspieranie dobrostanu dzieci i młodzieży w środowisku szkolnym. Resort edukacji podejmuje szereg działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa i wsparcia uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci z niepełnosprawnościami. Standardy ochrony małoletnich, organizacja kontroli, rola dyrektorów oraz pomoc psychologiczno-pedagogiczna są kluczowymi elementami tych działań. Ministerstwo kładzie również duży nacisk na wspieranie zdrowia psychicznego i dobrostanu uczniów.

Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (VII.7037.57.2023 z 12.05.2025 r.) – w sprawie wykonywania dodatkowych zajęć przez rektora.

W związku z wątpliwościami interpretacyjnymi dotyczącymi ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce Rzecznik zwrócił uwagę Ministra na następujące kwestie. W wyroku z 4 lutego 2025 r. Naczelny Sąd Administracyjny przyjął, że celem przepisu art. 125 ust. 4, zgodnie z którym wykonywanie dodatkowego zajęcia zarobkowego przez rektora uczelni publicznej wymaga uzyskania zgody rady uczelni, zaś zgoda jest wydawana na okres kadencji, było ograniczenie zarobkowej aktywności rektorów szkół wyższych, ale takiej aktywności, która nie wynika z ustawowych obowiązków rektora jako nauczyciela akademickiego. W konsekwencji rektor realizując zajęcia mieszczące się w ramach jego obowiązków jako nauczyciela akademickiego, nie jest zobligowany do uzyskiwania zgody rady uczelni. Sąd przyjął także, że zgoda na wykonywanie przez rektora dodatkowego zajęcia zarobkowego, aby mogła spełniać swój cel, powinna mieć charakter uprzedni i wywoływać skutek prawny począwszy od chwili jej wyrażenia. W ocenie Rzecznika przyjęta przez Sąd interpretacja przy obecnym brzmieniu art. 125 ust. 4 p.s.w.n. może powodować dalsze praktyczne trudności. Przyjęcie istnienia obowiązku uzyskania zgody przed podjęciem dodatkowego zajęcia zarobkowego prowadzi do konieczności uznania, że już w pierwszym dniu kadencji rektor nieposiadający zgody rady uczelni na kontynuowanie zajęć podjętych przed wyborem na rektora naraża się na wygaszenie mandatu. Jednocześnie poważne wątpliwości może budzić dopuszczalność zwrócenia się do rady uczelni o wyrażenie zgody przez osobę, która nie jest jeszczerektorem. Rada uczelni nie jest zaś związana żadnym terminem na wyrażenie zgody, zatem w razie zwlekania z podjęciem uchwały negatywne skutki takiego opóźnienia ponosiłby wyłącznie rektor.

Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o jego stanowisko i poinformowanie o działaniach podjętych w tej sprawie.

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego pismem z 12 czerwca 2025 r. poinformował, iż podczas prac nad projektem nowelizacji ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce rozważy zaproponowanie zmiany art. 125 ust. 4 tej ustawy w takim kierunku, aby zasady uzyskiwania przez rektora zgody na podjęcie dodatkowego zajęcia zarobkowego jednoznacznie wskazywały tryb uzyskiwania takiej zgody przez nowo wybranego rektora, ze wskazaniem odpowiedniego terminu, w jakim zgoda ma być wyrażona, pozwalającego rektorowi na ewentualne wygaszenie zobowiązań zaciągniętych przed wyborem.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego (VII.713.1.2023 z 12 maja 2025 r.) – w sprawie ograniczenia udostępniania materiałów archiwalnych.

Rzecznik Praw Obywatelskich pismem z 12 lutego 2024 r. zwrócił się do ówczesnego Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z prośbą o podjęcie prac legislacyjnych zmierzających do umożliwienia udostępnienia materiałów archiwalnych, o których mowa w art. 16b ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o

narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, do celów naukowych, w sposób umożliwiający w praktyce prowadzenie badań, przy jednoczesnym uwzględnieniu konieczności poszanowania prawa do prywatności. Wystąpienie Rzecznika pozostało jednak bez odpowiedzi.

Zgodnie z ww. przepisem materiały archiwalne są udostępniane po upływie określonego czasu. W szczególności dostęp do aktów notarialnych i dokumentacji ksiąg wieczystych jest możliwy dopiero po upływie 70 lat od sporządzenia aktu lub składnika dokumentacji. Przed wejściem w życie ustawy o ponownym wykorzystywaniu informacji sektora publicznego materiały archiwalne w oparciu o art. 17 ust. 1 ustawy archiwalnej były udostępniane po upływie 30 lat od ich wytworzenia. Jest to istotna zmiana stanu prawnego. Według środowiska naukowego aktualnie obowiązujące przepisy są wadliwe, ponieważ nie przewidują możliwości wcześniejszego dostępu do materiałów archiwalnych, gdy jest to uzasadnione potrzebami nauki. Tym samym utrudniają prowadzenie badań i w sposób nieproporcjonalny ograniczają chronione konstytucyjnie wolności i prawa, gwarantujące każdemu wolność badań naukowych oraz wolność korzystania z dóbr kultury.

W ocenie Rzecznika przepisy ustawy archiwalnej stanowią nadmierną ingerencję w wartości chronione na gruncie przepisów Konstytucji RP, istotnie ograniczając możliwość korzystania z ww. praw i wolności.

W związku z powyższym Rzecznik Praw Obywatelskich ponownie zwrócił się do Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego z prośbą o podjęcie prac legislacyjnych.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego pismem z dnia 26 czerwca 2025 r. poinformowała, że resort prowadzi proces legislacyjny związany z nowelizacją ustawy archiwalnej, której zakres obejmuje problematykę postępowania z dokumentacją w postaci elektronicznej (UD113). Nie jest więc możliwe na tym etapie włączenie tematyki dostępu do materiałów archiwalnych do wspomnianej nowelizacji. Jednocześnie Minister poinformowała, że doświadczenia z funkcjonowania przepisów obowiązujących od 2016 r. pozwalają sformułować konkluzję o potrzebie ich modyfikacji. Jednak ewentualne korekty w ustawie archiwalnej wymagają dalszych analiz i konsultacji z różnymi grupami użytkowników archiwów, w tym także ze środowiskiem naukowym.

Przewodniczącej Senackiej Komisji Rodziny, Polityki Senioralnej i Społecznej (III.7061.7.2025 z 12 maja 2025 r.) – w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócili się przedstawiciele byłych opozycjonistów i represjonowanych w sprawie toczących się prac nad projektem ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych. W swoim wniosku przedstawili oni szereg uwag do ww. ustawy.

Jak zauważają wnioskodawcy, poprzedni apel środowiskowy doprowadził do uchwalenia ustawy z dnia 30 marca 2021 r. o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw. Ustawa ta między innymi uzupełnia podstawy wyliczenia emerytur i rent, w tym kapitały początkowe tysięcy byłych opozycjonistów, działaczy opozycji antykomunistycznej i osób represjonowanych z powodów politycznych. Zwracają oni jednak uwagę na szereg nierozwiązanych problemów.

W obecnym stanie prawnym osoby, które w latach 1956–1990 doświadczały represji jako członkowie rodzin działaczy opozycji antykomunistycznej, nie mogą uzyskać potwierdzenia statusu osoby represjonowanej z powodów politycznych. Oznacza to, że ofiary odpowiedzialności zbiorowej stosowanej w okresie PRL są wykluczone z katalogu osób uprawnionych, mimo iż doznawały realnych represji o charakterze politycznym.

Nierówność obywateli wobec prawa pogłębiają rozbieżności między zapisami ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej i osobach represjonowanych z powodów politycznych a ustawą z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów. Różnice te prowadzą do dyskryminacji byłych działaczy opozycji i osób represjonowanych względem kandydatów do wysokich stanowisk państwowych, podważając konstytucyjną zasadę równości wobec prawa.

Dodatkowym problemem pozostaje brak jawności w zakresie informacji o osobach, które uzyskały status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej, a także brak opublikowanej, jednolitej listy osób odznaczonych Krzyżem Wolności i Solidarności. Deficyt transparentności w tym zakresie utrudnia społeczną kontrolę procesu nadawania statusów i odznaczeń, co budzi wątpliwości co do rzetelności i przejrzystości działań instytucji odpowiedzialnych za te procedury.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Przewodniczącej Senackiej Komisji Rodziny, Polityki Senioralnej i Społecznej o rozważenie możliwości podjęcia w trakcie prowadzonych działań legislacyjnych analizy problemów wskazanych przez wnioskodawców.

Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (KMPT.571.6.2025 z 16 maja 2025 r.) – w sprawie przygotowania jednostek penitencjarnych do wysokich temperatur.

W miesiącach letnich Rzecznik otrzymuje liczne wnioski od więźniów, którzy skarżą się na wysokie temperatury w celach, odmowne decyzje dyrektorów jednostek w sprawie wydania wentylatorów, trudności w wietrzeniu cel, niesprawną wentylację grawitacyjną oraz zaduch w celach wieloosobowych. Upały stanowią zagrożenie dla zdrowia, szczególnie dla osadzonych z grup wrażliwych, takich jak seniorzy. Dolegliwe warunki bytowe mogą powodować

niepokoje wśród osadzonych i rodzić ryzyko wystąpienia zdarzeń nadzwyczajnych.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z pytaniem o stan przygotowania jednostek penitencjarnych do wysokich temperatur, które mogą być uciążliwe i niebezpieczne zarówno dla osadzonych, jak i funkcjonariuszy. Wzrost średnich temperatur w Polsce stwarza nowe wyzwania w miejscach detencji. Europejski Komitet ds. Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) przyjął standardy dotyczące „Programu przyzwoitości w więzieniach – kryteriów oceny warunków pozbawienia wolności”. Podstawowe kryteria oceny warunków bytowych obejmują możliwość utrzymania higieny osobistej oraz dostęp do świeżego powietrza.

Rzecznik Praw Obywatelskich, działając jako Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur (KMPT), w raportach z wizytacji sygnalizuje problemy związane z wysokimi temperaturami w jednostkach penitencjarnych. Podczas jednej z wizytacji stwierdzono, że osadzeni nie uzyskali zgody na użytkowanie wentylatorów, co powodowało napięcia. W sierpniu 2023 r. w jednej z jednostek 12 osadzonych odmówiło przyjęcia kolacji z powodu wysokiej temperatury w celi mieszkalnej, co zakwalifikowano jako bunt. Upały były również uciążliwe dla funkcjonariuszy zobowiązanych do służby w umundurowaniu.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się z prośbą o informacje na temat planowanych działań oraz wdrażanych rozwiązań mających na celu poprawę warunków bytowych w jednostkach penitencjarnych.

Dyrektor Generalny Służby Więziennej pismem z 27 maja 2025 r. poinformował, że Służba Więzienna oprócz kontynuowania realizacji zadań inwestycyjnych i remontowych, służących poprawie warunków bytowych w więzieniach oraz utrzymywania obiektów budowlanych i instalacji w sprawności i dobrym stanie technicznym, stara się wdrażać przedsięwzięcia organizacyjne, których podstawowym celem jest złagodzenie negatywnego wpływu zmian klimatu. Do takich rozwiązań należy zaliczyć umożliwienie osadzonym wietrzenie cel mieszkalnych, wydawanie zgód na posiadanie w celi wentylatorów oraz serwowanie dodatkowych zimnych napojów w oddziałach mieszkalnych w okresie występowania wysokich temperatur.

Minister Zdrowia (BPW.520.6.2015 z 16 maja 2025 r.) – w sprawie uregulowania likwidacji niepodjętych depozytów szpitalnych.

W 2018 r. Rzecznik wystąpił do ówczesnego Ministra Zdrowia o podjęcie prac legislacyjnych nad uregulowaniem problemu likwidacji niepodjętych depozytów należących do pacjentów w podmiotach leczniczych wykonujących działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne. Kwestię prowadzenia depozytów przez ww. podmioty normuje ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta oraz rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie prowadzenia depozytu w

stacjonarnym zakładzie opieki zdrowotnej. Wymienione akty prawne nie regulują jednak zagadnienia likwidacji niepodjętych depozytów pacjentów. Powoduje to, że szpitale stosują odpowiednio przepisy ustawy z dnia 18 października 2006 r. o likwidacji niepodjętych depozytów w stosunku do podmiotów leczniczych będących jednostkami sektora finansów publicznych, a do pozostałych podmiotów – przepisy Kodeksu cywilnego o nieodpłatnym przechowaniu. Stosowanie wymienionych procedur może naruszać dobra osobiste pacjentów poprzez ujawnianie danych wrażliwych (np. ogłoszenie zamieszczone na stronie internetowej szpitala psychiatrycznego „ostateczne wezwanie do odbioru depozytu”). Na konieczność wprowadzenia zmian legislacyjnych, jak podkreślił Rzecznik Praw Obywatelskich, wskazuje również rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych). W odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika Minister Zdrowia przekazał informacje o prowadzonych w tej sprawie konsultacjach, a następnie o wspólnych pracach prowadzonych przez Ministerstwo Zdrowia i Rzecznika Praw Pacjenta zmierzających do uregulowania procesów przetwarzania danych osobowych pacjentów w zakresie likwidacji niepodjętych depozytów.

Z uwagi na brak informacji o wynikach powyższych prac legislacyjnych Rzecznik prosi o odniesienie się do przedmiotowego problemu i poinformowanie o stanie zaawansowania tych prac w Ministerstwie Zdrowia.

Minister Zdrowia (V.7016.78.2024 z 19 maja 2025 r.) – w sprawie stosowania przymusu bezpośredniego wobec pacjentów w kryzysie psychicznym.

Pod koniec stycznia br. szeroko komentowana w mediach była petycja dotycząca istotnego ograniczenia możliwości stosowania przymusu bezpośredniego wobec pacjentów w szeroko rozumianym kryzysie psychicznym. Zaznaczono, że należy zrewidować stosowanie wiązania chorych ludzi w pasy i odejść od tej metody na rzecz bardziej humanitarnych i empatycznych rozwiązań oraz wypracować inne, nowe metody radzenia sobie z chorobą.

Podjęcie działań siłowych (np. unieruchomienia) wobec pacjenta w stanie pobudzenia psychoruchowego jest działaniem w sposób niezwykle mocny wkraczającym w obszar jego praw i wolności. Jednocześnie należy mieć na uwadze, iż działanie to niejednokrotnie jest uzasadnione. Zabezpiecza ono pacjenta przed nim samym w chwili doświadczania silnych objawów, w szczególności o psychotycznych.

Kolejne kontrole przeprowadzane przez przedstawicieli Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, Biura Rzecznika Praw Pacjenta, a także Najwyższej Izby Kontroli skłaniają do zwrócenia uwagi na problem m.in. zbyt częstego stosowania

przymusu w postaci unieruchomienia. Problemem jest też brak procedur, które w sposób adekwatny określałyby zasadność podjęcia podobnych działań.

Również analiza zapisów obowiązującego w Polsce prawa budzi poważne wątpliwości dotyczące skuteczności przyjętych aktualnie rozstrzygnięć. Zgodnie z art. 18c ust. 3 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego przymus bezpośredni może być wykonywany wyłącznie przez osoby poinstruowane w zakresie okoliczności, zasad i sposobu jego stosowania. Unormowanie to posiada charakter bardzo ogólny. Nie wprowadza żadnego obowiązku odnoszącego się do realizacji szkoleń w omawianym zakresie.

Ponadto analiza programów szkoleniowych dotyczących specjalizacji z zakresu psychiatrii, psychiatrii dzieci i młodzieży oraz pielęgniarstwa psychiatrycznego wykazała, że brakuje w nich punktów dotyczących modelu szkolenia, który zapewniłby przyszłym specjalistom praktyczne umiejętności w zakresie zabezpieczania pacjenta. W trakcie specjalizacji z psychiatrii kursanci w ramach zaliczenia części praktycznej muszą opanować umiejętność zastosowania środków przymusu bezpośredniego zgodnie z ustawą o ochronie zdrowia psychicznego. Brak jednak szczegółowych informacji dotyczących uczenia konkretnych technik działania.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Minister Zdrowia z prośbą o podjęcie działań zmierzających do kompleksowej zmiany podejścia w zakresie stosowania przymusu bezpośredniego, przede wszystkim poprzez podjęcie inicjatywy zmierzającej do stworzenia systemu obowiązkowych szkoleń przeznaczonych dla pracowników oddziałów psychiatrycznych.

Minister Zdrowia pismem z 16 czerwca 2025 r. wskazał, że w przypadku przedłużania stosowania przymusu bezpośredniego po dwukrotnym przedłużeniu powinno przede wszystkim koncentrować się na stanie zdrowia w obecnym momencie oraz kompetentnej i merytorycznej ocenie, czy stan zdrowia uległ poprawie na tyle, że ustały ustawowe przesłanki do stosowania przymusu bezpośredniego. Do takiej oceny kompetentną osobą jest lekarz, zwłaszcza sprawujący bieżącą opiekę nad pacjentem. Konstrukcja projektowanego przepisu zakłada osobiste badanie lekarza oraz uzyskanie opinii drugiego lekarza. Decyzja podjęta kolektywnie i z udziałem dwóch różnych lekarzy wydaje się w sposób właściwy zabezpieczać prawa oraz bezpieczeństwo pacjenta.

Niezależnie od powyższego istnieją już w przepisach ustawy mechanizmy służące poprawie bezpieczeństwa pacjentów, wobec których stosowany jest przymus bezpośredni. Są to chociażby kontrola stanu fizycznego przez pielęgniarkę (co 15 minut, również podczas snu osoby), szczegółowe regulacje odnośnie do dokumentowania zastosowania przymusu bezpośredniego oraz sposobu dokonywania oceny zasadności jego zastosowania i monitoring wizyjny w salach przeznaczonych do izolacji. Projekt ustawy zakłada także inne propozycje służące poprawie bezpieczeństwa pacjentów, jak wyposażenie jednoosobowych pomieszczeń do obserwacji osoby unieruchomionej w

monitoring umożliwiający stały nadzór nad osobą z zaburzeniami psychicznymi. Powyższa propozycja uzyskała poparcie środowiska medycznego reprezentowanego przez konsultantów krajowych – nie tylko w dziedzinie psychiatrii czy psychiatrii dzieci i młodzieży, ale także w dziedzinie toksykologii, chorób wewnętrznych czy anestezjologii i intensywnej terapii.

Ministra Obrony Narodowej WZF.7050.1.2025 z 19 maja 2025 r. – w sprawie warunków pełnienia służby.

Przedstawiciele Biura RPO wizytowali 25. Brygadę Kawalerii Powietrznej.. Celem wizytacji było sprawdzenie przestrzegania praw i wolności obywatelskich żołnierzy oraz warunków pełnienia służby. Jednym z głównych problemów jest odbiór nadgodzin, który odbywa się w naturze, jeżeli pozwalają na to potrzeby sił zbrojnych. Służba na granicy, COVID-19 oraz udział w akcji powodziowej wpłynęły na trudności w odbiorze czasu wolnego za wypracowany czas służby. Żołnierze postulują wprowadzenie ekwiwalentu za nadgodziny, szczególnie tam, gdzie ich rozliczenie jest niemożliwe.

Na terenie jednostki brakuje hali sportowej, co utrudnia realizację zajęć sportowych żołnierzy, którzy mają obowiązek ćwiczeń przynajmniej 4 godziny w tygodniu. Jednostka od 2001 roku bezskutecznie stara się o halę sportową. Proponowane rozwiązanie to postawienie hal typu balon, które umożliwiłyby prowadzenie zajęć sportowych w warunkach zimowych.

Podczas wizytacji stwierdzono, że pododdziały jednostek wojskowych stacjonujących w kompleksach koszarowych są zakwaterowane w budynkach koszarowych oraz kontenerach, przy zachowaniu minimalnych wartości norm powierzchni podstawowej i pomocniczej. Jednak kilka razy w ciągu roku, w związku z koniecznością wydzielenia części budynków koszarowych dla pododdziałów szkolnych dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej, standardy zakwaterowania etatowych pododdziałów jednostek ulegają pogorszeniu. Zwiększenie liczby żołnierzy w budynkach koszarowych wymusiło konieczność zmiany przeznaczenia części dotychczas użytkowanych pomieszczeń pomocniczych i gospodarczych.

Żołnierze podkreślają zbyt niską wysokość dodatku za brak mieszkania, który jest nieadekwatny do obecnych kosztów wynajmu w miastach. Postulują także podwyższenie dodatku za czasowe pełnienie obowiązków, ponieważ obecne kwoty nie rekompensują dodatkowego nakładu pracy.

Dodatek desantowy nie zmienił się od 20 lat i wynosi ok. 300 zł, co prowadzi do tego, że żołnierze unikają skoków, gdyż dodatek ten nie pokrywa nawet kosztów wizyty u ortopedy. Żołnierze obsługi śmigłowców i pojazdów gąsienicowych podnoszą, że nie posiadają spełniających wymogi ubiorów olejo- i ognioodpornych.

Szeregowi zawodowi sygnalizują brak czytelnej ścieżki rozwoju zawodowego, pomimo dużej wysługi, co uważają za niesprawiedliwe. Żołnierze wskazują na spłaszczenie uposażeń i niewielkie różnice w ich wysokościach pomiędzy korpusami

szeregowych zawodowych a podoficerów, co powoduje, że niechętnie przechodzą do wyższego korpusu.

Żołnierze pełniący służbę na terenie lotniska nie mają zapewnionego właściwego zaplecza socjalno-bytowego. Brak przebieralni, szatni, przestrzeni do pracy wymaganych przepisami. Pomieszczenia służbowe wydzielone są umownie dziesiątkami szaf, które stanowią zarówno miejsca na ubiory, jak i przechowywanie podręcznych części zamiennych. Wyposażenie socjalno-biurowe stanowią przypadkowe, mocno wyeksploatowane meble.

Żołnierze zawodowi podnoszą konieczność prowadzenia comiesięcznego szkolenia podstawowego w ramach dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej, co powoduje spiętrzenie ich obowiązków. Proponują wprowadzenie systemowego rozwiązania tego problemu poprzez wprowadzenie centralnego szkolenia podstawowego na bazie wojskowych ośrodków szkolenia.

Zdaniem zainteresowanych zdecydowana poprawa warunków może nastąpić po budowie hangarów zawierających niezbędne zaplecze techniczne i socjalno-bytowe dla żołnierzy oraz przyczyni się do optymalnego serwisowania i przechowywania nowego typu śmigłowców.

Rzecznik Praw Obywatelskich skierował do Ministra Obrony Narodowej prośbę o zbadanie uwag zgłoszonych podczas wizytacji oraz przedstawienie stanowiska w tym zakresie.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej pismem z dnia 25 czerwca 2025 r. poinformował, że w przypadku żołnierzy zawodowych nie obowiązuje instytucja tzw. płatnych nadgodzin. Rekompensaty za ponadnormatywny czas służby mogą zostać natomiast uwzględnione przy przyznawaniu żołnierzom przez przełożonych pieniężnych nagród uznaniowych za wykonanie zadań.

Podjęto działania legislacyjne w sprawie wysokości uposażenia żołnierzy pełniących dobrowolną zasadniczą służbę wojskową, którzy przebywają na zwolnieniu lekarskim.

Według Sekretarza Stanu wynagrodzenie z tytułu dodatków do uposażenia zasadniczego albo dodatkowego wynagrodzenia nie powinno odgrywać istotnej roli w uposażeniu żołnierza. Wiodącą rolę w tym zakresie przypisuje się uposażeniu zasadniczemu żołnierza zawodowego. W ocenie Sekretarza zarzut nieczytelnej ścieżki rozwoju zawodowego jest niezasadny, a kwestie te są podejmowane corocznie. Z kolei działania na rzecz tzw. rozciągnięcia siatki uposażeń muszą uwzględniać uwarunkowania budżetowe.

Z uwagi na duże zainteresowanie dobrowolną zasadniczą służbą wojskową i potrzebami w zakresie zwiększenia zasobów żołnierzy rezerwy, nie ma obecnie możliwości, aby szkolenie podstawowe dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej było realizowane wyłącznie w oparciu o ośrodki i centra szkolenia. Szkolenie to prowadzą także wybrane jednostki wojskowe w oparciu o posiadaną bazę i zdolności szkoleniowe.

Warunki zakwaterowania żołnierzy wymagają poprawy. Jednak zachowują one minimalne wartości norm powierzchni podstawowej i pomocniczej określonej dla żołnierzy. Mając na uwadze celowość poprawy warunków służby, podjęto działania w zakresie budowy budynku koszarowo-biurowego. Również powstanie hali sportowej jest uzasadnione i podjęto działania w tym zakresie.

Co do dodatku za brak mieszkania – w wyniku analizy cen rynkowych najmu lokali mieszkalnych w poszczególnych garnizonach założono, że świadczenie mieszkaniowe powinno pokrywać 40 proc. średnich cen najmu lokalu mieszkalnego. Sytuacja jest systematycznie analizowana i uaktualniana wraz ze wzrostem cen rynkowych w danych garnizonach.

Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (II.511.1613.2014 z 19 maja 2025 r.) – w sprawie braku zaskarżalności odmowy udziału pełnomocnika osoby niebędącej stroną w postępowaniu przygotowawczym.

Na przestrzeni ostatnich lat Rzecznik Praw Obywatelskich kilkakrotnie zwracał się do kolejnych Ministrów Sprawiedliwości z prośbą o rozwiązanie problemu braku sądowej kontroli orzeczeń prokuratora w przedmiocie odmówienia dopuszczenia pełnomocnika osoby niebędącej stroną do czynności w postępowaniu przygotowawczym. Pomimo wagi przedstawionego problemu i wystąpienia skierowanego w tym przedmiocie do Ministra Sprawiedliwości w dniu 27 sierpnia 2024 r. Rzecznik do chwili obecnej nie otrzymał odpowiedzi w tej sprawie.

W dotychczasowych wystąpieniach Rzecznik wskazał m.in., że odmowa dopuszczenia przez prokuratora do udziału w postępowaniu przygotowawczym pełnomocnika osoby nie będącej stroną mieści się w pojęciu sprawy na gruncie art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, a także ingeruje w konstytucyjnie chronione prawa i w tym stanie rzeczy winien mieć zastosowanie, na zasadzie art. 77 ust. 2 Konstytucji RP, zakaz zamykania drogi sądowej.

Jak wynika z treści art. 87 § 2 Kodeksu postępowania karnego osoba niebędąca stroną może ustanowić pełnomocnika, jeżeli wymagają tego jej interesy w toczącym się postępowaniu. Na tym etapie osoba sama ocenia swój interes prawny, wyznaczając pełnomocnika, który od momentu skutecznego udzielenia pełnomocnictwa może już działać w postępowaniu, bez potrzeby wydawania zatwierdzającej decyzji organu procesowego.

Zgodnie natomiast z art. 87 § 3 k.p.k. sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, może odmówić dopuszczenia do udziału w postępowaniu pełnomocnika, o którym mowa w § 2 art. 87 k.p.k., jeżeli uzna, że nie wymaga tego obrona interesów osoby niebędącej stroną. Oznacza to, że ocenie przez wymieniony organ podlega nie tyle fakt udzielenia pełnomocnictwa, ale okoliczność, czy dana osoba niebędąca stroną posiada.

Co istotne, decyzja prokuratora w przedmiocie odmowy dopuszczenia do udziału pełnomocnika osoby niebędącej stroną w postępowaniu

przygotowawczym jest zaskarżalna tylko do prokuratora nadrzędnego. Jedynie więc organy prokuratorskie decydują, czy dana osoba ma interes prawny w danym postępowaniu, który wymagałby ochrony

Rzecznik z kolei zaproponował rozwiązanie, które zastało już wyartykułowane w opinii Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego z 2014 r. Polega ono na skierowaniu zażalenia do prokuratora bezpośrednio przełożonego z obowiązkiem przekazania tego środka bezpośrednio do sądu w razie nieuwzględnienia zażalenia. Jest to rozwiązanie z pewnością przyspieszające postępowanie wпадkowe, a jednocześnie nadal umożliwiające prokuratorowi konwalidowanie wadliwej decyzji bez potrzeby uruchamiania instancji sądowej.

Mając powyższe na uwadze, Rzecznik zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego z prośbą o dokonanie analizy poruszonych w wystąpieniu problemów i rozważenie zainicjowania działań legislacyjnych w tym zakresie.

Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego (II.510.1076.2022 z 19 maja 2025 r.) - w sprawie skargi na wyrok sądu odwoławczego.

Rzecznik Praw Obywatelskich ponowił wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości w sprawie potrzeby nowelizacji art. 539a § 3 Kodeksu postępowania karnego, który reguluje podstawy wniesienia skargi na wyrok sądu odwoławczego uchylający wyrok pierwszej instancji. Rzecznik postuluje uzupełnienie katalogu podstaw skargi o naruszenie prawa do bezstronnego sądu w sytuacji, gdy ten sam sędzia więcej niż raz orzeka w instancji odwoławczej w tej samej sprawie i wobec tego samego oskarżonego.

W ocenie Rzecznika obecna konstrukcja skargi ogranicza możliwość podnoszenia zarzutu naruszenia art. 41 k.p.k. (brak bezstronności sądu) w sytuacjach, gdy skład sądu odwoławczego nie ulega zmianie mimo wcześniejszego wydania przez niego orzeczenia kasatoryjnego. Powoduje to ryzyko, że orzekający sędzia przystępuje do ponownego rozpoznania sprawy z już ukształtowanym poglądem, co budzi uzasadnione wątpliwości w stosunku do jego obiektywizmu z perspektywy zewnętrznego obserwatora.

Rzecznik podkreśla, że choć skarga na wyrok sądu odwoławczego nie jest wymagana przez standardy konwencyjne, to jej istnienie w polskim porządku prawnym wymaga zapewnienia zgodności z konstytucyjnym standardem rzetelnej i sprawiedliwej procedury (art. 2 Konstytucji RP). W tym kontekście Rzecznik proponuje, by w art. 539a § 3 k.p.k. jednoznacznie wskazać możliwość wniesienia skargi również z powodu naruszenia zasad bezstronności (art. 41 k.p.k.) i obiektywizmu (art. 4 k.p.k.), gdy skład sądu odwoławczego nie został zmieniony pomimo wcześniejszego orzekania w sprawie.

Rzecznik wskazuje również, że obecny system oparty wyłącznie na instytucji wyłączenia sędziego z art. 41 k.p.k. nie zapewnia wystarczających gwarancji w tego rodzaju sytuacjach, zwłaszcza że odmowa wyłączenia nie podlega zażaleniu, a skarga nadzwyczajna w praktyce nie jest dostępna dla stron. Dodatkowo brak

możliwości podniesienia zarzutu naruszenia prawa do bezstronnego sądu przed Sądem Najwyższym w ramach skargi z art. 539a k.p.k. może wydłużyć postępowanie karne, sprzyjając nieuzasadnionym uchyceniom i przekazaniom spraw do ponownego rozpoznania.

Zdaniem Rzecznika nowelizacja w postulowanym kierunku nie narusza charakteru skargi na wyrok sądu odwoławczego i nie prowadzi do zmiany jej funkcji. Przeciwnie – stanowi uzupełnienie mechanizmu kontroli orzeczeń kasatoryjnych w celu zagwarantowania prawa do sądu, bezstronności orzekającego składu oraz zakończenia postępowania w rozsądnym terminie.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości pismem z 27 czerwca 2025 r. stwierdził, że po ponownym rozważeniu argumentacji Rzecznika podtrzymano stanowisko, zgodnie z którym postulat rozszerzenia przesłanek do wniesienia skargi od wyroku sądu odwoławczego nie zasługuje na uwzględnienie.

Sekretarz Stanu przypomniał, że w sytuacji, gdy sprawa trafi ponownie do tego samego sędziego w instancji odwoławczej (przydzielona przez System Losowego Przydziału Spraw), sędzia ten dokonuje weryfikacji podstaw do swojego wyłączenia. Ta weryfikacja polega na zbadaniu tego, czy uczestnicząc w wydaniu wyroku uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji, sędzia ten wypowiedział się odnośnie do wiarygodności określonych dowodów. Jeśli taka sytuacja miała miejsce, to sędzia ten formułuje żądanie wyłączenia od udziału w rozpoznaniu sprawy. W kwestii tej stosowny wniosek może również złożyć strona (art. 42 § 1 k.p.k.). Następnie wniosek podlega ocenie przez inny skład sądu odwoławczego. Według Sekretarza mechanizm ten stanowi podwójną weryfikację podstaw do wyłączenia (przez sędziego jak i sąd). W Jego ocenie rozwiązanie to sprawdza się w praktyce.

Sekretarz podkreślił, że orzeczenie kasatoryjne sądu odwoławczego nie wywołuje nieodwracalnych skutków, ponieważ sprawa jest rozpoznawana ponownie w pierwszej instancji. Według Sekretarza nie ma zatem, między innymi z tego powodu, podstaw do twierdzenia, że naruszone zostaje konstytucyjne prawo do sądu (art. 45 ust 1 Konstytucji RP).

Głównego Inspektora Transportu Drogowego (II.519.529.2025 z 19 maja 2025 r.) – w sprawie ustawowego zróżnicowania sytuacji kierowców w przypadku niezatrzymania się przed sygnalizatorem S-2.

Za wykroczenie z art. 92 ust. 1 Kodeksu wykroczeń w zw. z § 96 ust. 3 rozporządzenia w sprawie znaków i sygnałów drogowych, czyli za niezatrzymanie się przed sygnalizatorem S-2, który sygnalizuje warunkowe zezwolenie na skręt, nakłada się mandat w wysokości 100 zł oraz 6 pkt karnych

Tymczasem w kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich wnioskach obywatele zwracają uwagę na fakt, że w zależności od organu, który ujawnia popełnienie wykroczenia drogowego, dochodzi do zróżnicowania wysokości nałożonego mandatu karnego oraz punktów karnych.

Jak wynika z treści wniosków kierowanych do Rzecznika, gdy mandat nakłada Generalny Inspektorat Transportu Drogowego na podstawie zdjęcia wykonanego za pomocą urządzenia w ramach Centrum Automatycznego Nadzoru nad Ruchem Drogowym (CANARD), to wynosi on 500 zł oraz 15 punktów karnych. Do nałożenia takiej kary dojść może jedynie wówczas, gdy takie zachowanie zakwalifikuje się jako przejazd na czerwonym świetle. Innymi słowy GITD uznaje, że kierowca nie zastosował się do sygnałów świetlnych oraz konsekwentnie nakłada punkty karne za niestosowanie się do sygnałów świetlnych przez kierującego pojazdem choć sygnalizator S-2 warunkowo zezwalał kierowcy na wykonanie skrętu.

Natomiast Policja uznaje, że dochodzi do niezatrzymania pojazdu we właściwym miejscu w związku z nadawanym sygnałem świetlnym.

W konsekwencji dochodzi do uznania, że takie samo zachowanie się kierowcy stanowi zupełnie różne czyny, za które nakłada się inną wysokość mandatu oraz przypisuje inną liczbę punktów karnych. Jedynym czynnikiem różnicującym jest to, czy organem nakładającym karę grzywny jest Policja lub Główny Inspektorat Transportu Drogowego. Skutkuje to sytuacją, w której dochodzi do naruszenia konstytucyjnie gwarantowanej zasady równości.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Głównego Inspektora Transportu Drogowego z prośbą o zajęcie stanowiska w przedmiocie zasadności przyjmowanej kwalifikacji prawnej oraz wysokości nakładanego mandatu i przypisywanych punktów karnych przez Główny Inspektorat Transportu Drogowego.

Zastępca Głównego Inspektora Transportu Drogowego pismem z 23 maja 2023 r. nie zgodził się ze stanowiskiem Rzecznika, iż GITD przyjmuje odmienną kwalifikację prawną czynu, w odniesieniu do tego samego stanu faktycznego. Zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi CANARD nie prowadzi czynności wyjaśniających wobec kierujących pojazdami, którzy nie zatrzymali się przed sygnalizatorem S-2 w trakcie nadawania sygnału w kształcie zielonej strzałki, a więc warunkowo zezwalającym na wykonanie skrętu, lecz wobec kierujących, którzy nie zastosowali się do czerwonego sygnału świetlnego i dokonali wjazdu za sygnalizator, kiedy „zielona strzałka” była wyłączona i wjazd był zabroniony. Konsekwencją tego czynu jest poniesienie przez kierującego pojazdem odpowiedzialności karnej za czyn określony w art. 92 § 1 K.w. w zw. z § 95 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie znaków i sygnałów drogowych, skutkującej nałożeniem mandatu karnego w wysokości 500 zł i przypisaniem 15 punktów karnych. Zasygnalizowane przez Rzecznika zgłoszenia poświadczające o niesłusznym traktowaniu kierujących nie znalazły potwierdzenia w dokonanej przez CANARD analizie spraw. Rejestracja naruszeń przez CANARD, a następnie określenie obowiązujących za nie sankcji prawnych, odbywa się na podstawie i w granicach prawa.

Ministra Sprawiedliwości (IV.7024.22.2018 z 21 maja 2025 r.) – w sprawie kontaktów członków rodziny z dorosłą osobą ubezwłasnowolnioną.

W 2025 r. Rzecznik ponownie poruszył problem dotyczący możliwości realizacji przez osoby bliskie kontaktów z dorosłą osobą ubezwłasnowolnioną całkowicie, w sytuacji, gdy opiekun takiej osoby utrudnia bądź uniemożliwia kontakty.

Zdaniem Rzecznika, jak również sądów powszechnych i Sądu Najwyższego, w obowiązujących przepisach brak jest środków prawnych, za pomocą których osoby bliskie mogą uzyskać sądowe określenie kontaktów z ubezwłasnowolnionym całkowicie, w sytuacji, gdy opiekun prawny utrudnia bądź uniemożliwia takie kontakty.

Pismem z 12 marca 2024 r. Ministerstwo Sprawiedliwości zapewniło, że zagadnienie kontaktów z osobą ubezwłasnowolnioną pozostaje w szczególnym zainteresowaniu resortu. Jednocześnie wskazano, że dalsze prace zależne są od prac nad wprowadzeniem modelu wspieranego podejmowania decyzji, który zastąpi instytucję ubezwłasnowolnienia. Ministerstwo wyraziło nadzieję, że nastąpi to do końca 2025 r.

Mając jednak na uwadze fakt, że nadal trwa proces opiniowania projektu ustawy o instrumentach wspieranego podejmowania decyzji w ramach prac rządu i napłynęło bardzo dużo uwag krytycznych, można zakładać, że prawdopodobnie ustawa ta nie zostanie uchwalona w zakładanym terminie. Ponadto ma ona wejść w życie po roku od jej ogłoszenia, co dodatkowo wydłuży czas, w którym sygnalizowany przez Rzecznika problem nie jest prawnie uregulowany.

Tymczasem do RPO w dalszym ciągu napływają skargi dotyczące sytuacji, w której opiekun prawny osoby ubezwłasnowolnionej utrudnia bądź uniemożliwia kontakt tej osoby z członkami rodziny i innymi bliskimi osobami. Skarżący wskazują na brak jakichkolwiek środków prawnych umożliwiających rozstrzygnięcie tego typu konfliktu przez sąd.

Niewątpliwie brak możliwości realizowania kontaktów z członkami rodzin stanowi naruszenie art. 47 Konstytucji RP, który gwarantuje prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym.

Dlatego Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o ponowne rozważenie potrzeby wcześniejszego niż uchwalenie projektowanej ustawy o instrumentach wspieranego podejmowania decyzji uregulowania omawianej kwestii, poprzez wprowadzenie stosownych zmian w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym.

Ministra Sprawiedliwości (II.510.1331.2024 z 22 maja 2025 r.) – w sprawie braku zaskarżalności postanowienia sądu w zakresie wyłączenia jawności rozprawy karnej oraz instytucji sprzeciwu prokuratora wobec decyzji sądu o wyłączeniu jawności rozprawy.

Aspekt jawności postępowania karnego był podnoszony w opinii Rzecznika Praw Obywatelskich do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny,

ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (UD153), znajdującego się na stronie internetowej Rządowego Centrum Legislacyjnego. Rzecznik wyraźnie podkreślił, iż na poszczególne ograniczenia w kwestii jawności nie można patrzeć jednostkowo. W ślad za orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka należy widzieć cały kontekst procedury, ponieważ bez uważnego oka publiczności” z uwzględnieniem innych obostrzeń, szerokich uprawnień prokuratora i braku zaskarżalności zapadłych decyzji procesowych, może ona jawić się ostatecznie jako nierzetelna.

W obecnie obowiązującym stanie prawnym decyzja o wyłączeniu jawności rozprawy karnej zapada w drodze postanowienia sądu, które nie podlega zaskarżeniu. Oznacza to, że decyzja o transparentności rozpraw jest wyłącznie zależna od swobodnego uznania sądu w oparciu o przesłanki, w przeważającej mierze o charakterze ocennym. Wątpliwości budzi fakt, że przy tak ogólnie sformułowanych podstawach do wyłączenia jawności, nie stworzono choćby w instancji poziomej mechanizmu weryfikacji, czy decyzja procesowa jest prawidłowa. Oznacza to, że ustawodawca nie dostrzega wartości, jakie płyną dla oskarżonego i pokrzywdzonego z publicznego rozpoznania sprawy. Przede wszystkim – nie dopuszcza możliwości weryfikacji tej decyzji w drodze uruchomienia przez stronę incydentalnej kontroli. Szczególnie mało miejsca poświęca się osobie pokrzywdzonego, który również może być zainteresowany jawnym rozpatrzeniem jego sprawy.

Rzecznik zwraca również uwagę na instytucję sprzeciwu prokuratora, która wszakże obarczona jest szeregiem uchybień natury procesowej i konstytucyjnej, jednak w pewnym sensie wyraża potrzebę weryfikacji decyzji sądu w zakresie jawności. Choć przyjęta konstrukcja sprzeciwu ma charakter kasatoryjny, nie zaś kontrolny i została zarezerwowana tylko dla jednej strony, to jest pewnym refleksem deficytu dyspozycyjności stron w zakresie decyzji o zachowaniu jawności. Niezaprzeczalnie narusza ona konstytucyjne prawo do sądu, gwarantujące rzetelne i sprawiedliwe postępowanie sądowe, w którym zachowana jest równość stron procesowych oraz władcza pozycja sądu jako gospodarza procesu karnego. Czyni bowiem z prokuratora podmiot decyzyjny, a sąd jedynie legitymizujący jego decyzję, co nie pozwala sprostać zasadzie niezależności sądu jako władzy. Co więcej, przepisy nie regulują przesłanek złożenia ani uzasadnienia sprzeciwu, a także nie podlegają kontroli sądu, który pozostaje związany inicjatywą prokuratorską.

Rzecznik Praw Obywatelskich podkreśla, iż racją, która przyświeca jego wystąpieniu jest stworzenie przez ustawodawcę ram procesowych dla wzmocnienia aspektu jawności zewnętrznej, zwłaszcza z punktu widzenia stron procesowych. Przeprowadzenie postępowania z wyłączeniem jego jawności, bez względu na to, czy w całości, czy w części, musi być ściśle uzasadnione w świetle okoliczności danej sprawy, a postępowania, w których strona nie może wnieść o przeprowadzenie jawnej rozprawy z tego względu, iż jej sprawie towarzyszą

cechy szczególne, nie mogą co do zasady być również uznawane za zgodne z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Ministra z prośbą o rozważenie wprowadzenia możliwości zaskarżenia decyzji sądu w przedmiocie wyłączenia jawności rozprawy, a także o uchylenie instytucji sprzeciwu prokuratora.

Minister Sprawiedliwości pismem z 2 czerwca 2025 r. poinformował, iż w ocenie Ministerstwa wprowadzenie zmian postulowanych przez RPO nie znajduje uzasadnienia, gdyż obecne regulacje są wystarczające do zapewnienia ochrony praw stron i nie naruszają norm konstytucyjnych ani konwencyjnych. Co więcej, postulowane zmiany mogłyby prowadzić do nadmiernego skomplikowania procedur sądowych, co jest sprzeczne z kierunkami deregulacyjnymi, mającymi na celu usprawnienie wymiaru sprawiedliwości.

Ministerstwo krytycznie odniosło się do przepisów dotyczących sprzeciwu prokuratora wobec decyzji sądu o wyłączeniu jawności rozprawy, wskazując na potrzebę ich uchylenia. Propozycja ta została uwzględniona w projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, Kodeks postępowania karnego oraz innych ustaw (UD153).

Ministra Rozwoju i Technologii (IV.7216.21.2024 z 26 maja 2025 r.) – w sprawie problemów oszczędzania na Koncie Mieszkaniowym.

W pismach nadesłanych do Rzecznika Praw Obywatelskich osoby gromadzące oszczędności na Koncie Mieszkaniowym wskazują, że obowiązujące obecnie uregulowania prawne nie przewidują możliwości zwiększenia limitu ustalonych ustawowo wpłat na to konto. Zdaniem wnioskodawców ustalony maksymalny stały limit wpłat na konto nieuwzględniający m.in. zmieniających się warunków ekonomicznych, inflacji czy też rosnących cen mieszkań w perspektywie czasowej nie doprowadzi do zgromadzenia odpowiednich środków finansowych umożliwiających podjęcie inwestycji mieszkaniowych.

Konto Mieszkaniowe wprowadzone zostało ustawą z dnia 26 maja 2023 r. o pomocy państwa w oszczędzaniu na cele mieszkaniowe. Głównym celem tych kont jest umożliwienie systematycznego odkładania środków, a zachętą do oszczędzania jest premia państwowa, która jest dodawana do oprocentowania zgromadzonych środków. Konto Mieszkaniowe stworzono z myślą o osobach, które nie posiadają własnego mieszkania i planują zakup swojego pierwszego mieszkania lub domu. Aby skorzystać z premii oraz zwolnienia z podatku dochodowego od odsetek, rachunek musi być prowadzony przez minimum 3 lata. Posiadacz konta zobowiązany jest do regularnego odkładania kwot w przedziale od 500 do 2000 zł miesięcznie przez maksymalnie 10 lat. Program ten daje zatem szansę na systematyczne oszczędzanie na zakup nieruchomości, oferując korzystne warunki finansowe w postaci premii i zwolnienia z podatku od odsetek.

Jak wskazują wnioskodawcy, w dacie uchwalenia przedmiotowej ustawy, tj. 26 maja 2023 r., minimalne wynagrodzenie za pracę wynosiło 3490 zł brutto i od tego czasu systematycznie wzrasta, wynosząc obecnie 4666 zł brutto. Oznacza to wzrost prawie o 1/3 od momentu wejścia ustawy w życie. Tymczasem obowiązujący limit wpłat na Konto Mieszkaniowe nadal wynosi 2000 zł. Wnioskodawcy zwracają również uwagę na wzrost świadczenia wychowawczego na dziecko z 500 zł na 800 zł. Wzrost wynagrodzeń, a także świadczeń ma bezpośredni wpływ na zdolność obywateli do oszczędzania. W związku z tym, zwiększenie limitu wpłat na Konto Mieszkaniowe pozwoliłoby na lepsze dostosowanie oszczędności do obecnych warunków ekonomicznych.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Ministra Rozwoju i Technologii z prośbą o poinformowanie czy rozważane bądź prowadzone są w Ministerstwie prace legislacyjne zmierzające do zmiany obowiązujących regulacji związanych z wysokością obowiązujących obecnie limitów wpłat na Konto Mieszkaniowe.

Minister Rozwoju i Technologii pismem z 27 czerwca 2025 r. poinformował, że resort monitoruje i analizuje działanie instrumentu Konto Mieszkaniowe. Zgodnie z informacją przekazaną przez Bank Gospodarstwa Krajowego według stanu na 31 marca 2025 r. założono 6745 Kont Mieszkaniowych. Niewielkie zainteresowanie ofertą oszczędzania wskazuje na konieczność korekty przepisów dotyczących sposobu funkcjonowania instrumentu i uatrakcyjnienia oferty.

W projekcie ustawy o zmianie ustawy o społecznych formach rozwoju mieszkalnictwa oraz niektórych innych ustaw – poza doprecyzowaniem zasad oszczędzania na Kontach Mieszkaniowych – zawarto szereg propozycji.

Po pierwsze – po upływie 24 miesięcy od zamknięcia Konta Mieszkaniowego i niewypłacenia premii mieszkaniowej będzie możliwość ponownego otworzenia. Po drugie – obniżenie z 500 zł do 300 zł minimalnej wymaganej ustawą kwoty wpłaty miesięcznej na Konto Mieszkaniowe. Po trzecie – zniesienie limitu wieku dla rozpoczęcia oszczędzania z wykorzystaniem Kont Mieszkaniowych. Po czwarte – korzystanie z premii mieszkaniowej także w przypadku remontu lub przebudowy domu jednorodzinnego albo lokalu mieszkalnego uzyskanego w drodze dziedziczenia lub darowizny. Po piątę – podwyższenie z 0,01 do 0,04 minimalnego wskaźnika rocznej premii mieszkaniowej wyznaczającej poziom wsparcia systematycznie oszczędzających na Koncie Mieszkaniowym.

Dalsza nowelizacja przepisów ustawy, w tym ewentualnego zwiększenia miesięcznego limitu wpłat na Konto Mieszkaniowe, będzie rozważana po ewaluacji instrumentu.

Minister wskazał również, że resort pracuje nad rozwiązaniami mającymi na celu zwiększenie dostępności mieszkań w obszarze mieszkalnictwa rynkowego i społecznego.

Ministra Sprawiedliwości (IV.7020.2.2020 z 29 maja 2025 r.) w sprawie domniemania pochodzenia dziecka z małżeństwa po ustaniu lub unieważnieniu tego małżeństwa.

W 2025 r. Rzecznik powrócił do sprawy domniemania pochodzenia dziecka z małżeństwa po ustaniu lub unieważnieniu tego małżeństwa. W piśmie z 8 lutego 2024 r. RPO wskazywał, że obecne uregulowanie przewiduje, że jeżeli dziecko urodziło się w czasie trwania małżeństwa albo przed upływem trzystu dni od jego ustania lub unieważnienia, domniemywa się, że pochodzi ono od męża matki. Domniemania tego nie stosuje się, jeżeli dziecko urodziło się po upływie trzystu dni od orzeczenia separacji. Jeżeli dziecko urodziło się przed upływem trzystu dni od ustania lub unieważnienia małżeństwa, lecz po zawarciu przez matkę drugiego małżeństwa, domniemywa się, że pochodzi ono od drugiego męża. Domniemanie to nie dotyczy przypadku, gdy dziecko urodziło się w następstwie procedury medycznie wspomaganey prokreacji, na którą wyraził zgodę pierwszy mąż matki. Domniemania powyższe mogą być obalone tylko na skutek powództwa o zaprzeczenie ojcostwa. Rzecznik zwrócił uwagę, że taki stan prawny stwarza komplikacje w ustaleniu pochodzenia dziecka w sposób zgodny z rzeczywistością i rzutuje na sytuację prawną wszystkich członków rodziny. Przyczynia się on także do większego obciążenia sądów rodzinnych, rozpoznających sprawy o zaprzeczenie ojcostwa. Takie powództwo jest w obecnym stanie prawnym jedynym środkiem doprowadzenia do zgodności stanu cywilnego dziecka z prawdą biologiczną. Rzecznik zwrócił się do Ministra o poinformowanie o stanowisku w tej sprawie oraz o ewentualnie podejmowanych krokach legislacyjnych.

Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (WZF.7044.15.2024 z 30 maja 2025 r.) w sprawie nierównego traktowania w zakresie umundurowania polowego specjalnego.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają sygnały od funkcjonariuszy Służby Więziennej dotyczące nierównego traktowania w zakresie umundurowania polowego specjalnego. Wnioskodawcy wskazują, że podczas wykonywania obowiązków służbowych mają styczność z osobami pozbawionymi wolności, a mimo to nie otrzymali przydziału umundurowania polowego. W ich ocenie uprawnienie do umundurowania polowego specjalnego uzyskali: wykładający na uczelni, funkcjonariusze działu kwatermistrzowskiego, którzy nie pełnią służby na oddziałach, gdzie przebywają osadzeni, oraz funkcjonariusze Inspektoratu Wewnętrznego Służby Więziennej. Z kolei, funkcjonariusze działu depozytowego, działu ewidencji: wydziału przyjęć, zwolnień, korespondencji (wydziału statystyki, którzy nie pełnią służby na oddziałach, ale zastępują takich funkcjonariuszy w okresie urlopowym), jeżeli tak uznają, mogą kupić za własne pieniądze elementy umundurowania. W ich ocenie umundurowanie polowe powinni posiadać funkcjonariusze mający styczność z osadzonymi, zaś wyłączenie od przydziału w umundurowaniu można zrozumieć w odniesieniu do sekretariatów i działu kadr. Zainteresowani nie rozumieją, jakimi kryteriami kierowano się podczas przydzielania umundurowania i wyposażenia polowego specjalnego dla funkcjonariuszy Służby Więziennej.

Analiza przepisów może rzeczywiście wskazywać na brak jednoznacznych kryteriów, w oparciu o które prawodawca wyposażył określone grupy funkcjonariuszy Służby Więziennej w wyposażenie polowe specjalne. Decyzję o tym, który z niewymienionych w § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie umundurowania i wyposażenia polowego funkcjonariuszy Służby Więziennej może otrzymać wyposażenie polowe specjalne podejmuje wprawdzie kierownik jednostki organizacyjnej. Jednak decyzję tę zostawiono jego uznaniu. Może powodować to rozbieżności w zakresie przyznawania tego wyposażenia w poszczególnych jednostkach Służby Więziennej.

Wątpliwości budzi także przepis § 4 ust. 4 rozporządzenia. Umożliwia on funkcjonariuszom (także tym bez zgody), którym nie przysługuje wyposażenie polowe specjalne, jego zakup za własne pieniądze i noszenie podczas wykonywania obowiązków służbowych.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Dyrektora Generalnej Służby Więziennej o zbadanie w podległych jednostkach Służby Więziennej zasad udzielania zgody na otrzymanie wyposażenia polowego specjalnego w trybie § 4 ust. 2 rozporządzenia w sprawie umundurowania i wyposażenia polowego funkcjonariuszy Służby Więziennej. W szczególności na temat rodzaju zadań czy rodzajów szkoleń funkcjonariuszy, którzy otrzymali taką zgodę, względnie wskazanie rodzaju służby, którą pełnili.

Dyrektor Generalny Służby Więziennej pismem z 16 czerwca 2025 r. poinformowała, że katalog osób uprawnionych do korzystania z wyposażenia polowego specjalnego był na przestrzeni lat systematycznie poszerzany. Centralny Zarząd Służby Więziennej planuje dalsze stopniowe rozszerzanie katalogu uprawnionych do użytkowania wyposażenia polowego specjalnego, aby docelowo wszyscy funkcjonariusze byli uprawnieni do korzystania z danych składników. Ze względu na znaczne koszty tego przedsięwzięcia zasadne jest jednak, aby proces ten następował etapowo.

Ministra Obrony Narodowej (WZF.7043.37.2025 z 5 czerwca 2025 r.) w sprawie sposobu obliczania uposażenia za dyżury żołnierzy aktywnej rezerwy.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwracają się żołnierze aktywnej rezerwy, którzy pełnią służbę w systemie dyżurów 24-godzinnych. Ich uposażenie ze względu na sposób rozliczania jest o 1/3 niższe od innych żołnierzy aktywnej rezerwy, którzy służby w takim systemie nie pełnią. Problem poruszany przez wnioskodawców wynika z faktu, że żołnierzom odbywającym ćwiczenia wojskowe oraz żołnierzom pełniącym służbę w aktywnej rezerwie uposażenie przysługuje za każdy dzień trwania tych ćwiczeń albo pełnienia służby (art. 479 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny). W ten sposób na jeden 24-godzinny dyżur „składają się” trzy ośmiogodzinne dniówki. Jednak ze względu na to, że stawki określono w kwotach dziennych, uposażenie przysługuje tylko za dwa dni.

W przypadku pełnienia służby w systemie dyżurowym przez żołnierzy zawodowych, których uposażenie rozliczane jest w kwotach miesięcznych, problem nie występuje, ponieważ czas służby żołnierzy zawodowych jest rozliczany zgodnie z normami określonymi w art. 275 ust. 2 ustawy.

Rzecznik zwrócił się do Premiera z uprzejmą prośbą o zbadanie przedstawionego problemu oraz poinformowanie o możliwościach jego rozwiązania.

Ministra Edukacji Narodowej (VII.7037.199.2025 z 5 czerwca 2025 r.) w sprawie organizacji lekcji religii w szkołach.

W nawiązaniu do wystąpienia z 10 czerwca 2024 r., w którym Rzecznik Praw Obywatelskich wyraził wątpliwości co do niektórych rozwiązań prawnych dotyczących zasad organizacji lekcji religii – a także mając na uwadze rozwiązanie przyjęte w rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 17 stycznia 2025 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach, jak również wątpliwości dotyczące samego kształtu upoważnienia ustawowego, o którym stanowi art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Rzecznik ponownie skierował wystąpienie do Minister Edukacji Narodowej i zwrócił uwagę na następujące kwestie.

RPO wskazał, że prawo do pobierania nauki religii w szkole publicznej jest elementem wolności sumienia i religii, wyrażonej w art. 53 Konstytucji RP. W związku z tym regulacje prawne, które określają podstawowe zasady korzystania z tej wolności stanowią tzw. materię ustawową i nie mogą być przekazywane do uregulowania aktem wykonawczym do ustawy. Tym bardziej nie powinno to być rozporządzenie oparte na blankietowym upoważnieniu ustawowym, które nie zawiera wytycznych dotyczących treści rozporządzenia. Dlatego też art. 12 ust. 2 ustawy o systemie oświaty wzbudził zasadnicze wątpliwości konstytucyjne, gdyż przekazuje do uregulowania w rozporządzeniu materie, które powinny znaleźć się bezpośrednio w ustawie. W związku z tym zasadne jest rozważenie, które z uregulowań obecnie ujętych w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 12 ust. 2 u.s.o. powinny znaleźć się w ustawie, a które – jako materie niemające bezpośredniego związku z korzystaniem z wolności sumienia i religii – mogą pozostać w rozporządzeniu.

Rzecznik zwrócił uwagę, że ww. przepis ustawy pochodzi z okresu poprzedzającego wejście w życie Konstytucji RP, która w znaczący sposób zmodyfikowała zasady systemu źródeł prawa w Polsce. O ile przed wejściem w życie Konstytucji tego typu przepisy upoważniające mogły być pod pewnymi warunkami uznane za dopuszczalne, o tyle dziś konieczne jest przeniesienie przynajmniej części regulacji prawnych na poziom ustawowy.

Dodatkowo art. 12 ust. 2 u.s.o. jest niezgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP. Zgodnie z tym przepisem rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji RP, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i

w celu jej wykonania. Upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu.

Ustawodawca powinien przestrzegać zakazu stanowienia upoważnień blankietowych. Pozostawiają one zbyt szeroki margines swobody regulacyjnej autorowi rozporządzenia i tworzą ryzyko, że treść rozporządzenia nie będzie zachowywała niezbędnego związku z celem i tematyką ustawy. Wymóg ten ma przeciwdziałać przekształceniu rozporządzenia w akt samoistny (zob. np. wyroki TK w sprawach: K 27/05, SK 62/08, U 7/06). Tymczasem art. 12 ust. 2 ustawy o systemie oświaty nie zawiera żadnych wytycznych, którymi powinien kierować się organ wydający rozporządzenie. Także porównanie art. 12 ust. 2 chociażby z innymi przepisami w tej samej ustawie pokazuje jasno, że brakuje w nim wyszczególnienia, jakie aspekty powinny zostać uwzględnione w rozporządzeniu w sprawie lekcji religii. W konsekwencji istnieje ryzyko, że wszelkie zmiany dotyczące organizacji lekcji religii mogą być skutecznie kwestionowane już tylko z tej przyczyny, że upoważnienie ustawowe nie odpowiada standardom z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP.

Rzecznik wskazał, że przy wydawaniu rozporządzenia na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy o systemie oświaty należało zachować stosowne okresy przejściowe oraz zapewnić ochronę praw nauczycieli religii. Zmniejszenie liczby godzin religii, niepoprzedzone działaniami dostosowawczymi i osłonowymi, może rodzić wątpliwości w kontekście zasady ochrony pracy wynikającej z art. 24 Konstytucji RP.

Ponadto do Biura RPO wpływały skargi katechetów, którzy informowali, iż w czasie przewidzianym na wprowadzenie zmian w szkołach nie są w stanie uzupełnić swoich kwalifikacji ani zdobyć nowych, aby np. uczyć nowych przedmiotów. Prowadzi to do powstania w tej grupie zawodowej poczucia dyskryminacji, braku zrozumienia i niedoceniaenia ich pracy przez społeczeństwo, w szczególności przez władze państwa odpowiedzialne za politykę oświatową.

Z uwagi na powyższe zastrzeżenia Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Minister Edukacji Narodowej z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Ministra Cyfryzacji (VII.563.3.2025 z 5 czerwca 2025 r.) w sprawie konieczności używania prywatnych kont do korzystania z systemu e-doręczeń.

Na tle skarg wpływających do Rzecznika Praw Obywatelskich wyłonił się problem dotyczący potencjalnego naruszenia prawa do prywatności (art. 47 Konstytucji RP) oraz prawa do ochrony danych osobowych (art. 51 Konstytucji RP) w związku z wykorzystywaniem prywatnych narzędzi elektronicznych do celów służbowych. Wątpliwości wnioskodawców budzi przede wszystkim obowiązek korzystania z prywatnych kont, takich jak profil zaufany, aplikacja mObywatel czy bankowość elektroniczna, w celu realizacji zadań służbowych wykonywanych za

pośrednictwem systemu e-doręczeń, na podstawie przepisów ustawy o doręczeniach elektronicznych, które weszły w życie w dniu 1 stycznia 2025 r.

W zbliżonej przedmiotowo sprawie z 29 kwietnia 2021 r., podjętej w związku ze skargami pracowników inspekcji sanitarnej dotyczącymi funkcjonowania systemu SEPIS, Rzecznik stanął na stanowisku, że brak jest konkretnego przepisu prawa mogącego być podstawą żądania przez pracodawcę założenia profilu zaufanego przez pracownika i wykorzystywania go w celach służbowych. Tym samym wykonywanie takiego polecenia pracodawcy powinno być dobrowolne, za zgodą pracownika. Brak zgody lub jej wycofanie nie może być natomiast podstawą niekorzystnego traktowania osoby ubiegającej się o zatrudnienie. Nie może też powodować jakichkolwiek negatywnych konsekwencji, zwłaszcza stanowić przyczyny uzasadniającej odmowę zatrudnienia, wypowiedzenia umowy o pracę lub jej rozwiązania bez wypowiedzenia przez pracodawcę (221a § 2 Kodeksu pracy).

Rzecznik zwrócił się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie wykorzystywania prywatnych narzędzi elektronicznych do celów służbowych oraz poinformowanie o aktualnym stanie prac legislacyjnych, które zapewnią ochronę prawa do prywatności i ochrony danych osobowych pracowników. Jednocześnie do czasu przyjęcia stosownych rozwiązań legislacyjnych Rzecznik poddał pod rozagę Ministra Cyfryzacji zasadność podjęcia prac nad rekomendacjami w zakresie korzystania z prywatnych narzędzi elektronicznych do celów służbowych które mogą przyczynić się do zwiększenia pewności prawa, a także efektywności przyszłych rozwiązań legislacyjnych.

Ministra Obrony Narodowej (II.510.670.2023 r. z 5 czerwca 2025 r.) w sprawie trybu oraz terminów wydawania zezwoleń na fotografowanie, filmowanie lub utrwalanie w inny sposób obrazu lub wizerunku obiektów, osób lub ruchomości, o których mowa w ustawie o obronie Ojczyzny.

W związku z kierowanymi do Rzecznika Praw Obywatelskich skargami oraz wejściem w życie rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej w sprawie trybu oraz terminów wydawania zezwoleń na fotografowanie, filmowanie lub utrwalanie w inny sposób obrazu lub wizerunku obiektów, osób lub ruchomości, o których mowa w art. 616a ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny, wzoru znaku zakazu fotografowania oraz sposobu jego uwidocznienia, utrwalenia i rozmieszczenia, Rzecznik powrócił do sygnalizowanego już Ministrowi Obrony Narodowej problemu zakazu fotografowania obiektów wprowadzonego art. 616a ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny.

W myśl art. 616a ust. 1 ustawy o obronie Ojczyzny zakazuje się – bez zezwolenia – fotografowania, filmowania lub utrwalania w inny sposób obrazu lub wizerunku: 1) obiektów szczególnie ważnych dla bezpieczeństwa lub obronności państwa, obiektów resortu obrony narodowej nieuznanych za obiekty szczególnie ważne dla bezpieczeństwa lub obronności państwa, obiektów

infrastruktury krytycznej, jeżeli zostały oznaczone znakiem graficznym wyrażającym ten zakaz; 2) osób lub ruchomości znajdujących się w obiektach, o których mowa w pkt 1.

O oznaczeniu obiektu zakazem fotografowania decyduje organ właściwy w zakresie ochrony tego obiektu, uwzględniając zagrożenia dla tego obiektu (art. 616a ust. 3 ustawy o obronie Ojczyzny). Natomiast zezwolenia na fotografowanie, filmowanie lub utrwalanie w inny sposób obrazu obiektów – o których mowa w art. 616a ust. 1 pkt 1 ustawy o obronie Ojczyzny, wizerunku osób lub ruchomości, o których mowa w art. 616a ust. 1 pkt 2 tej ustawy – udziela organ właściwy w zakresie ochrony obiektu, mając na uwadze konieczność zapewnienia bezpieczeństwa obiektu oraz interesu bezpieczeństwa i obronności (art. 616a ust. 5 ustawy o obronie Ojczyzny). Wprowadzony art. 616a ust. 1 ustawy o obronie Ojczyzny zakaz ogranicza konstytucyjną wolność wyrażania poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji. Wolność ta oczywiście może podlegać ograniczeniom, jednak warunki takich ograniczeń muszą odpowiadać wymogom stawianym przez art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Wolność pozyskiwania informacji może więc zostać ograniczona w ustawie i tylko wtedy, gdy jest to konieczne w demokratycznym państwie ze względu na jego bezpieczeństwo, porządek publiczny, ochronę środowiska, zdrowie i moralność publiczną, bądź wolności i prawa innych osób.

W tym przypadku konstytucyjną wolność pozyskiwania informacji ograniczono w ustawie. Spełniono więc formalną przesłankę dopuszczalności ograniczenia. Przepis ten w niepełnym zakresie realizuje jednak materialne przesłanki dopuszczalności ograniczenia – to bezpieczeństwo państwa uzasadnia ograniczenie wolności pozyskiwania informacji.

Zakazem mogą zostać objęte nie tylko obiekty szczególnie ważne dla bezpieczeństwa państwa, ale także „obiekty resortu obrony narodowej nieuznane za obiekty szczególnie ważne dla bezpieczeństwa lub obronności państwa”.

W ocenie RPO art. 616a ust. 1 pkt 1 ustawy jest niezgodny z art. 54 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Wprowadza bowiem ograniczenie w korzystaniu z wolności pozyskiwania informacji bez konstytucyjnie legitymowanego powodu.

Rzecznik zauważył, że podobne wątpliwości natury konstytucyjnej dotyczą tej części art. 616a ust. 1 pkt 1 ustawy o obronie Ojczyzny, która obejmuje obiekty infrastruktury krytycznej. Wprowadzony w tym zakresie zakaz fotografowania dotyczy wszystkich obiektów infrastruktury krytycznej, jeśli zostały one oznaczone stosownym znakiem graficznym. Tak określony zakaz fotografowania obejmuje więc zarówno obiekty infrastruktury krytycznej, które zostały uznane za szczególnie ważne dla obronności lub bezpieczeństwa państwa przez Radę Ministrów w rozporządzeniu wydawanym w tym zakresie na podstawie art. 617 pkt 1 ustawy o obronie Ojczyzny, jak też pozostałe obiekty infrastruktury

krytycznej, a więc obiekty, które nie są szczególnie ważne dla obronności lub bezpieczeństwa państwa, jeśli tylko zostały opatrzone stosownym znakiem graficznym. W tym więc przypadku wyłączną przesłanką materialną ograniczenia konstytucyjnej wolności pozyskiwania informacji jest bezpieczeństwo obiektu, nie jest nią natomiast bezpieczeństwo państwa. Prowadzi to do wniosku, że w tym zakresie art. 616a ust. 1 pkt 1 ustawy o obronie Ojczyzny jest niezgodny z art. 54 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, gdyż wprowadza ograniczenie wolności pozyskiwana informacji bez konstytucyjnie określonego powodu.

Zasadnicze wątpliwości natury konstytucyjnej budzi również, zdaniem Rzecznika, treść rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 27 marca 2025 r. dotyczącego wydawania zezwoleń na fotografowanie, filmowanie lub utrwalanie w inny sposób obrazu lub wizerunku obiektów objętych zakazami. Wydano je na podstawie upoważnienia zawartego w art. 616a ust. 6 ustawy o obronie Ojczyzny. Zgodnie z treścią tego upoważnienia Minister Obrony Narodowej określi w drodze rozporządzenia tryb oraz terminy wydawania zezwoleń, o których mowa w art. 616a ust. 5 ustawy o obronie Ojczyzny, oraz wzór znaku zakazu fotografowania, sposób jego uwidocznienia, utrwalenia i rozmieszczenia w lub na obiektach, o których mowa w art. 616a ust. 1 pkt 1 tej ustawy, mając na uwadze zapewnienie sprawności postępowania oraz jednoznaczności, widoczności i czytelności zakazu w lub na obiekcie.

Przedstawione powyżej uwagi prowadzą do wniosku, że przepisy § 2 ust. 2 pkt 1-13 wskazanego rozporządzenia są niezgodne z art. 616a ust. 6 ustawy o obronie Ojczyzny oraz z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP. Według Rzecznika zostały one wydane poza granicami upoważnienia ustawowego, a w konsekwencji nie służą wykonaniu ustawy, lecz ją uzupełniają. Zastrzeżenia natury konstytucyjnej dotyczą także § 2 ust. 3 pkt 1 ww. rozporządzenia. Przepis ten stanowi, że wnioski o wydanie zezwolenia na fotografowanie, filmowanie lub utrwalanie w inny sposób obrazu lub wizerunku, obiektów, osób lub nieruchomości zawiera imię, nazwisko, adres zamieszkania, adres do korespondencji, rodzaj, serię i numer dokumentu tożsamości. W tym zakresie rozporządzenie nakłada więc na wnioskodawcę obowiązek podania wymienionych w nim danych osobowych. Nie negując merytorycznej treści tego wymogu, Rzecznik wskazał, że pozostaje on w kolizji z art. 51 ust. 1 i 5 Konstytucji, z którego wynika, że nikt nie może być obowiązany inaczej niż na podstawie ustawy do ujawniania informacji dotyczących jego osoby. Z kolei z art. 51 ust. 5-7 Konstytucji RP wynika, że zasady i tryb gromadzenia oraz udostępniania informacji o osobie określa ustawa. Przepis § 2 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia wkracza więc w sposób niedopuszczalny w sferę autonomii informacyjnej jednostki, która to sfera co do zasady stanowi z woli ustrojodawcy materię ustawy, a nie materię aktu wykonawczego do ustawy.

W związku z powyższym Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Ministra Obrony Narodowej z prośbą o analizę opisanego problemu oraz podjęcie działań zmierzających do zmiany krytykowanych przepisów.

Sekretarza Stanu w Ministerstwie Zdrowia (IX.517.1099.2024 z 9 czerwca 2025 r.) – w sprawie poprawy funkcjonowania Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym.

W związku z pracami nad nowelizacją przepisów ustawy o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzającymi zagrożenie życia, zdrowia lub wolności Rzecznik zwrócił uwagę na kwestię, która powinna zostać uwzględniona w tych pracach. Jest nią brak możliwości podnoszenia poziomu wykształcenia przez pacjentów KOZZD.

Problem ten zasygnalizował Rzecznikowi jeden z pacjentów. Swoje stanowisko w tej sprawie zajęło już Ministerstwo Zdrowia, które w odpowiedzi udzielonej pacjentowi wskazało, że zgodnie z art. 4 ustawy o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób KOZZD jest podmiotem leczniczym i jego wiodącym zadaniem jest prowadzenie postępowania terapeutycznego. Uznano, że obowiązujące regulacje prawne dotyczące KOZZD nie obejmują możliwości kształcenia lub samokształcenia pacjentów.

Bez wątplenia głównym zadaniem KOZZD jest prowadzenie postępowania terapeutycznego. Nie wyklucza to jednak zagwarantowania pacjentom możliwości podnoszenia ich poziomu wykształcenia przez m.in. udział w szkoleniach czy też warsztatach edukacyjnych. Zdobywanie nowych kwalifikacji lub poszerzenie posiadanych ułatwi pacjentom powrót do społeczeństwa, gdy ustaną ustawowe przesłanki do ich dalszego pobytu w KOZZD. Szeroko pojęta oferta edukacyjna powinna zatem pojawić się wśród form oddziaływania proponowanych pacjentom.

Wsparcie pacjentów w procesie podnoszenia ich kwalifikacji realizowałoby zalecenia Europejskiego Komitetu ds. Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT). Komitet przeprowadził w 2022 r. wizytację KOZZD wraz z oddziałem zamiejscowym w Czersku. Stwierdził wówczas, że trwające prace nad zmianami ustawy powinny być okazją do zasadniczego przeformułowania celu KOZZD z opartego na bezpieczeństwie na oparty na resocjalizacji, co oznacza odpowiednie przygotowanie do zwolnienia pacjentów z ośrodka – we współpracy z odpowiednimi strukturami społeczności zewnętrznej.

Rzecznik poprosił o informację, czy Ministerstwo Zdrowia dostrzega możliwość wsparcia pacjentów w omawianej problematyce i czy uwzględniło ją w projektowanych regulacjach prawnych.

Ministra Infrastruktury (BPK.815.51.2024 z 11 czerwca 2025 r.) – w sprawie zainicjowania nowelizacji przepisów regulujących funkcjonowanie stref płatnego parkowania oraz śródmiejskich stref płatnego parkowania.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Ministra Infrastruktury z prośbą o nowelizację przepisów regulujących funkcjonowanie stref płatnego parkowania i śródmiejskich stref płatnego parkowania. Wystąpienie oparto na licznych

skargach obywateli, które wskazują na systemowe problemy naruszające konstytucyjne zasady proporcjonalności, równości, ochrony własności i zaufania do państwa.

Rzecznik zwrócił uwagę, że obecne opłaty dodatkowe – wynoszące nawet 200–300 zł za pojedyncze naruszenie – są nieproporcjonalnie wysokie i często przekraczają możliwości finansowe wielu osób, zwłaszcza emerytów, studentów czy osób z niepełnosprawnościami. Dodatkowym problemem jest brak bieżącego powiadamiania o naliczonych opłatach, co prowadzi do ich kumulacji i znaczącego zadłużenia obywateli. Skarżący wskazują również na brak alternatywnych form płatności i cyfrowe wykluczenie osób starszych oraz dyskryminację mieszkańców niezameldowanych w obrębie strefy płatnego parkowania, którzy ponoszą wyższe opłaty za abonamenty. Wątpliwości budzi również żądanie przez urzędy pełnych wyciągów bankowych w celu rozpatrzenia wniosków o umorzenie opłat, co narusza prawo do prywatności i zasadę minimalizacji danych wynikającą z RODO.

Rzecznik podkreśla, że obecny system opiera się na odpowiedzialności obiektywnej, bez uwzględnienia winy czy indywidualnych okoliczności sprawy. Stoi to w sprzeczności z nowszym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego. W związku z tym Rzecznik zaproponował m.in. dostosowanie wysokości opłat do możliwości finansowych obywateli, wprowadzenie ulg dla grup szczególnie wrażliwych, obowiązek niezwłocznego powiadamiania o nałożeniu opłaty dodatkowej, uproszczone procedury odwoławcze, ograniczenie żądań danych osobowych oraz zapewnienie dostępności systemu dla osób wykluczonych cyfrowo.

Rzecznik zaapelował o podjęcie prac legislacyjnych nad nowelizacją ustawy o drogach publicznych, aby dostosować system do konstytucyjnych standardów i przywrócić zaufanie obywateli do działań administracji publicznej.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Ministra Infrastruktury z prośbą o podjęcie inicjatywy ustawodawczej mającej na celu nowelizację przepisów regulujących funkcjonowanie stref płatnego parkowania oraz śródmiejских stref płatnego parkowania.

Ministra Infrastruktury (V.565.77.2022 z 17 czerwca 2025 r.) – w sprawie nowelizacji ustawy o drogach publicznych.

Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców zwrócił się do Rzecznika Praw Obywatelskich z sygnałem o nierównym traktowaniu części przedsiębiorców z branży telekomunikacyjnej w zakresie opłat za zajęcie pasa drogowego. Problem dotyczy znacznych różnic w wysokości opłat ponoszonych przez firmy, które uzyskały zezwolenia na umieszczenie infrastruktury telekomunikacyjnej przed 2019 r., w porównaniu z tymi, które otrzymały je po wejściu w życie korzystnych dla przedsiębiorców zmian legislacyjnych. W efekcie wcześniejsze decyzje skutkują opłatami nawet dziesięciokrotnie wyższymi.

Sytuacja ta jest wynikiem uchylecia w 2019 r. art. 40f ustawy o drogach publicznych oraz jednoczesnego wyłączenia możliwości stosowania art. 155 Kodeksu postępowania administracyjnego do decyzji dotyczących zajęcia pasa drogowego pod infrastrukturę telekomunikacyjną. Przedsiębiorcy nie mają więc obecnie możliwości zmiany wcześniejszych decyzji administracyjnych w zakresie wysokości opłat, nawet jeśli nowe przepisy przewidują stawki znacznie niższe. Toczące się w tym zakresie postępowania umorzono jako bezprzedmiotowe.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich powstałe zróżnicowanie sytuacji prawnej przedsiębiorców – wyłącznie ze względu na datę wydania decyzji – nie spełnia konstytucyjnych standardów równego traktowania przez władze publiczne.

Mając powyższe na uwadze, Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Ministra Infrastruktury z prośbą o przygotowanie projektu odpowiedniej zmiany legislacyjnej. Celem inicjatywy jest przywrócenie możliwości stosowania art. 155 K.p.a. do decyzji w zakresie wysokości opłat za zajęcie pasa drogowego na cele infrastruktury telekomunikacyjnej.

Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (WZF.7040.170.2025 z 16 czerwca 2025 r.) – w sprawie przenoszenia funkcjonariuszy Służby Więziennej do służby w Policji i Straży Granicznej.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich nadal wpływają wnioski dotyczące możliwości przenoszenia funkcjonariuszy Służby Więziennej do służby w Policji i Straży Granicznej.

Jak wynika z dotychczasowej korespondencji prowadzonej z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji, funkcjonariusze Służby Więziennej pełnią służbę w organizacji hierarchicznej i podlegają zbliżonym obowiązkom oraz ograniczeniom, jakie są nakładane na funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej. Podobnie jak w wymienionych formacjach w Służbie Więziennej istnieje rozbudowany system szkoleń, a funkcjonariusze SW są mianowani lub powoływani na stanowiska służbowe oraz posiadają stopnie służbowe.

Podkreślenia wymaga również, że zgodnie z art. 38a ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej istnieje możliwość przenoszenia się na własną prośbę funkcjonariuszy m.in. Policji i Straży Granicznej do Służby Więziennej, jeżeli wykazują oni szczególne predyspozycje do pełnienia tej służby. W świetle przywołanej regulacji wydaje się, że podobne rozwiązanie mogłoby zostać przyjęte w ustawach pragmatycznych dotyczących Policji oraz Straży Granicznej.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z prośbą o podjęcie działań legislacyjnych w kierunku wskazanym przez Rzecznika.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji pismem z 7 lipca 2025 r. stwierdził, że stanowisko Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji przekazane Rzecznikowi w korespondencji z 8 marca 2024 r. pozostaje aktualne. W resorcie dotychczas nie prowadzono prac

legislacyjnych w zakresie zmian prawnych umożliwiających wprowadzenie postulowanych regulacji. Zostaną one uwzględnione przy najbliższej, zakresowo zbieżnej nowelizacji.

Minister Edukacji Narodowej (V.7016.5.2025 z 16 czerwca 2025 r.) – w sprawie edukacji w zakresie zdrowia psychicznego.

W dniu 3 marca 2025 r. w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich obradowała Komisja Ekspertów ds. Ochrony Zdrowia Psychicznego. Przedmiotem dyskusji była depresja jako jedno z najpoważniejszych współczesnych wyzwań zdrowotnych i społecznych, zwłaszcza w kontekście młodych osób. Eksperti i osoby z doświadczeniem kryzysu zdrowia psychicznego zgodnie podkreślali konieczność wdrażania systemowych działań prewencyjnych opartych na rzetelnej edukacji w zakresie zdrowia psychicznego.

Rzecznik z zadowoleniem odnotował podpisanie przez Minister Edukacji Narodowej w dniu 6 marca 2025 r. projektów rozporządzeń dotyczących podstawy programowej dla przedmiotów: edukacja obywatelska i edukacja zdrowotna, które mają zostać wprowadzone do szkół od 1 września 2025 r. Analiza projektu podstawy programowej dla edukacji zdrowotnej wskazuje na obecność istotnych treści z zakresu psychoedukacji, takich jak: uzależnienia, przemoc rówieśnicza i seksualna, zaburzenia nastroju, neuroróżnorodność, rozwój psychiczny czy niepełnosprawność. Nie było dotąd w ramach proponowanych przedmiotów propozycji lekcji, które – prowadzone przez wykwalifikowanych w danym obszarze nauczycieli – odnosiłyby się wprost do funkcjonowania emocjonalnego człowieka. Brakowało także zajęć, na których przekazywano by młodym ludziom wiedzę o działaniach, jakie powinni podjąć w sytuacji kryzysowej lub też dostrzegając ją u swoich rówieśników.

Zgodnie z dostępnymi informacjami nauczanie przedmiotu edukacja zdrowotna ma mieć charakter dobrowolny. Choć decyzja ta pozostaje w gestii organów odpowiedzialnych za system edukacji, Rzecznik zwraca uwagę, że – w kontekście pogarszającej się kondycji psychicznej młodzieży – zasadne byłoby objęcie tą formą nauczania jak najszerzego grona uczniów.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Minister Edukacji Narodowej z prośbą o przedstawienie, w jaki sposób resort planuje zachęcać szkoły do wdrażania nowego przedmiotu i objęcia nim jak największej liczby uczniów. Poprosił także o informacje, czy planowane są inne działania służące upowszechnianiu wiedzy o zdrowiu psychicznym w systemie oświaty, a także czy resort podejmie inicjatywy edukacyjne adresowane do rodziców, dotyczące wspierania psychospołecznego funkcjonowania dzieci i młodzieży.

Ministra Infrastruktury (VII.7006.1.2024 z 16 czerwca 2025 r.) – w sprawie charakteru prawnego oraz zasad stosowania Polskich Norm.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciło się Polskie Zrzeszenie Inżynierów i Techników Sanitarnych z prośbą o interwencję w sprawie doprecyzowania przepisów prawa regulujących zasady stosowania Polskich Norm.

Status prawny Polskich Norm jest niejednoznaczny. Z jednej strony nie stanowią one źródła powszechnie obowiązującego prawa, z drugiej są przywoływane w rozporządzeniach, które są źródłem powszechnie obowiązującego prawa. Przykładem takiego aktu prawnego jest rozporządzenie Ministra Infrastruktury z 2 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Rozporządzenie wydano na podstawie art. 7 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane.

Rzecznik zauważa, że zgodnie z Prawem budowlanym obiekt budowlany jako całość oraz jego poszczególne części (wraz ze związanymi z nim urządzeniami budowlanymi) należy, biorąc pod uwagę przewidywany okres użytkowania, projektować i budować w sposób określony w przepisach, w tym techniczno-budowlanych, oraz zgodnie z zasadami wiedzy technicznej. Z kolei do przepisów techniczno-budowlanych zalicza się warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać obiekty budowlane i ich usytuowanie. Jak wskazano wyżej, warunki te zostały określone w powołanym rozporządzeniu, które zawiera odesłania do Polskich Norm, które z kolei wymienione są w załącznikach do rozporządzenia, ale jedynie z numeru i z tytułu, a nie z ich treści.

Rzecznik podkreśla, że w ustawie z 12 września 2002 r. o normalizacji wskazano wprost, że stosowanie Polskich Norm jest dobrowolne. Ponadto nie są one podawane do publicznej wiadomości, lecz traktowane są jako utwór literacki podlegający ochronie w ramach prawa autorskiego, z którymi osoba zainteresowana może się zapoznać pod warunkiem uiszczenia odpowiedniej opłaty.

W związku z tym Rzecznik wyraził wątpliwości, czy przepis rozporządzenia odsyłający do określonej Polskiej Normy należy rozumieć jako adresowany do pracowników budowlanych, inwestorów, inżynierów i innych obywateli nakaz postępowania w zgodzie z daną Polską Normą. Odpowiedź przecząca stawiałaby pod znakiem zapytania racjonalność prawodawcy, który ustanawia przepisy rozporządzenia, nie oczekując ich przestrzegania. Jeśli obywatel nie jest związany Polską Normą, do której odsyła rozporządzenie, oznacza to, że odesłanie do Polskiej Normy jest zbędne. Z kolei odpowiedź twierdząca świadczyłaby o niezgodności przepisów wspomnianego rozporządzenia z art. 88 ust. 1 i art. 2 Konstytucji. Niezgodność ta polegałaby na związaniu jednostek normami prawnymi wywodzonymi częściowo z opublikowanych przepisów, a częściowo z niepublikowanych Polskich Norm. Tymczasem niedopuszczalne jest stosowanie przez organy administracji publicznej przepisów nieogłoszonych.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Ministra Infrastruktury z prośbą o przedstawienie stanowiska w tej sprawie. W szczególności o wskazanie, czy Polskie Normy, do których odsyła rozporządzenie Ministra Infrastruktury w

sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, mają charakter wiążący dla obywateli.

Ministra Obrony Narodowej (WZF.7060.91.2024 z 24 czerwca 2025 r.) – w sprawie zaliczenia stażu służby zasadniczej do emerytury wojskowej.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają wnioski żołnierzy zawodowych, którzy zostali pozbawieni prawa do emerytury wojskowej na skutek nieuznania okresu służby w Służbie Celnej za okres równorzędny ze służbą wojskową. Problem ten dotyczy żołnierzy powołanych do zawodowej służby wojskowej po dniu 31 grudnia 2012 r., którym – zgodnie z art. 18a ust. 2 pkt 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin – nie dolicza się okresów pełnienia służby w Służbie Celnej do wysługi emerytalnej na zasadach dotychczasowych.

Przywołana regulacja wyłącza funkcjonariuszy celnych z katalogu służb, których członkom zapewniono prawo do przejścia na emeryturę wojskową według „starych zasad”, tj. z uwzględnieniem wysługi także z innej służby mundurowej. Tymczasem funkcjonariusze ci zostali objęci systemem zaopatrzeniowym dopiero na mocy ustawy z dnia 11 maja 2017 r., będącej realizacją wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 marca 2015 r. (sygn. akt K 39/13). Trybunał uznał wówczas, że pominięcie funkcjonariuszy celnych w katalogu uprawnionych do świadczeń emerytalnych funkcjonariuszy wykonujących zadania policyjne stanowi naruszenie art. 32 Konstytucji RP.

W chwili uchwalenia reformy systemu zaopatrzeniowego (1 stycznia 2013 r.) wyrok ten nie był jeszcze wydany. Zgodnie z uzasadnieniem ustawy wprowadzającej reformę, jej celem było objęcie nowym systemem wyłącznie osób powołanych do służby – po raz pierwszy – po 31 grudnia 2012 r., a funkcjonariusze już pełniący służbę zostali z reformy wyłączeni. Paradoksalnie zatem funkcjonariusze celni – którzy zostali objęci systemem zaopatrzeniowym dopiero wskutek orzeczenia Trybunału – są w gorszej sytuacji niż funkcjonariusze innych służb, których uprawnienia zabezpieczono już na etapie reformy.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego dotyczył tzw. pominięcia legislacyjnego, a więc sytuacji, w której ustawodawca zaniechał uregulowania kwestii konstytucyjnie wymaganej. Realizacja tego wyroku doprowadziła do wtórnej niekonstytucyjności przepisów pragmatyk emerytalnych w zakresie, w jakim nadal pomijają one funkcjonariuszy celnych. Oznacza to, że przepis prawa pierwotnie zgodny z Konstytucją RP staje się z nią niezgodny w wyniku zmiany otoczenia normatywnego – w tym orzecznictwa.

W ocenie Rzecznika realizacja orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego nie nastąpiła w pełnym zakresie. Wpływające do Biura Rzecznika wnioski wskazują, że norma prawna wynikająca z art. 18a ust. 2 pkt 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy oraz ich rodzin, w zakresie, w jakim pomija funkcjonariuszy Służby Celnej, może naruszać art. 32 Konstytucji RP.

Rzecznik zwrócił również uwagę na zgłaszane przez żołnierzy zawodowych zastrzeżenia co do nieuwzględniania okresu służby w Służbie Celnej przy ustalaniu wysokości należnego uposażenia i dodatków. W szczególności dotyczy to przepisów art. 137 ust. 1 oraz art. 138 ust. 1 i 2 ustawy o obronie Ojczyzny, które nie przewidują możliwości zaliczenia okresu służby w Służbie Celnej do wysługi mającej wpływ na wysokość dodatku za długoletnią służbę wojskową ani uznania stopnia służbowego uzyskanego w tej formacji.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Ministra Obrony Narodowej z prośbą o rozważenie podjęcia inicjatywy ustawodawczej zmierzającej do nowelizacji art. 18a ust. 2 pkt 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin. Celem tej inicjatywy powinno być umożliwienie zaliczenia okresu służby bądź zatrudnienia w Służbie Celnej do wysługi emerytalnej również żołnierzom powołanym do służby po 31 grudnia 2012 r. Rzecznik poprosił też o zajęcie stanowiska co do zasadności umożliwienia zaliczania okresów służby w Służbie Celnej do okresów uprawniających do dodatków służbowych oraz uznania uzyskanych wcześniej stopni służbowych – w celu zapewnienia jednolitości i spójności systemu świadczeń oraz równego traktowania żołnierzy zawodowych.

Ministra Finansów (V.511.423.2025 z 24 czerwca 2025 r.) – w sprawie umarzania postępowań jako bezprzedmiotowych w przypadku zapłaty lub wyegzekwowania zaległości podatkowej.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił uwagę na kwestię praktyk stosowanych przez organy podatkowe, polegających na umarzaniu jako bezprzedmiotowych postępowań zainicjowanych przez podatników o udzielenie ulgi w spłacie zobowiązania podatkowego w sytuacji, gdy po wszczęciu postępowania ulgowego nastąpi zdarzenie takie jak np. uiszczenie zaległości podatkowej lub jej wyegzekwowanie.

Zgodnie ze stanowiskiem Ministerstwa Finansów w sprawie wytycznych dotyczących postępowań z wnioskiem podatnika o umorzenie w przypadku częściowej lub całkowitej zapłaty, jeżeli zaległość podatkowa objęta takim wnioskiem wygasła na skutek zapłaty lub przymusowego wyegzekwowania, to zastosowanie ulgi w jej spłacie przez umorzenie jest niemożliwe.

W konsekwencji postępowanie w przedmiocie umorzenia zaległości powinno być umorzone. Zdaniem Ministerstwa Finansów, gdy dojdzie do zapłaty podatku, nie można już mówić o istnieniu zaległości podatkowej. Jeżeli zaś ona nie istnieje, nie można dokonywać jej umorzenia, gdyż dochodziłoby do dwukrotnego zakończenia tego samego stosunku prawnopodatkowego. Ten sam pogląd znajduje zastosowanie do ściągnięcia zaległości podatkowej w drodze egzekucji administracyjnej, gdyż zdarzenie to mieści się w pojęciu zapłaty, która powoduje wygaśnięcie zobowiązania podatkowego.

W ocenie Rzecznika przyjęcie takiej interpretacji przepisów jest niekorzystne dla podatników. W praktyce powoduje, że udzielenie ulgi w spłacie zobowiązania

podatkowego w przypadku dobrowolnej zapłaty lub przymusowego wyegzekwowania już po złożeniu wniosku ulgowego staje się dla obywatela instytucją pozorną. Dlatego też okoliczność zapłaty lub przymusowego wyegzekwowania zaległości podatkowej nie powinna być postrzegana jako podstawa do wydania decyzji o bezprzedmiotowości tzw. postępowania ulgowego. Fakt, iż doszło do zapłaty lub egzekucji, sprawia, że przedmiot postępowania ulgowego jedynie z faktycznego punktu widzenia przestaje istnieć, natomiast z punktu widzenia interesów ekonomicznych obywatela istnieje w dalszym ciągu.

Zgodnie z art. 67a § 1 pkt 3 Ordynacji podatkowej organ podatkowy może na wniosek podatnika umorzyć w całości lub w części zaległości podatkowe, odsetki za zwłokę lub opłatę prologacyjną, jeśli uzasadnia to ważny interes podatnika lub interes publiczny. Umorzenie to szczególny rodzaj ulgi w spłacie zobowiązania podatkowego, który skutkuje definitywnym uchyleniem obowiązku świadczenia. Warunkiem wszczęcia postępowania jest istnienie zaległości podatkowej w dacie złożenia wniosku.

Celem postępowania ulgowego jest jego merytoryczne rozstrzygnięcie, natomiast umorzenie postępowania – jako forma jego zakończenia – możliwe jest wyłącznie w razie jego bezprzedmiotowości. Taka decyzja ma charakter związany – organ nie ma w tym zakresie uznania administracyjnego. Bezprzedmiotowość może mieć charakter podmiotowy (np. brak strony) lub przedmiotowy (brak zaległości jako przedmiotu postępowania).

W przypadku, gdy zaległość nie istnieje już w dniu złożenia wniosku (np. została zapłacona wcześniej), postępowanie jest bezprzedmiotowe i powinno zostać umorzone. Inaczej należy traktować sytuację, gdy do zapłaty zaległości doszło już po wszczęciu postępowania – czy to dobrowolnie, czy w wyniku egzekucji. W takim przypadku, jak wskazuje utrwalone orzecznictwo, nie można mówić o bezprzedmiotowości, a tym samym o podstawie do umorzenia postępowania. Zapłata podatku nie jest równoznaczna ze zrzeczeniem się żądania umorzenia, a organ powinien rozpoznać sprawę merytorycznie.

Również w postępowaniu administracyjnym odróżnia się bezprzedmiotowość od bezzasadności – ta ostatnia nie uzasadnia umorzenia, lecz rozstrzygnięcie sprawy co do istoty. Umorzenie postępowania bez podstawy prawnej stanowi więc naruszenie obowiązku merytorycznego rozpoznania sprawy.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Ministra Finansów z prośbą o ustosunkowanie się do zasygnalizowanego problemu. Rzecznik poprosił również o informację, czy resort rozważa zmianę dotychczas prezentowanego niekorzystnego dla podatników stanowiska w omawianej sprawie, a także o wskazanie, czy analizowana jest zasadność wprowadzenia ewentualnych zmian legislacyjnych.

Komendanta Głównego Straży Granicznej (XI.543.224.2025 z 25 czerwca 2025 r.) – w sprawie niewykonywania środków tymczasowych ETPC wobec migrantów.

W dniu 25 kwietnia br. przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka wizytowali Placówkę Straży Granicznej w Terespolu. Przedstawiciele SG wyrazili pogląd, że środki tymczasowe obowiązują wyłącznie na terytorium RP. Zgodnie z tym stanowiskiem, osoby stawiające się na przejściu granicznym w Terespolu, wobec których Europejski Trybunał Praw Człowieka zastosował ten środek, nie spełniają tego kryterium, ponieważ nie przeszły odprawy paszportowej i nie zostały formalnie wpuszczone do Polski. Według SG o faktycznym przebywaniu cudzoziemca w RP – w kontekście środka tymczasowego – decyduje moment jego skutecznej odprawy paszportowej. Dopiero od tego momentu SG uznaje się za zobowiązaną do stosowania środka tymczasowego. Zdaniem funkcjonariuszy SG osoby oczekujące na odprawę w Terespolu nie są objęte ochroną wynikającą z tych środków.

Rzecznik Praw Obywatelskich zauważył, że Europejski Trybunał Praw Człowieka zdecydowanie odrzucił prezentowaną przez funkcjonariuszy polskiej Straży Granicznej interpretację. Potwierdził tym samym obowiązek realizacji środków tymczasowych wobec cudzoziemców znajdujących się na terytorium Polski, niezależnie od momentu formalnego przejścia odprawy paszportowej. Oznacza to, że sam fakt, iż dany cudzoziemiec nie przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (lub gdy ten fakt jest kwestionowany), nie zwalnia organów publicznych z obowiązku realizacji środka tymczasowego. Trybunał uznał zatem, że osoby stawiające się w punktach odprawy granicznej prowadzonych przez jednostki polskiej Straży Granicznej bez wątplenia podlegają jurysdykcji Rzeczypospolitej Polskiej.

Ponadto Rzecznik Praw Obywatelskich podkreślił, że realizacja środka tymczasowego nie może być uzależniona od uprzedniego złożenia deklaracji dotyczącej ubiegania się o ochronę międzynarodową. Obowiązek wykonania środków tymczasowych wynika z samego faktu objęcia danej osoby jurysdykcją państwa-strony Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Komendanta Głównego Straży Granicznej z prośbą o odniesienie się do przedstawionych uwag. Rzecznik wyraził też prośbę podjęcie działań mających na celu zapewnienie, że Placówka Straży Granicznej w Terespolu będzie realizować zobowiązania Rzeczypospolitej Polskiej wynikające ze środków tymczasowych wydawanych przez Europejski Trybunał Praw Człowieka wobec cudzoziemców, którzy stawiają się na przejściu granicznym Terespol–Brześć.

Prezesa Rady Ministrów (V.7016.76.2025 z 27 czerwca 2025 r.) – w sprawie potrzeby koordynacji działań organów władzy publicznej w obszarze ochrony zdrowia psychicznego.

Podczas posiedzenia Komisji Ekspertów ds. Ochrony Zdrowia Psychicznego, która działa przy Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich, zwrócono uwagę na to, że w obszarze zdrowia psychicznego niezbędne jest współdziałanie licznych instytucji i organizacji na poziomie m.in. gminy i powiatu. Jednocześnie stwierdzono, że istnieje potrzeba stworzenia nowego podmiotu na poziomie instytucjonalnej władzy państwowej. Według Komisji zadanie tego podmiotu powinno polegać nie tylko na doraźnych reformach w zakresie psychiatrii, lecz także na skupieniu inicjatyw związanych z ochroną zdrowia psychicznego obywateli Polski.

Rzecznik zaznaczył w swoim wystąpieniu, że w debacie społecznej toczą się dyskusje dotyczące szeroko pojętej kondycji psychicznej Polek i Polaków, m.in. konieczności wyższego poziomu ochrony dzieci przed kryzysem psychicznym. Tematy poruszane w tych dyskusjach znajdują się w obszarze zainteresowania kilku ministerstw. W związku z tym nieadekwatny do obecnych potrzeb jest § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030.

Po analizie dyskusji związanych z ochroną zdrowia psychicznego Rzecznik stwierdził, że istnieje potrzeba ustanowienia oddzielnego organu – jeżeli to możliwe, na poziomie Rady Ministrów. Organ ten koordynowałby prace, inicjatywy i działania mające na celu poprawę funkcjonowania systemu ochrony zdrowia psychicznego. Według Rzecznika podejmowanie podobnych aktywności z poziomu jednego ministerstwa jest obecnie nieefektywne. Ponadto działania na poziomie centralnym mogłyby efektywnie, dynamicznie i szybko doprowadzić do modyfikacji np. niewłaściwych praktyk.

Rzecznik zwrócił się z prośbą o rozważenie wprowadzenia zmian prawodawczych (w szczególności obejmujących § 3 ww. rozporządzenia) oraz powołania przez Prezesa Rady Ministrów pełnomocnika przy Radzie Ministrów. Zadaniem pełnomocnika powinna być koordynacja ogólnokrajowych działań związanych z ochroną zdrowia psychicznego obywateli Polski.

Minister Klimatu i Środowiska (V.7200.67.2025 z 30 czerwca 2025 r.) – w sprawie prac legislacyjnych, których celem jest wyłączenie emisji hałasu z boisk, kortów, bieżni i skateparków spod regulacji dotyczących dopuszczalnych poziomów hałasu.

W związku z prowadzonymi pracami legislacyjnymi, których celem jest wyłączenie spod regulacji rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku emisji pochodzących z użytkowania takich obiektów jak boiska, korty, bieżnie i skateparki, przeznaczone do aktywności sportowej o charakterze szkolnym lub rekreacyjnym, Rzecznik wskazał istotne wątpliwości dotyczące zgodności projektu tego rozporządzenia nowelizującego z Konstytucją RP.

Celem ma być realizacja obowiązku „popierania rozwoju kultury fizycznej, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży” (art. 68 ust. 5 Konstytucji). Dostrzegając jego

wagę, RPO wskazał, że promowanie aktywności sportowej nie może odbywać się kosztem prawa obywateli do ochrony przed hałasem. Rozwój kultury fizycznej nie może być celem samym w sobie – służy bowiem wartości nadrzędnej, jaką jest profilaktyka zdrowotna. Wykładnia ust. 5 nie może prowadzić do naruszenia gwarancji z ust. 4 art. 68, który stanowi, że władze publiczne są zobowiązane do zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpływa coraz więcej skarg na hałas z obiektów sportowych i rekreacyjnych, a nawet placów zabaw dla dzieci. Obywatele skarżą się, że nie czują się bezpieczni w swoim miejscu zamieszkania, a ich prawo do spokoju i wypoczynku – w tym spokojnego snu w nocy – jest nieustannie naruszane.

Skarżący mają poczucie zagrożenia. Żyją w trwałym stresie, a stan ich zdrowia pogarsza się. W skargach zgłaszanych do Rzecznika powtarzają się informacje o konieczności sięgania po pomoc psychiatry w związku ze stanami depresyjno-lękowymi. Dzieci nie mają warunków do nauki i często budzą się w nocy przestraszone nagłymi dźwiękami. Przebywanie w ogrodzie i na podwórku jest wykluczone, zwłaszcza gdy korzystanie z obiektów sportowych staje się częstsze. Skarżący ponoszą koszty wygłuszania mieszkań i wymiany okien na dźwiękoszczelne. Są zmuszeni do zamykania okien. Nie pomagają ani stosowanie zatyczek do uszu, ani zmiana układu mieszkania (przenoszenie sypialni w dalszą część mieszkania). Nie mogą korzystać ze swojej własności w sposób pełny, zgodny z jej przeznaczeniem. Sprzedaż domu czy mieszkania jest nieopłacalna, ponieważ sąsiedztwo obiektu sportowego zaniża jego wartość z uwagi na immisje hałasowe.

Skarżący bezskutecznie zwracają się o pomoc do służb porządkowych, ale ich zgłoszenia są ignorowane albo nie przynoszą żadnego rezultatu. Prośby skarżących adresowane do władz lokalnych o montaż czy budowę stosownych zabezpieczeń posadzenie szpaleru drzew lub wymianę nawierzchni boisk na cichszą nie są uwzględniane ani traktowane poważnie.

Skarżący nie sprzeciwiają się istnieniu obiektów sportowych czy rekreacyjnych. Domagają się natomiast egzekwowania przez zarządców tych miejsc regulaminów ich użytkowania i zabezpieczania przed korzystaniem z nich w celu organizacji spotkań przy głośnej muzyce i alkoholu.

Ze skarg, które trafiają do Biura Rzecznika, i praktyki wynika, że korzystanie przez obywateli ze środków sądowych – tj. składanie powództw o zaprzestanie niedozwolonych immisji (art. 144 Kodeksu cywilnego) lub o naruszenie własności (art. 222 par. 2 kodeksu cywilnego) – jest ostatecznością. Mieszkańcy decydują się na taki krok dopiero wtedy, gdy podmioty odpowiedzialne nie wywiązują się ze swoich obowiązków. Doniesienia mieszkańców do władz lokalnych są ignorowane, a prośby o polubowne rozwiązanie problemu okazują się bezskuteczne.

Zdaniem Rzecznika należałoby zaproponować rozwiązanie prowadzące do zminimalizowania konfliktów społecznych. Powinno to być rozwiązanie oparte na opiniach specjalistów z zakresu budownictwa, akustyki i zdrowia człowieka. Warto też przeprowadzić szerokie i realne konsultacje społeczne.

Według Rzecznika projekt rozporządzenia jest niezgodny z upoważnieniem do jego wydania. Zgodnie z uzasadnieniem projektu i oceną skutków regulacji celem wykluczenia obiektów sportowych spod norm hałasowych ma być potrzeba dostosowania rozporządzenia do regulacji zawartych w ustawie – Prawo ochrony środowiska przez ich doprecyzowanie, aby „jednoznacznie wskazać, że wykorzystanie boisk, kortów, bieżni i skateparków do aktywności sportowej o charakterze szkolnym lub rekreacyjnym, w zakresie tej aktywności, ma charakter powszechnego korzystania ze środowiska”.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 „powszechne korzystanie ze środowiska”, które przysługuje z mocy ustawy każdemu, w celu zaspokojenia potrzeb osobistych oraz gospodarstwa domowego, w tym wypoczynku oraz uprawiania sportu, jest korzystaniem „bez użycia instalacji”. Pojęcie „instalacji” zawiera zaś ibudowle sportowe. Są nimi boiska, korty, bieżnie i skateparki; wyjątkiem mogą być prowizorycznie boiska, korty i bieżnie o nawierzchni naturalnej, bez trybun i urządzeń.

Błędne jest zatem twierdzenie, jakoby wykorzystywanie boisk, kortów, bieżni i skateparków do aktywności sportowej o charakterze szkolnym lub rekreacyjnym, w zakresie tej aktywności i bez wyjątku, miało charakter „powszechnego korzystania ze środowiska” i tym samym było objęte wyłączeniem z art. 2 ust. 2a ustawy – Prawo ochrony środowiska.

Tym samym wykluczenie emisji akustycznych z obiektów sportowych spod reglamentacji ustawowej w zakresie dopuszczalnych poziomów hałasu nie może być dokonane w formie rozporządzenia do ustawy. Nie mieści się to w zakresie upoważnienia do wydania rozporządzenia. Zmiana zmierza zatem do modyfikacji treści norm z ustawy. Rzecznik zwrócił się z prośbą do Minister Klimatu i Środowiska o uwzględnienie powyższych uwag w procesie prawodawczym i poprosił o poinformowanie o stanowisku.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Klimatu i Środowiska pismem z 15 lipca 2025 r. poinformowała, że Ministerstwo szczegółowo analizuje napływające do resortu interwencje związane z nadmiernym akustycznym oddziaływaniem obiektów sportowych. Problemy związane z ich negatywnym oddziaływaniem akustycznym niejednokrotnie są wynikiem błędnych decyzji lokalizacyjnych dla tego typu inwestycji i braku odpowiednich zabezpieczeń akustycznych w projektach budowlanych. Ponadto lokalizacja obiektów sportowych jest poza zakresem ustawy Prawo ochrony środowiska i rozporządzenia. Podlega przepisom ustawy z dnia o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Szczegółowe warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać budynki i ich

usytuowanie reguluje rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

Ministerstwo Sportu i Turystyki proceduje projekt ustawy o zmianie ustawy o sporcie. Obejmuje on regulację dotyczącą powszechnego korzystania ze środowiska (w odniesieniu do obiektów sportowych). W związku z tym bezzasadne może okazać się procedowanie zmian do rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

III. Kasacje oraz skargi kasacyjne, skargi nadzwyczajne do Sądu Najwyższego i przystąpienia do postępowań przed sądami powszechnymi

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł następujące kasacje do Sądu Najwyższego:

II.510.162.2025 z 1 kwietnia 2025 r. – kasacja w sprawie niepopelnienia umyślanego przestępstwa podobnego do przestępstwa, za które był już skazany, a tylko wykroczenie przeciwko mieniu.

Rzecznik Praw Obywatelskich złożył kasację od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w L., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w P. Rzecznik zaskarżył orzeczenie w całości, na korzyść T. W. Wyrokowi temu zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, polegające na przeprowadzeniu nienależytej kontroli instancyjnej przez Sąd Odwoławczy. Sąd rozpoznając apelację obrońcy oskarżonego oraz osobistą apelację oskarżonego, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów, nie przekroczył z urzędu granic środka odwoławczego i utrzymał w mocy wyrok Sądu I instancji obarczony wadą naruszenia prawa materialnego. Nie spełniono ustawowych przesłanek, które uzasadniałyby przyjęcie recydywy kwalifikowanej zwykłej, ponieważ oskarżony nie popełnił umyślanego przestępstwa podobnego do przestępstwa, za które był już skazany. Popełnił natomiast wykroczenie przeciwko mieniu, za które na mocy art. 12 § 2 Kodeksu karnego odpowiedzialność kształtowana jest jedynie jak za czyn zabroniony wyczerpujący znamiona przestępstwa. Doprowadziło to do oczywistej niesprawiedliwości zaskarżonego orzeczenia.

Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w L. i przekazanie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 13 maja 2025 r., sygn. akt II KK 139/25).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w L. do ponownego rozpoznania.

II.511.94.2025 z 2 kwietnia 2025 r. – kasacja w sprawie pozbawienia oskarżonego prawa do kontroli odwoławczej i tym samym prawa do obrony.

Rzecznik Praw Obywatelskich złożył kasację od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w B., zmieniającego w części wyrok Sądu Rejonowego w B. Rzecznik zaskarżył wyrok w całości na korzyść oskarżonego P. K. Wyrokowi temu zarzucił rażące naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na treść tego orzeczenia poprzez rozpoznanie wyłącznie apelacji obrońcy oskarżonego, podczas gdy osobistą apelację skutecznie wniósł także oskarżony i w konsekwencji pozbawienie oskarżonego prawa do kontroli odwoławczej i tym samym prawa do obrony.

Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi odwoławczemu.

II.511.643.2024 z 9 kwietnia 2025 r. – kasacja w sprawie błędnego przypisania skazanemu odpowiedzialności za czyn zabroniony.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w S. Rzecznik zaskarżył orzeczenie w całości na korzyść skazanego D. O. Wyrokowi temu zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego. Naruszenie to, według Rzecznika, polegało na błędnym zastosowaniu i przypisaniu skazanemu odpowiedzialności za czyn zabroniony wskazanym przepisem, podczas gdy jego zachowanie nie wyczerpało wszystkich ustawowych znamion występku oszustwa.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie D.O. od przypisanego mu czynu.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 17 czerwca 2025 r., sygn. akt II K 50/24).

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 czerwca 2025 r. kasacji wniesionej na korzyść przez Rzecznika Praw Obywatelskich od wyroku Sądu Rejonowego w S. z dnia 19 czerwca 2024 r. uchylił wyrok i uniewinnił D.O. od popełnienia przypisanego mu czynu. Sąd Najwyższy kosztami postępowania w sprawie obciążył Skarb Państwa.

II.511.77.2025 z 11 kwietnia 2025 r. – kasacja w sprawie wątpliwości co do winy oskarżonego w świetle materiału dowodowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich złożył kasację od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w W. Wyrok zaskarżył w zakresie odnoszącym się do oskarżonego M. K. na jego korzyść, w całości. Rzecznik orzeczeniu temu zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego. Naruszenie to, w ocenie Rzecznika, polegało na wydaniu wobec M. K. wyroku nakazowego w sytuacji, gdy w świetle całokształtu zebranego w sprawie materiału dowodowego okoliczności popełnienia opisanego w akcie oskarżenia czynu i wina oskarżonego budziły wątpliwości.

Rzecznik wniósł o wstrzymanie wykonania wobec M. K. wyroku Sądu Rejonowego w W., a także uchylenie zaskarżonego wyroku wobec M. K. i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w W. do ponownego rozpoznania w tym zakresie.

II.510.13.2025 z 23 kwietnia 2025 r. – kasacja w sprawie przepadku pojazdu mechanicznego na Rzecz Skarbu Państwa.

Rzecznik Praw Obywatelskich złożył kasację od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w S. Orzeczenie zaskarżył na korzyść skazanego K. W., w części dotyczącej orzeczenia wobec oskarżonego przepadku na rzecz Skarbu Państwa pojazdu mechanicznego. Wyrokowi temu zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, polegające na zaniechaniu

wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy, warunkujących orzeczenie przepadku pojazdu mechanicznego, tj. czy pojazd w czasie popełnienia przestępstwa stanowił wyłączną własność sprawcy.

Rzecznik wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Rejonowemu w S. do ponownego rozpoznania, a także wstrzymanie wykonania wyroku w zaskarżonej części.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 16 czerwca 2025 r., sygn. akt V KK 173/25).

Sąd Najwyższy w sprawie skazanego z art. 178a § 1 Kodeksu karnego, po rozpoznaniu w dniu 16 czerwca 2025 r., kasacji wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść skazanego od wyroku Sądu Rejonowego z dnia 15 listopada 2024 r., uchylił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w S. w zaskarżonej części, dotyczącej orzeczenia wobec skazanego przepadku na rzecz Skarbu Państwa pojazdu mechanicznego (pkt VI wyroku) i przekazał sprawę w tym zakresie Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

BPK.511.160.2024 z 23 kwietnia 2025 r. – kasacja w sprawie błędnej kwalifikacji prawnej trzech występów przypisanych oskarżonemu.

Rzecznik Praw Obywatelskich złożył kasację od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w G., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w G. Rzecznik zaskarżył powyższy wyrok w zakresie dotyczącym skazanego H. K. w całości, na korzyść skazanego. Wyrokowi temu zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów prawa procesowego. Naruszenie to, w ocenie Rzecznika, polegało na nienależytym i niepełnym rozpoznaniu zarzutów obrazy przepisów postępowania podniesionych w apelacji przez obrońcę oskarżonego H. K. W konsekwencji doprowadziło to do utrzymania w mocy wyroku Sądu Rejonowego w G. w zakresie błędnej kwalifikacji prawnej trzech występów przypisanych oskarżonemu, podczas gdy prawidłowa kwalifikacja prawna powinna doprowadzić do przypisania H. K. przestępstwa paserstwa.

Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w G. w zakresie dotyczącym skazanego H. K. w całości oraz utrzymanego nim w mocy w części wyroku Sądu Rejonowego w G. w zakresie dotyczącym skazanego H. K. i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

II.510.403.2025 z 24 kwietnia 2025 r. – kasacja w sprawie błędnego określenia znamion przestępstwa.

Rzecznik Praw Obywatelskich złożył kasację od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego L., zaskarżając go w całości na korzyść skazanego W. B. Rzecznik zarzucił rażące naruszenie przepisów prawa materialnego w związku z uznaniem, że czyn skazanego wypełnił znamiona przestępstwa z art. 62 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, w związku z art. 64 § 1 Kodeksu karnego, w sytuacji, gdy dane dotyczące dotychczasowej karalności skazanego nie pozwalają na przyjęcie, iż W. B. działał w warunkach określonych w art. 64 § 1 k.k.

Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w L. do ponownego rozpoznania.

II.510.81.2024 z 30 kwietnia 2025 r. – kasacja w sprawie braku analizy wyroku o całość okoliczności i dokumentów.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku zaocznego Sądu Rejonowego G., zaskarżając je na korzyść oskarżonego J. R. w całości. Wyrokowi zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie prawa procesowego poprzez brak analizy i oparcia wyroku o całość okoliczności i dokumentów ujawnionych w toku rozprawy głównej i wprowadzonych do materiału dowodowego.

Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego G. i uniewinnienie J.R. od zarzucanych mu czynów.

II.510.48.2022 z 9 maja 2025 r. – kasacja w sprawie nienależytego rozpoznania zarzutów apelacji.

Rzecznik Praw Obywatelskich złożył kasację od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w L., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w G. i zaskarżył to orzeczenie w całości na korzyść ukaranego R. W. Rzecznik zarzucił wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie art. 433 § 2 Kodeksu postępowania karnego w zw. z art. 109 § 2 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia poprzez nienależyte rozpoznanie zarzutów apelacji określonych w części II pkt 1, 3 i 4, tj. zarzutu naruszenia art. 1 § 1 Kodeksu wykroczeń, zarzutu naruszenia art. 63a § 1 k.w. oraz zarzutu naruszenia art. 54 ust.1 Konstytucji RP. Doprowadziło to Sąd odwoławczy do wydania wyroku utrzymującego w mocy wyrok Sądu I instancji. Prawidłowe rozważenie wskazanych zarzutów środka odwoławczego powinno było skutkować ustaleniem, że obwiniony R.W. nie dopuścił się wykroczenia opisanego w art. 63a § 1 k.w.

Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu II instancji oraz utrzymanego nim w mocy orzeczenia Sądu meriti i uniewinnienie obwinionego od zarzucanego mu czynu.

II.510.388.2025 z 9 maja 2025 r. – kasacja w sprawie nieprawidłowego wydania wyroków łącznych.

Rzecznik Praw Obywatelskich złożył kasację od prawomocnego wyroku łącznego Sądu Rejonowego w S. i zaskarżył orzeczenie w całości na korzyść skazanego A. M. Wyrokowi zarzucił naruszenie prawa karnego procesowego, polegające na wydaniu przez Sąd Rejonowy w S. wyroku łącznego wobec skazanego kary pozbawienia wolności orzeczone wyrokami Sądu Rejonowego w S., w sytuacji, gdy kwestia połączenia skazań na mocy tych samych orzeczeń, wydanych, wobec tego samego skazanego, została już wcześniej rozstrzygnięta

wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w S., który uprawomocnił się w dniu 22 września 2023 r.

Rzecznik wniósł o dopuszczenie dowodu z dokumentów znajdujących się w aktach Sądu Rejonowego w S. na okoliczność wydania wobec skazanego prawomocnego wyroku łącznego, którym połączono kary pozbawienia wolności wymierzone skazanemu wyrokami Sądu Rejonowego w S. Rzecznik wniósł także o uchylenie zaskarżonego wyroku łącznego Sądu Rejonowego w S. i umorzenie postępowania wobec A. M.

II.510.1352.2024 z 9 maja 2025 r. – kasacja w sprawie podwyższenia wymiaru kary bez przekonującego wykazania, dlaczego okoliczności dotyczące wymiaru kary wskazane przez Sąd I instancji nie mogą być uznane za decydujące.

Rzecznik Praw Obywatelskich złożył kasację od prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w Ł. i zaskarżył orzeczenie w części dotyczącej rozstrzygnięcia o karze na korzyść Ł. B. Wyrokowi zarzucił rażące naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na treść orzeczenia poprzez zaniechanie dokonania wszechstronnej analizy zarzutu apelacji prokuratora, dotyczącego wymiaru kary orzeczonej wobec Ł. B. Konsekwencją tego było błędne rozpoznanie i niesłuszne przyjęcie, że kara wymierzona skazanemu przez Sąd I instancji była rażąco łagodna. To z kolei skutkowało podwyższeniem wymiaru kary pozbawienia wolności orzeczonej wobec Ł. B. i nadaniem jej bardziej represyjnego charakteru – bez przekonującego wykazania dlaczego okoliczności dotyczące wymiaru kary wykazane przez Sąd I instancji nie mogą być uznane za decydujące.

Rzecznik wniósł o uchylenie wyroku Sądu II instancji w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym Sądowi Apelacyjnemu w Ł.

II.510.299.2019 z 23 maja 2025 r. - kasacja w sprawie wymierzenia kary łącznej pozbawienia wolności w wysokości przekraczającej sumę kar jednostkowych.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację na korzyść oskarżonego od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w O. zmieniającego w części wyrok Sądu Rejonowego w O. M. Rzecznik zaskarżył ten wyrok na korzyść D. A. w części co do punktu I wyroku zmieniającego rozstrzygnięcie o karze łącznej orzeczonej w pkt. 4 wyroku Sądu Rejonowego w O. M. Rzecznik zaskarżonemu wyrokowi zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie prawa karnego procesowego w postaci art. 433 § 1 Kodeksu postępowania karnego w zw. z art. 440 k.p.k. Naruszenie to polegało na nienależytej kontroli instancyjnej przeprowadzonej przez Sąd odwoławczy. Sąd rozpoznając apelację obrońcy oskarżonego, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów, nie przekroczył z urzędu granic środka odwoławczego i nie zmienił rażąco niesprawiedliwego wyroku Sądu I instancji. Wyrok ten wydano z naruszeniem

prawa karnego materialnego, to jest art. 86 § 1 Kodeksu karnego., które polegało na wymierzeniu kary łącznej pozbawienia wolności w wysokości przekraczającej sumę kar jednostkowych.

Rzecznik wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w O. w zaskarżonej części oraz przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

II.510.1277.2024 z 23 maja 2025 r. – kasacja w sprawie uwzględnienia wniosku oskarżonego o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył w całości prawomocny wyrok Sądu Rejonowego w B. na korzyść oskarżonego, zarzucając rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, tj. art. 387 § 2 Kodeksu postępowania karnego. Naruszenie to, w ocenie Rzecznika, polegało na uwzględnieniu wniosku oskarżonego o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego. W świetle dowodów wymienionych w akcie oskarżenia, uznanych za ujawnione na rozprawie, okoliczności popełnienia zarzuczonego występkę – dotyczące wyczerpania jego czynem znamienia „nie stosowania się do decyzji właściwego organu o cofnięciu uprawnień” z art. 180a Kodeksu karnego – budziły poważne wątpliwości. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w B. do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu Rzecznik wskazał, że przestępne prowadzenie pojazdu mechanicznego bez uprawnień uzależnione jest od wyczerpania przez sprawcę znamienia opisującego okoliczności czynności sprawczej, jakim jest „niestosowanie się do decyzji właściwego organu o cofnięciu uprawnień” (art. 180a k.k.). Wskazana w opisie zarzuczonego, a następnie przypisanego K. B. czynu decyzja Starosty Powiatu B., jak wynika z uznanych za ujawnione na rozprawie dokumentów, dołączonych do aktu oskarżenia, w rzeczywistości nie dotyczyła cofnięcia uprawnień. Była natomiast decyzją w przedmiocie zatrzymania prawa jazdy, wydaną na podstawie art. 102 ust. 1 pkt 3 lit. a ustawy o kierujących pojazdami, a więc była orzeczeniem powodującym jedynie zawieszenie uprawnień (art. 104a ust. 1 pkt 2 tej ustawy).

II.510.190.2025 z 28 maja 2025 r. – kasacja w sprawie przepadku na rzecz Skarbu Państwa pojazdu mechanicznego.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w G. w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w punkcie IV wyroku, dotyczącego orzeczenia przepadku na rzecz Skarbu Państwa pojazdu mechanicznego na rzecz Skarbu Państwa. Wyrokowi RPO zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego materialnego, tj. art. 178a § 5 Kodeksu karnego. W ocenie Rzecznika naruszenie to polegało na orzeczeniu na rzecz Skarbu Państwa przepadku samochodu osobowego, podczas gdy w

czasie popełnienia przestępstwa pojazd ten nie stanowił wyłącznej własności sprawcy.

Rzecznik wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w G.

II.511.748.2024 z 4.06.2025 r. – kasacja w sprawie nieuwzględnienia wniosków oskarżonego i jego obrońcy o odroczenie rozprawy odwoławczej, w następstwie czego doszło do przeprowadzenia rozprawy bez udziału oskarżonego.

Rzecznika Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w P. utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w W. w całości na korzyść oskarżonego K. Z. Rzecznik zarzucił wyrokowi rażące naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na treść tego orzeczenia, tj. art. 6 i art. 117 § 2 Kodeksu postępowania karnego w zw. z art. 117 § 3a k.p.k. oraz art. 6 ust. 1 i ust. 3 lit. c Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. W ocenie Rzecznika naruszenie to polegało na nieuwzględnieniu wniosków oskarżonego i jego obrońcy o odroczenie rozprawy odwoławczej. W efekcie doszło do przeprowadzenia rozprawy bez udziału oskarżonego, co było niedopuszczalne wobec usprawiedliwionego niestawiennictwa oskarżonego. W konsekwencji doprowadziło to do pozbawienia oskarżonego prawa do osobistej obrony i naruszenia reguły rzetelnego procesu.

Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi odwoławczemu.

II.511.195.2025 z 10 czerwca 2025 r. – kasacja w sprawie objęcia karą łączną pozbawienia wolności kar, mimo że kary nie podlegały łączeniu.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku łącznego Sądu Rejonowego w J. G. na korzyść skazanego Ł. G., w części dotyczącej punktu 3 wyroku, w którym połączono kary pozbawienia wolności wymierzone skazanemu wyrokami opisanymi w punktach 5, 7 i 8 części wstępnej wyroku. Powołując się na przepis art. 523 § 1 Kodeksu postępowania karnego Rzecznik zarzucił temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, tj. art. 85 § 1 Kodeksu karnego. Naruszenie to, w ocenie Rzecznika, polegało na objęciu karą łączną pozbawienia wolności kar orzeczonych wyrokami: Sądu Rejonowego we W. i Sądu Rejonowego w J.G., mimo że kary te nie podlegały łączeniu, gdyż objęte zostały kontrawencjonalizacją, czyli przeniesieniem czynu z kategorii przestępstw do kategorii wykroczeń i zamienione na kary 30 dni aresztu.

W związku z tym Rzecznik na podstawie art. 572 k.p.k. wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i umorzenie postępowania w tym zakresie.

II.510.468.2025 z 24 czerwca 2025 r. – kasacja w sprawie błędnego uznania, że nastąpiło prawidłowe doręczenie skazanemu zawiadomienia o terminie

posiedzenia w przedmiocie zamiany kary ograniczenia wolności na zastępczą karę pozbawienia wolności.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w P. z dnia 30 marca 2022 r., zaskarżając orzeczenie w całości, na korzyść skazanego. Na podstawie art. 523 § 1 Kodeksu postępowania karnego zaskarżonemu postanowieniu zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 22 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego. w zw. z art. 65 § 3 k.k.w. w zw. 117 § 1 Kodeksu postępowania karnego oraz art. 6 k.p.k. Naruszenie to, według Rzecznika, polegało na błędnym uznaniu, że nastąpiło prawidłowe doręczenie skazanemu zawiadomienia o terminie posiedzenia w przedmiocie zamiany kary ograniczenia wolności na zastępczą karę pozbawienia wolności, a tym samym, że zaistniały warunki do prowadzenia sprawy pod nieobecność skazanego. Doprowadziło to do uniemożliwienia skazanemu realizacji przysługującego mu prawa do obrony w postępowaniu wykonawczym.

Zaskarżone kasacją postanowienie Sądu Rejonowego w P. zdaniem Rzecznika zapadło z rażącym naruszeniem prawa procesowego. Przepis art. 22 § 1 k.k.w. wprowadza obowiązek każdorazowego zawiadamiania skazanego o terminie i celu posiedzenia. Stawiennictwo skazanego na posiedzenie nie jest obowiązkowe, jednak nie ulega wątpliwości, że musi on być zawsze prawidłowo zawiadomiony o terminie tego posiedzenia. Z kolei art. 65 § 3 k.k.w. stanowi, że w posiedzeniu ma prawo wziąć udział prokurator, sądowy kurator zawodowy, skazany oraz jego obrońca.

Analiza materiału zgromadzonego w aktach postępowania wykazała, że skazanego nie zawiadomiono prawidłowo o terminie posiedzenia, który wyznaczono na dzień 30 marca 2022 r. Wysłanie zawiadomienia o terminie posiedzenia na inny niż wskazany przez skazanego adres do korespondencji nie spełnia podstawowego warunku, jakim jest prawidłowe poinformowanie go o terminie posiedzenia i miejscu.

Z uwagi na przytoczone argumenty Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia Sądu I instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

II.510.997.2022 z 24 czerwca 2025 r. – kasacja w sprawie pogorszenia sytuacji procesowej oskarżonej poprzez dokonanie na jej niekorzyść zmiany w zakresie znamion zawartych w opisie czynu przypisanego poprzez uznanie, że oskarżona działała w celu użycia podrobionego dokumentu za autentyczny.

Rzecznik wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 14 czerwca 2022 r., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego Ł. z dnia 24 sierpnia 2020 r. Rzecznik zaskarżył powyższe orzeczenie w całości na korzyść oskarżonej M. B.-P. Orzeczeniu zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów prawa procesowego, to jest art. 434 § 1 Kodeksu postępowania karnego. W ocenie Rzecznika naruszenie to polegało na

pogorszeniu sytuacji procesowej oskarżonej poprzez dokonanie na jej niekorzyść zmiany w zakresie znamion zawartych w opisie czynu przypisanego, poprzez uznanie, że oskarżona działała w celu użycia podrobionego dokumentu za autentyczny, mimo iż rozpoznawane były apelacje wniesione wyłącznie na korzyść M. B.-P. Rzecznik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Ł. r. i zmienionego nim wyroku Sądu Rejonowego i uniewinnienie oskarżonej od przypisanego jej przestępstwa.

W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy błędnie ustalił, co skorygował Sąd II instancji na etapie postępowania apelacyjnego i wyeliminował z opisu czynu, działanie oskarżonej w postaci przedłożenia dokumentów z kwestionowanymi podpisami w Sądzie Rejonowym. Ustalenie to uznano jako nieudowodnione, a tym samym za dowolne. Potwierdza to analiza akt. W postępowaniu rozpoznawczym cała uwaga Sądu Rejonowego skupiona była na ustaleniu, kto nakreślił podpisy. Sąd nie prowadził jakiegokolwiek postępowania co do celu i okoliczności nakreślenia podpisów oraz okoliczności powstania dokumentów. Sąd I instancji nie prowadził postępowania dowodowego na okoliczność celu złożenia tych podpisów. Nie badano też, czy dokument jako całość jest wiarygodny.

Rzecznik zwrócił uwagę, że skoro Sąd II instancji uznał, że w istniejącym układzie procesowym możliwe jest jedynie ustalenie, że oskarżona nakreśliła podpisy i zmienił opis czynu samodzielnie ustalając, że oskarżona uczyniła to w celu użycia ich za autentyczny, tym samym dokonał nowego, negatywnego dla oskarżonej ustalenia faktycznego. Skutkowało to działaniem negatywnym dla oskarżonej poprzez dokonanie na jej niekorzyść zmiany w zakresie znamion zawartych w opisie czynu przypisanego. Zmiana ta polegała na przyjęciu, że działała w celu użycia podrobionego dokumentu za autentyczny. To zaś jest sprzeczne z podstawowymi gwarancjami procesowymi.

W realiach tej sprawy apelacja od wyroku Sądu Rejonowego wniesiona została wyłącznie na korzyść oskarżonej. W konsekwencji Sąd Okręgowy nie był uprawniony do dokonywania jakiegokolwiek zmiany zaskarżonego wyroku w kierunku dla oskarżonej niekorzystnym.

Rzecznik podniósł, że w zakresie dotyczącym opisu przypisanego czynu sąd odwoławczy nie może dokonać nowych niekorzystnych dla oskarżonego ustaleń faktycznych. W realiach niniejszej sprawy powyższe uchybienie miało istotny wpływ na treść orzeczenia, ponieważ przestrzeganie przez Sąd odwoławczy zakazu określonego w art. 434 § 1 K.p.k. niewątpliwie skutkowałoby wydaniem innego rozstrzygnięcia niż zaskarżone. Rzecznik wniósł o uniewinnienie oskarżonej od przypisanego jej przestępstwa.

II.510.1384.2024 z 25 czerwca 2025 r. – kasacja w sprawie uiszczenia w całości zaległych alimentów.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w P.T. z dnia 3 września 2024 r. Na podstawie art. 521 § 1 .Kodeksu

postępowania karnego zaskarżył powyższe orzeczenie w całości, na korzyść skazanego K. S. Zaskarżonemu wyrokowi Rzecznik zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie prawa karnego materialnego, to jest art. 209 § 4 Kodeksu karnego. Naruszenie to polegało na niezastosowaniu tego artykułu w sytuacji, gdy Sąd I instancji ustalił, że oskarżony dokonał jednorazowej wpłaty, uiszczając w całości zaległe alimenty na rzecz syna. Rzecznik wniósł o uchylenie wyroku Sądu Rejonowego i o umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 4 Kodeksu postępowania karnego.

K. S. został oskarżony o to, że od początku marca do 25 sierpnia 2023 roku uchylał się od wykonywania ciężącego na nim obowiązku alimentacyjnego, wynikającego z ustawy i określonego co do wysokości ugodą zawartą przed Sądem Rejonowym w dniu 13 lutego 2023 roku. Zgodnie z tą umową K. S. był zobowiązany do uiszczania świadczenia alimentacyjnego w wysokości 650 zł miesięcznie na rzecz swojego syna K. S. W skutek uchylania się od tego obowiązku powstała zaległość, która stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych. Tym samym K.S. wypełnił znamiona czynu z art. 209 § 1 k.k.

Wyrokiem nakazowym z dnia 21 maja 2024 r. oskarżonego uznano za winnego popełnienia zarzuczonego mu czynu wyczerpującego znamiona art. 209 § 1 k.k. w związku z art. 4 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 209 § 1 k.k., art. 34 § 1 i § 1a pkt 1 k.k., art. 35 § 1 k.k. wymierzono mu karę 6 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania 30 godzin nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w stosunku miesięcznym. Na podstawie art. 72 § 1 pkt 3 k.k. zobowiązano oskarżonego do bieżącej alimentacji na rzecz syna. Oskarżonego zwolniono od wydatków postępowania, którymi obciążono Skarb Państwa oraz od opłaty.

Od powyższego wyroku nakazowego oskarżony wniósł sprzeciw, w którym podniósł m.in, iż w dniu 4 kwietnia 2024 r. został przesłuchany w charakterze podejrzanego o czyn art. 209 § 1 k.k. W dniu 2 maja 2024 r. oskarżony uiszczył w całości zaległe alimenty na rzecz syna. Do sprzeciwu oskarżony dołączył potwierdzenie wpłaty gotówkowej na kwotę 3900 zł tytułem alimentów za okres od marca do sierpnia 2023 r.

Zaskarżony kasacją wyrok Sądu Rejonowego w części dotyczącej orzeczenia o karze nie może się ostać, ponieważ dotknięty jest rażącym i mającym istotny wpływ na jego treść naruszeniem prawa materialnego w sposób wskazany w kasacji. Zgodnie z treścią art. 209 § 4 k.k. nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 1, który nie później niż przed upływem 30 dni od dnia pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego uiszczył w całości zaległe alimenty.

Z analizy akt sądowych wynika, że K. S. został przesłuchany po raz pierwszy w charakterze podejrzanego o popełnienie czynu z art. 209 § 1 k.k. w dniu 4 kwietnia 2024 r. Następnie, w dniu 2 maja 2024 r. oskarżony wpłacił na konto

syna kwotę 3900 złotych tytułem zaległych alimentów za okres od marca 2024 r. do sierpnia 2024 r. Okoliczność, że oskarżony w dniu 2 maja 2024 r. uiścił na poczet zaległych na rzecz syna alimentów na kwotę 3900 zł podnoszona była przez oskarżonego wielokrotnie na etapie postępowania sądowego.

Pomimo tego, że Sąd I instancji dokonał poprawnych ustaleń w zakresie zapłaty przez oskarżonego całości zaległych alimentów w okresie 30 dni od dnia pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego, czemu dał wyraz w uzasadnieniu wyroku, stwierdzając, iż oskarżony z tytułu zaległych alimentów dokonał jednorazowej wpłaty w kwocie 3900 złotych w dniu 2 maja 2024 r., to okoliczności tej nie nadał właściwego znaczenia. Poczynione przez Sąd I instancji ustalenie, powinno prowadzić do zastosowania instytucji z art. 209 § 4 k.k. i skutkować umorzeniem postępowania stosownie do treści art. 17 § 1 pkt 4 k.p.k.

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenia w sprawie kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich:

II.510.897.2019 z 9 sierpnia 2024 r. – kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisów postępowania, polegającego na nałożeniu na oskarżoną środka kompensacyjnego, w sytuacji gdy w realiach przedmiotowej sprawy nie było to dopuszczalne.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 25 kwietnia 2025 r. sygn. akt I KK 312/24).

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 25 kwietnia 2025 r. kasacji wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich od wyroku Sądu Rejonowego z dnia 10 września 2018 r. uchylił zaskarżony wyrok w zakresie rozstrzygnięcia w punkcie III co do obowiązku naprawienia szkód wyrządzonych przestępstwem. Sąd Najwyższy kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciążył Skarb Państwa.

II.510.657.2022 z 30 sierpnia 2024 r. – kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa procesowego, polegającego na przeprowadzeniu nienależytej kontroli instancyjnej przez Sąd Odwoławczy.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 8 kwietnia 2025 r., sygn. akt II KK 391/24).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok w części utrzymującej w mocy wyrok Sądu Rejonowego w P. Sąd Najwyższy orzekł wobec oskarżonego na rzecz pokrzywdzonego 500 zł tytułem nawiązki oraz rozstrzygnięcie zawarte w pkt II wyroku Sądu Rejonowego w P. Wydatkami związanymi z rozpoznaniem kasacji Sąd Najwyższy obciążył Skarb Państwa.

II.510.357.2022 z 10 grudnia 2024 r. – kasacja w sprawie rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisów postępowania poprzez niewłaściwe przeprowadzenie kontroli instancyjnej.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 18 czerwca 2025 r., sygn. akt III KK 625/24).

Sąd Najwyższy w sprawie skazanych z art. 233 § 1a Kodeksu karnego i in. po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 18 czerwca 2025 r. kasacji wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść skazanych od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K. z 10 marca 2021 r., częściowo zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego z 22 października 2020 r., uchylił zaskarżony wyrok w zakresie pkt II jego części dyspozytywnej i utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Rejonowego z 22 października 2020 r. w zakresie czynu opisanego w punkcie II oraz VI części wstępnej wyroku Sądu pierwszej instancji. Sąd Najwyższy uniewinnił T. K. i G. K. od popełnienia tych czynów zakwalifikowanych z art. 233 § 1a k.k., a kosztami postępowania w tym zakresie obciążył Skarb Państwa.

II.510.237.2017 z 23 grudnia 2024 r. – kasacja w sprawie wymierzenia kary bez postępowania dowodowego, mimo istnienia wątpliwości dotyczących istotnych okoliczności popełnienia.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 16 kwietnia 2025 r., sygn. akt III KK 640/24). Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w S. do ponownego rozpoznania.

II.510.1461.2024 z 30 stycznia 2025 r. – kasacja w sprawie pominięcia przy orzekaniu kary łącznej kryterium chronologicznego.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 26 marca 2025 r., sygn. akt II KK 46/25).

Sąd Najwyższy uchylił punkt II, IV i X części dyspozytywnej zaskarżonego wyroku i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w W. do ponownego rozpoznania.

II.510.1428.2024 z 21 lutego 2025 r. – kasacja od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w R. w sprawie obowiązku naprawienia szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 5 czerwca 2025 r. sygn. akt III KK 113/250).

Sąd Najwyższy w sprawie K. B. skazanego z art. 288 § 1 Kodeksu karnego. po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 czerwca 2025 r. kasacji wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich od wyroku Sądu Rejonowego w R. z dnia 23 marca 2021 r. uchylił zaskarżony wyrok w części dotyczącej orzeczenia o obowiązku naprawienia szkody (punkt IV części rozstrzygnięcia wyroku). Sąd Najwyższy kosztami postępowania kasacyjnego obciążył Skarb Państwa.

II.510.178.2025 z 26 marca 2025 r. – kasacja w sprawie błędnego uznania za prawidłowe dowolnego uznania przez Sąd I instancji, że w sprawie doszło do zaistnienia braków formalnych.

Kasacja uwzględniona (wyrok z 3 czerwca 2025 r., sygn. akt II KK 133/25).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Skargi kasacyjne do Sądu Najwyższego:

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenia w sprawie skarg kasacyjnych Rzecznika Praw Obywatelskich:

V.511.586.2022 z 6 marca 2024 r. – skarga nadzwyczajna od wyroku Sądu Okręgowego w P. w sprawie z powództwa Banku o zapłatę.

Stanowisko nieuwzględnione (postanowienie z 10 kwietnia 2025 r., sygn. akt II NSN c 223/24).

Sąd Najwyższy umorzył postępowanie ze skargi nadzwyczajnej i zniósł wzajemnie koszty postępowania wywołanej wniesioną skargą nadzwyczajną.

Skargi nadzwyczajne do Sądu Najwyższego:

BPK.511.202.2024 z 22 kwietnia 2025 r. – skarga nadzwyczajna od pominięcia w stwierdzeniu nabycia na podstawie ustawy spadku po J. T.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł skargę nadzwyczajną od postanowienia Sądu Rejonowego w P. w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku po J. T., L. J., A. J., J. T. oraz Z. H. w części dotyczącej stwierdzenia nabycia spadku po J. T. oraz po L. J. Rzecznik zarzucił temu postanowieniu rażące naruszenie prawa materialnego poprzez błędne niezastosowanie art. 931 § 1 zd. 1 ustawy – Kodeks cywilny. Naruszenie to w ocenie Rzecznika polegało na pominięciu stwierdzenia nabycia na podstawie ustawy spadku po J. T. przez żyjące w momencie otwarcia spadku dzieci spadkodawczyni – A. J. oraz L. J., a w konsekwencji błędne zastosowanie art. 931 § 2 i art. 931 § 1 zd. 1 Kodeksu cywilnego, niezastosowanie art. 927 § 1 k.c. oraz błędne niezastosowanie art. 932 § 4 k.c. Stosownie do art. 89 § 1 pkt 1 u.s.n. przedmiotowemu orzeczeniu Rzecznik zarzucił także naruszenie konstytucyjnego prawa do dziedziczenia chronionego przez art. 21 ust. 1 i 64 ust. 1 i 2 Konstytucji RP ze względu na funkcjonowanie w obrocie prawnym wadliwego postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku, co uniemożliwia właściwe uporządkowanie spraw spadkowych po zmarłych.

Rzecznik wniósł o uchylenie postanowienia Sądu Rejonowego w P. w zaskarżonej części. Ponadto Rzecznik wniósł o wydanie orzeczenia co do istoty sprawy poprzez stwierdzenie w punkcie I, że spadek po J. T. podstawie ustawy nabyły dzieci: J. T, Z. H., C. G., A. J. oraz L. J. po 1/5 części z ograniczeniem odpowiedzialności do wartości majątku spadkowego. W punkcie II – że spadek po L. J. na podstawie ustawy nabyło rodzeństwo: C. G. J. T., A. J. oraz Z. H. po ¼ części z ograniczeniem odpowiedzialności do wartości majątku spadkowego

IV.511.151.2023 z 29 kwietnia 2025 r. – skarga nadzwyczajna w sprawie stwierdzenia nabycia spadku.

Rzecznik Praw Obywatelskich złożył skargę nadzwyczajną od postanowienia Sądu Rejonowego w Ł. w części dotyczącej stwierdzenia nabycia spadku po J. Z. Rzecznik wyrokowi zarzucił rażące naruszenie prawa związane z art. 1020 Kodeksu cywilnego poprzez jego niezastosowanie i stwierdzenie, że spadek po zmarłej na podstawie ustawy z dobrodziejstwem inwentarza nabyła córka B. S. w

całości, pomimo złożenia przez nią oświadczenia o odrzuceniu spadku. Zgodnie z brzmieniem wskazanego przepisu powinno skutkować to wyłączeniem B. S. od dziedziczenia, tak jakby nie dożyła otwarcia spadku.

Rzecznik zarzucił także rażące naruszenie art. 670 § 1 i art. 677 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i nienależyte wypełnienie przez sąd spadku obowiązku zbadania z urzędu, kto jest spadkobiercą po zmarłej. Ponadto Rzecznik zarzucił brak uwzględnienia skutecznie złożonego przez jedyną córkę zmarłej B. S. oświadczenia o odrzuceniu spadku po matce i w konsekwencji brak ustalenia prawidłowego kręgu spadkobierców.

Rzecznik wyrokowi zarzucił również naruszenie zasad oraz wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji RP, tj. chronionych w art. 21 ust. 1 i art. 64 ust. 1 i 2 prawa do ochrony własności i praw majątkowych oraz prawa dziedziczenia uczestniczki B. S. poprzez stwierdzenie na jej rzecz nabycia spadku po zmarłej matce, pomimo że uczestniczka ta skutecznie złożyła oświadczenie o odrzuceniu spadku, co oznacza, że na gruncie omawianej sprawy została ona pozbawiona możliwości „ochrony przed spadkiem”. W dalszej kolejności naraża to B. S. na niekorzystne skutki w sferze jej praw majątkowych.

Rzecznik wniósł o uchylenie postanowienia Sądu Rejonowego w Ł. w zaskarżonej części, tj. co do punktu VI oraz przekazanie w tym zakresie sprawy do ponownego rozpoznania właściwemu sądowi. Rzecznik wniósł również o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach sądowych sprawy.

V.511.491.2024 z 3 czerwca 2025 r. – skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym.

W dniu 24 września 2019 r. zawarto umowę pożyczki gotówkowej pomiędzy spółką D. T. a konsumentką, w której określono kwotę pożyczki na 19 000 zł, z czego rzeczywiście wypłacono jej tylko 9 500 zł, a pozostałe 9 500 zł stanowiły kredytowane koszty – w tym opłata przygotowawcza, prowizja i opłata za tzw. „Twój Pakiet”. Pożyczka była oprocentowana na 9,94 proc. rocznie, ale rzeczywista roczna stopa oprocentowania wynosiła aż 90,42 proc. Całkowity koszt pożyczki to 12 568 zł, a całkowita kwota do spłaty – 22 068 zł, w 36 ratach po 613 zł. Zabezpieczeniem był weksel in blanco z deklaracją wekslową.

W maju 2020 r. spółka wypowiedziała umowę i wypełniła weksel, wzywając do zapłaty 19 206,84 zł – jednak brak jest dowodu doręczenia tego wezwania. W czerwcu 2020 r. spółka wniosła pozew oparty na wekslu, nie załączając samej umowy pożyczki.

Sąd Rejonowy 7 września 2020 r. wydał nakaz zapłaty, który został doręczony pozwanej i wobec braku sprzeciwu uprawomocnił się 29 września. Egzekucja zakończyła się we wrześniu 2023 r. z uwagi na całkowitą spłatę długu – częściowo dobrowolną, częściowo komorniczą.

Pełnomocnik pozwanej we wniosku o podjęcie działań nadzwyczajnych wskazał na rażące naruszenie interesów konsumentki. Przede wszystkim z powodu udzielenia jej pożyczki mimo braku zdolności do jej spłaty, bardzo wysokich kosztów pozaodsetkowych oraz wykorzystania weksla w sądzie bez ujawnienia treści umowy. Zwrócono uwagę, że pożyczkodawca udzielił pozwanej dwóch pożyczek w ciągu siedmiu miesięcy na łączną kwotę blisko 90 000 zł, z czego połowę stanowiły koszty. Może to świadczyć o obejściu przepisów ustawy o kredycie konsumenckim i naruszeniu zasad współżycia społecznego.

Rzecznik Praw Obywatelskich uznał, że w sprawie przeciwko pozwanej konsumentce nie było podstaw do wydania nakazu zapłaty wyłącznie na podstawie weksla bez uprzedniego zbadania umowy, którą ten weksel zabezpieczał. Obowiązkiem sądu, wynikającym z prawa unijnego, było z urzędu ustalić, czy weksel zabezpieczał umowę konsumencką, a jeśli tak – odmówić wydania nakazu i przeprowadzić rozprawę. Zaniechanie to, zdaniem RPO, stanowiło rażące naruszenie prawa procesowego w rozumieniu art. 89 § 1 pkt 2 ustawy o Sądzie Najwyższym, ponieważ dotyczyło kluczowych przepisów i miało wpływ na rozstrzygnięcie. Nakaz zapłaty został więc uznany za orzeczenie rażąco niesprawiedliwe, którego dalsze obowiązywanie naruszałoby standardy demokratycznego państwa prawnego. W ocenie Rzecznika należy w tej sprawie dać pierwszeństwo zasadzie sprawiedliwości społecznej nad zasadą powagi rzeczy osądzonej i uchylić nakaz jako sprzeczny z art. 2 Konstytucji RP.

V.511.494.2024 z 3 czerwca 2025 r. – skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym.

Dnia 19 lutego 2019 r. konsumentka zawarła ze spółką umowę pożyczki na kwotę 50 000 zł, z czego rzeczywiście otrzymała 25 000 zł – pozostałe 25 000 zł stanowiły opłaty, w tym prowizja „Twoje Pakiety” i inne koszty. RRSO wynosiła 68,27,proc., a całkowita kwota do zapłaty – 60 864 zł. Spłatę rozłożono na 48 rat po 1268 zł. Zabezpieczeniem był weksel in blanco i deklaracja wekslowa. Umowa została wypowiedziana 4 maja 2020 r., a konsumentka została wezwana do zapłaty 45 643,12 zł, lecz brak jest dowodu doręczenia tego wezwania. Mimo to 10 września 2020 r. sąd wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym – wyłącznie na podstawie weksla i bez uprzedniego zbadania stosunku podstawowego. Nakaz uprawomocnił się, a następnie nadano mu klauzulę wykonalności i przeprowadzono egzekucję. Dług został ostatecznie spłacony – częściowo dobrowolnie, częściowo komorniczo.

Pełnomocnik pozwanej we wniosku o podjęcie działań nadzwyczajnych wskazał na rażące naruszenie interesów konsumentki – przede wszystkim z powodu udzielenia jej pożyczki mimo braku zdolności do jej spłaty, bardzo wysokich kosztów pozaodsetkowych oraz wykorzystania weksla w sądzie bez ujawnienia treści umowy. Zwrócono uwagę, że pożyczkodawca udzielił pozwanej dwóch pożyczek w ciągu siedmiu miesięcy na łączną kwotę blisko 90 000 zł, z

czego połowę stanowiły koszty – co może świadczyć o obejściu przepisów ustawy o kredycie konsumenckim i naruszeniu zasad współżycia społecznego.

Rzecznik Praw Obywatelskich uznał, że w sprawie przeciwko pozwanej konsumentce nie było podstaw do wydania nakazu zapłaty wyłącznie na podstawie weksla, bez uprzedniego zbadania umowy, którą ten weksel zabezpieczał. Obowiązkiem sądu, wynikającym z prawa unijnego, było z urzędu ustalić, czy weksel zabezpieczał umowę konsumencką, a jeśli tak – odmówić wydania nakazu i przeprowadzić rozprawę. Zaniechanie to, zdaniem RPO, stanowiło rażące naruszenie prawa procesowego w rozumieniu art. 89 § 1 pkt 2 ustawy o Sądzie Najwyższym, bo dotyczyło kluczowych przepisów i miało wpływ na rozstrzygnięcie. Nakaz zapłaty został więc uznany za orzeczenie rażąco niesprawiedliwe, którego dalsze obowiązywanie naruszałoby standardy demokratycznego państwa prawnego. W ocenie Rzecznika należy w tej sprawie dać pierwszeństwo zasadzie sprawiedliwości społecznej nad zasadą powagi rzeczy osądzonej i uchylić nakaz jako sprzeczny z art. 2 Konstytucji RP.

IV.511.314.2023 z 4 czerwca 2025 r. – skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty Sądu Rejonowego w K. wydanego w postępowaniu upominawczym.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł skargę nadzwyczajną od prawomocnego nakazu zapłaty z dnia 1 lipca 2014 r. wydanego przez Sąd Rejonowy w K. w sprawie z powództwa Gminy Miejskiej K. przeciwko A. S., M. S. i K. S. o zapłatę i zaskarżył go w części zobowiązującej pozwaną K. S. do zapłaty solidarnie z A. S. i M. S. dochodzonej pozwem kwoty oraz w zakresie nałożonego na K. S. obowiązku zwrotu kosztów postępowania.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 ustawy o Sądzie Najwyższym nakazowi zapłaty Rzecznik zarzucił naruszenie zasad oraz wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji, a to chronionego w art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji RP prawa do ochrony własności i praw majątkowych pozwanej K. S. z uwagi na wydanie zaskarżonego nakazu zapłaty, który w sposób nieuzasadniony i niesprawiedliwy nakłada na tę pozwaną obowiązek solidarnej zapłaty odszkodowania za zajmowanie lokalu mieszkalnego bez tytułu prawnego, mimo iż w okresie objętym żądaniem pozwu K. S. nie zamieszkiwała wraz z byłym lokatorem (matką) w lokalu, którego dotyczył pozew, a tym samym nie mogła ponosić odpowiedzialności za tego rodzaju należności.

Dodatkowo Rzecznik nakazowi zapłaty zarzucił rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 499 pkt 2 Kodeksu postępowania cywilnego w brzmieniu obowiązującym w dniu wydania nakazu zapłaty poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy przytoczone przez powódkę okoliczności co do faktycznego zamieszkiwania przez pozwaną K. S. w lokalu wraz z matką A. S. w okresie, którego dotyczył pozew, budziły wątpliwości co do zasadności skierowanego wobec niej roszczenia. Przez co – w świetle prawa materialnego – okoliczności te nie były wystarczające do wydania nakazu zapłaty w tej sprawie.

RPO zarzucił także rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 18 ust. 1 ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania nakazu zapłaty poprzez jego niewłaściwe zastosowanie skutkujące przyjęciem, że pozwana K. S. odpowiada solidarnie wraz z matką A. S. i M. S. za zapłatę należności z tytułu odszkodowania za zajmowanie bez tytułu prawnego lokalu mieszkalnego na osiedlu w K. Mimo iż w okresie objętym żądaniem pozwu nie zamieszkiwała w lokalu wraz z byłym najemcą. Nie mogła więc ponosić odpowiedzialności za tego rodzaju należności, a w konsekwencji zasądzenie od tej pozwanej dochodzonych pozwem należności.

Zważywszy na przedstawione okoliczności Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o uchylenie nakazu zapłaty Sądu Rejonowego w K. w stosunku do tej pozwanej i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpatrzenia Sądowi Rejonowemu w K. Jednocześnie wniósł o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z załączonych do skargi dokumentów.

V.511.563.2023 z 23 czerwca 2025 r. – skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty wydanego w elektronicznym postępowaniu upominawczym.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł skargę nadzwyczajną co do całości prawomocnego nakazu zapłaty z 29 kwietnia 2020 r. wydanego przez Sąd Rejonowy w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Rzecznik wniósł skargę z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

RPO zaskarżonemu nakazowi zapłaty zarzucił naruszenie zasady ochrony prawa własności wyrażonej w art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji RP oraz zasady ochrony konsumenta ustanowionej w art. 76 Konstytucji RP – poprzez nałożenie na pozwaną konsumentkę obowiązku spełnienia ze swego majątku świadczenia z tytułu nieważnej umowy pożyczki. Umowę zawarto w wyniku wprowadzenia jej w błąd przez pośrednika finansowego, który wykorzystując jej niewiedzę i brak rozeznania w sprawach finansowo-kredytowych, doprowadził ją do niekorzystnego rozporządzenia mieniem. W świetle zasady ochrony konsumenta przed wydaniem orzeczenia konieczne było zbadanie okoliczności zawarcia i ważności tej umowy. Nie zostało to zbadane.

Zaskarżony nakaz zapłaty jest sprzeczny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, zwaną inaczej zasadą lojalności państwa względem obywateli. W niniejszej sprawie pozwana, podpisując 9 lutego 2017 r. dokumenty umowy pożyczki (kredytu konsumenckiego) udzielanego przez Bank S.A., miała uzasadnione przekonanie, że spełnia wyłącznie formalności wymagane dla uzyskania kredytu przez jej córkę oraz że nie będzie ponosić z tego tytułu żadnych kosztów w przyszłości. Przekonanie to było efektem oszustwa, którego dopuścili się przedstawiciele pośrednika finansowego. Działając w zaufaniu do państwa pozwana mogła jednak oczekiwać,

że pozostaje pod ochroną organów państwowych przed nieuczciwymi praktykami przedsiębiorców. Tymczasem sąd, działając jako organ państwowy, wydał zaskarżony nakaz zapłaty, który nie uwzględnia faktu, iż umowa pożyczki była nieważna. Gdyż pozwana – wówczas siedemdziesięcioletnia emerytka o niskiej świadomości prawnej i braku rozeznania w sprawach finansowo-kredytowych – została wprowadzona w błąd przez osoby, wobec których skierowano do sądu akty oskarżenia dotyczące udziału w zorganizowanej grupie przestępczej, czyniącej z popełniania przestępstw stałe źródło dochodu. Wydanie zaskarżonego orzeczenia doprowadziło więc do podważenia zaufania pozwanej do organów państwa.

Jednocześnie złamano zasadę bezpieczeństwa prawnego jednostki, ponieważ sąd nie udzielił żadnej ochrony pokrzywdzonej konsumentce.

Złamana została także wywodzona z art. 2 Konstytucji RP zasada sprawiedliwości społecznej. Zaskarżony nakaz zapłaty stał się tytułem wykonawczym, na podstawie którego prowadzona jest od pięciu lat przymusowa egzekucja z emerytury pozwanej, obejmująca roszczenia materialnoprawne, które nie zasługiwały na ochronę w praworządnym państwie. Co więcej, w zamian za otrzymaną kwotę 27 tys. zł, z której część przeznaczyła na prowizję pośrednika, pozwana spłaciła dotychczas (dobrowolnie i przymusowo w toku egzekucji) około 43 tys. zł. Pozostaje jeszcze do wyegzekwowania zaległość wysokości około 27 tys. zł. Na skutek zaskarżonego orzeczenia pokrzywdzona przestępstwem konsumentka będzie musiała spłacić łącznie niemal trzykrotność otrzymanej faktycznie kwoty.

Rzecznik dokonał ważenia konstytucyjnych wartości wynikających z art. 2 Konstytucji RP, a więc z jednej strony zasady stabilności prawomocnych orzeczeń i ochrony powagi rzeczy osądzonej oraz z drugiej strony – podważonych zaskarżonym orzeczeniem zasad: zaufania obywatela do państwa, bezpieczeństwa prawnego jednostki oraz sprawiedliwości społecznej. Rzecznik Praw Obywatelskich stoi na stanowisku, że konieczne jest przyznanie pierwszeństwa drugiej z wymienionych grup wartości i usunięcie zaskarżonego nakazu zapłaty z porządku prawnego w celu urzeczywistnienia zasady sprawiedliwości społecznej. Uwzględnienie niniejszej skargi oraz uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty będzie w ten sposób właściwym i proporcjonalnym środkiem pozwalającym na zapewnienie zgodności decyzji jurysdykcyjnych z art. 2 Konstytucji RP.

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenia w sprawie skarg nadzwyczajnych Rzecznika Praw Obywatelskich:

III.7042.11.2022 z 16 października 2022 r. – skarga nadzwyczajna od wyroku Sądu Rejonowego w części dotyczącej odszkodowania, będącego przedmiotem pozwów, z powodu wygaśnięcia umów o pracę z powodami.

Stanowisko nieuwzględnione (postanowienie z 9 kwietnia 2025 r., sygn. akt II NSNc 496/23).

Sąd Najwyższy odrzucił skargę nadzwyczajną i zniósł wzajemnie koszty postępowania wywołanego wniesieniem skargi nadzwyczajnej.

V.511.670.2022 z 7 kwietnia 2023 r. – skarga nadzwyczajna wraz z wnioskiem o wstrzymanie wykonania nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w postępowaniu upominawczym.

Stanowisko nieuwzględnione (postanowienie z 10 marca 2025 r., sygn. akt I ACz 2262/24).

Sąd Apelacyjny w G. oddalił zażalenie.

V.511.497.2023 z 5 października 2023 r. – skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w postępowaniu nakazowym w sprawie z powództwa banku o zapłatę.

Stanowisko uwzględnione (wyrok z 10 kwietnia 2025 r., sygn. akt II NSNc 35/24).

Sąd Najwyższy uchylił w całości zaskarżony nakaz zapłaty i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w S. oraz zniósł wzajemnie koszty postępowania wywołanego wniesieniem skargi nadzwyczajnej.

IV.7000.261.2019 z 21 listopada 2023 r. – skarga nadzwyczajna od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego dotyczącego zachowku.

Skarga nadzwyczajna nieuwzględniona (wyrok z 4 czerwca 2025 r., sygn. akt II NSN c 33/24).

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich od wyroku Sądu Okręgowego z 22 listopada 2018 r. oddalił skargę nadzwyczajną RPO. Sąd Najwyższy zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania wywołane wniesieniem skargi nadzwyczajnej.

W ocenie Sądu Najwyższego, odmiennie niż w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich, nie zachodzi wypadek szczególny, określony w art. 89 § 4 ustawy o Sądzie Najwyższym i tym samym nie ma podstaw do realizacji ochrony praw i wolności obywatelskich powódki w ramach procesu odszkodowawczego przeciwko Skarbowi Państwa. Sąd Najwyższy nie podzielił stanowiska Rzecznika Praw Obywatelskich, jakoby wskazane naruszenie było nie tylko oczywiste, ale i rażące. W istocie naruszenie prawa jest rażące wtedy, gdy w jego następstwie powstają skutki niemożliwe do aprobaty w świetle wymagań praworządności, czy też powodują niemożność akceptacji zaskarżonego orzeczenia jako aktu wydanego przez organ praworządnego państwa. Zaskarżonemu wyrokowi nie można takich cech przypisać. Orzeczenie zostało wydane prawidłowo i tak też ustalono krąg osób uprawnionych do zachowku po E. R. Sąd Najwyższy podkreślił, że zawarte w treści skargi nadzwyczajnej twierdzenie, jakoby doszło

do naruszenia prawa do dziedziczenia jest zarzutem w tym przypadku chybionym.

Sąd Najwyższy stwierdził, że wyrok Sądu Okręgowego w G. z 22 listopada 2018 r. nie narusza prawa do dziedziczenia, a także powiązanego z nim prawa własności. Zaskarżonemu orzeczeniu w ocenie Sądu Najwyższego nie można postawić zarzutu, że jest rażąco niesprawiedliwe, a zatem nie narusza ono zasad konstytucyjnych ani praw lub wolności człowieka.

V.511.584.2023 z 1 lutego 2024 r. – skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w postępowaniu nakazowym w sprawie z powództwa Banku o zapłatę.

Skarga nadzwyczajna uwzględniona (wyrok z 9 kwietnia 2025 r. sygn. akt II NSNc 163/240).

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi nadzwyczajnej Rzecznika Praw Obywatelskich od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego z 16 kwietnia 2014 r. uchylił w całości zaskarżony nakaz zapłaty i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w O.

V.511.614.2023 z 28 lutego 2024 r. – skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Rejonowego wraz z wnioskiem o wstrzymanie wykonania nakazu zapłaty.

Stanowisko uwzględnione (wyrok z 14 maja 2025 r., sygn. akt II NSNc 77/24).

Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania.

V.511.43.2021 z 6 marca 2024 r. – skarga nadzwyczajna od wyroku zaocznego Sądu Okręgowego tj. orzeczenia ponad żądanie pozwu.

Stanowisko nieuwzględnione (postanowienie z 15 kwietnia 2025 r., sygn. akt II NSNc 79/24).

Sąd Najwyższy odrzucił skargę nadzwyczajną i zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania przed Sądem Najwyższym wywołane wniesioną skargą nadzwyczajną.

IV.7020.21.2021 z 21 marca 2024 r. – skarga nadzwyczajna od wyroku Sądu Rejonowego ustalającego ojcostwo wobec małoletniej.

Postępowanie zawieszono (postanowienie z 12 czerwca 2025 r., sygn. akt II NSNc 165/24).

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa N. L. i B. L. przeciwko A. M. o ustalenie ojcostwa i alimenty na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 12 czerwca 2025 r. – na skutek skargi nadzwyczajnej Rzecznika Praw Obywatelskich od wyroku Sądu Rejonowego z 14 listopada 2006 r. na podstawie art. 177 § 1 pkt 3 Kodeksu postępowania cywilnego – per

analogiam zawiesił postępowanie w sprawie z uwagi na konieczność przeprowadzenia zmian legislacyjnych usuwających wady procesowe. Wady te określono w wyroku Trybunatu Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Wielka Izba) z 21 grudnia 2023 r., C-718/21 oraz w wyroku pilotażowym Europejskiego Trybunatu Praw Człowieka z 23 listopada 2023 r. Wałęsa przeciwko Polsce (skarga nr 50849/21).

V.511.554.2023 z 26 marca 2024 r. – skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty wydanej przez Sąd Okręgowy w postępowaniu nakazowym w sprawie z powództwa Banku.

Skarga nadzwyczajna uwzględniona (wyrok z 4 czerwca 2025 r., sygn. akt II NSNc 130/24).

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi nadzwyczajnej Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie z powództwa Banku o zapłatę od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego uchylił nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego 31 grudnia 2013 r. w całości. Sąd Najwyższy przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania i zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania wywołanego wniesieniem skargi nadzwyczajnej.

V.511.387.2020 z 29 marca 2024 r. – skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Rejonowego.

Skarga nadzwyczajna uwzględniona (wyrok z 4 czerwca 2025 r., sygn. akt II NSNc 140/24).

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi nadzwyczajnej Rzecznika Praw Obywatelskich od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Rejonowego z 5 listopada 2010 r. uchylił w całości zaskarżony nakaz zapłaty i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania. Sąd Najwyższy zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania wywołane wniesieniem skargi nadzwyczajnej.

VII.7202.7.2024 z 11 czerwca 2024 r. – skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym wydanego przez Sąd Rejonowy w sprawie z powództwa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa o zapłatę.

Postępowanie zawieszono (postanowienie z 4 czerwca 2025 r., sygn. akt II NSNc 236/240).

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Warszawie przeciwko M. R. o zapłatę, na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 4 czerwca 2025 r. – na skutek skargi nadzwyczajnej Rzecznika Praw Obywatelskich od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Rejonowego w W. z 7 marca 2019 r., na podstawie art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. per analogiam – zawiesił postępowanie w sprawie z uwagi na konieczność przeprowadzenia zmian legislacyjnych

usuwających wady procesowe określone w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Wielka Izba) z 21 grudnia 2023 r., C-718/21 oraz w wyroku pilotażowym Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 23 listopada 2023 r. Wałęsa przeciwko Polsce (skarga nr 50849/21).

V.511.695.2020 z 9 sierpnia 2024 r. – skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego.

Postępowanie zawieszono (postanowienie z 4 czerwca 2025 r., sygn. akt II NSNc 262/24).

Sąd Najwyższy na skutek skargi nadzwyczajnej Rzecznika Praw Obywatelskich od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego w S., na podstawie art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. per analogiam zawiesił postępowanie w sprawie. Postępowanie zawieszono z uwagi na konieczność przeprowadzenia zmian legislacyjnych usuwających wady procesowe określone w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Wielka Izba) z 21 grudnia 2023 r., C-718/21 oraz w wyroku pilotażowym Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 23 listopada 2023 r. Wałęsa przeciwko Polsce (skarga nr 50849/21).

V.511.605.2022 z 15 grudnia 2024 r. – skarga nadzwyczajna od nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy w elektronicznym postępowaniu upominawczym w sprawie z powództwa banku o zapłatę.

Stanowisko uwzględnione (wyrok z 29 kwietnia 2025 r., sygn. akt II NSNc 48/24).

Sąd Najwyższy uchylił nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego w L. i w całości przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Sąd Najwyższy zniósł też wzajemne koszty postępowania między stronami, wywołane wniesieniem skargi nadzwyczajnej.

Rzecznik przystąpił do postępowania sądowego:

IV.511.242.2024 z 1 kwietnia 2025 r. – zgłoszenie udziału Rzecznika Praw Obywatelskich w postępowaniu wraz z wnioskiem o uzupełnienie postanowienia z 5 września 2024 r. oraz wnioskiem o przywrócenie terminu.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu przed Sądem Rejonowym w O. Na podstawie art. 351 Kodeksu postępowania cywilnego w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 27 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich Rzecznik wniósł o uzupełnienie postanowienia Sądu Rejonowego w O. poprzez orzeczenie o wyłączeniu zamieszczenia danych nieletniego P. B. w Rejestrze Sprawców Przystępstw na Tle Seksualnym. Rzecznik wniósł o to w związku z tym, że materiał dowodowy zgromadzony w sprawie w sposób oczywisty wskazuje na spełnienie przesłanki, na podstawie której zamieszczenie danych spowodowałoby niewspółmiernie surowe skutki dla nieletniego P. B.

Jednocześnie na podstawie art. 169 k.p.c. Rzecznik wniósł o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o uzupełnienie postanowienia Sądu Rejonowego w O., wnosząc o dopuszczenie dowodu z kopii pisma przewodniego, przy którym zostały przesłane do Biura Rzecznika akta sądowe na okoliczność zachowania terminu. Zarówno nieletni P. B., jak i jego rodzice nie mieli świadomości tego, że orzeczenie sądu może skutkować wpisem do urzędowego rejestru danych nieletniego jako osoby niebezpiecznej dla otoczenia. Nie mają więc możliwości podjęcia skutecznej ochrony przysługujących im praw. W przekonaniu Rzecznika uzupełnienie postanowienia Sądu Rejonowego w O. jest niezbędne dla ochrony praw obywateli – w tym przypadku nieletniego P. B.

W ocenie Rzecznika zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w sposób jednoznaczny i oczywisty wskazuje na zaistnienie okoliczności, o których mowa w art. 9 ust. 3 in fine ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym. Zamieszczenie danych w Rejestrze spowodowałoby niewspółmiernie surowe skutki dla nieletniego, a niezamieszczenie dodatkowego orzeczenia w sentencji postanowienia mogło wynikać jedynie z przeoczenia. Dolegliwe rozwiązania wiążące się z umieszczeniem w Rejestrze, ograniczające konstytucyjne wolności i prawa nieletniego, z całą pewnością w stosunku do niego stanowią środki o nadmiernej surowości, o jakich mowa w art. 9 ust. 3 ustawy.

W postępowaniu dotyczącym nieletniego P. B. Rzecznik Praw Obywatelskich nie uczestniczył. Informację o nim uzyskał po uprawomocnieniu orzeczenia. Z kolei o samym rozstrzygnięciu w sprawie i okolicznościach je uzasadniających Rzecznik dowiedział się dopiero z chwilą doręczenia akt postępowania w niniejszej sprawie. Niemożność wcześniejszego zgłoszenia udziału w postępowaniu (z braku informacji o nim), a w szczególności złożenia wniosku o uzupełnienie przedmiotowego orzeczenia, spowodowana była zatem przyczynami niezależnymi od Rzecznika. Przepisy procesowe należy wyklądać w taki sposób, by zapewnić podmiotom, których udziału w sprawie wymaga interes publiczny, możliwości podjęcia skutecznej interwencji w obronie wartości i zasad, na straży których te organy stoją. Podkreślenia wymaga również, że orzeczeniami sądów powszechnych Rzecznikowi Praw Obywatelskich przywrócono termin do złożenia wniosku o uzupełnienie orzeczenia w sprawach takich jak niniejsza.

Stanowisko uwzględnione (wyrok z 11 kwietnia 2025 r., sygn. akt III Nkd 60/24).

Sąd Rejonowy w O. postanowił przywrócić Rzecznikowi Praw Obywatelskich termin do złożenia wniosku o uzupełnienie postanowienia z dnia 5 września 2024 r. oraz uzupełnić to postanowienie i orzec o wyłączeniu zamieszczenia danych o nieletnim P. B. w Rejestrze Sprawców na Tle Seksualnym.

VII.7000.2.2025 z 8 kwietnia 2025 r. – przystąpienie do postępowania sądowego przed Sądem Rejonowym w S., w przedmiocie uchylenia

postanowienia nałożenia świadka grzywny za niestawiennictwo na rozprawie.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu przed Sądem Rejonowym w S. w sprawie z powództwa W. K. przeciwko A. N. o zapłatę oraz wniósł o uchylenie postanowienia w sprawie nałożenia na świadka K. K. kary grzywny za nieusprawiedliwione niestawiennictwo na rozprawie.

Decydującą przyczyną ukarania K. K. grzywną było niedostarczenie zaświadczenia od lekarza sądowego potwierdzającego niezdolność do pracy z powodu opieki nad chorymi dziećmi. W ocenie Rzecznika stanowisko Sądu Rejonowego jest nieuzasadnione. Wymóg przedstawienia zaświadczenia lekarza sądowego dotyczy ściśle określonej sytuacji, jaką jest „niestawiennictwo z powodu choroby stron, ich przedstawicieli ustawowych, pełnomocników, świadków i innych uczestników postępowania”. A contrario wymóg ten nie dotyczy niestawiennictwa z innych powodów, do których należy choroba dziecka świadka.

Wniosek oddalony (postanowienie z 16 kwietnia 2025 r., sygn. akt NIC 488/22).

Sąd Rejonowy postanowił oddalić wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich o uchylenie postanowienia w sprawie nałożenia na świadka K. K. kary grzywny za nieusprawiedliwione niestawiennictwo na rozprawie.

WZF.7060.84.2024 z 8 kwietnia 2025 r. – przystąpienie do postępowania przed Sądem Okręgowym w W. w sprawie ustalenie prawa do emerytury.

Rzecznik Praw Obywatelskich przystąpił do postępowania przed Sądem Okręgowym w W. w postępowaniu w sprawie odwołania J. M. od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji o ustaleniu prawa do emerytury. Rzecznik wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji o nabyciu prawa do emerytury i jej wysokości w ten sposób, że ustala J. M. prawo do emerytury policyjnej w wysokości obowiązującej przed 30 czerwca 2023 r. z uwzględnieniem waloryzacji, które miały miejsce po tym okresie.

IV.511.55.2025 z 23 maja 2025 r. – przystąpienie do postępowania przed Sądem Rejonowym w sprawie o usunięcie wpisu danych nieletniego z Rejestru Sprawców Przepęstw na Tle Seksualnym.

Rzecznik Praw Obywatelskich powziął informacje o postępowaniu w zakończonej postanowieniem Sądu Rejonowego sprawie o pomoc w usunięciu wpisu danych nieletniego z Rejestru Sprawców Przepęstw na Tle Seksualnym.

Wpis do urzędowego rejestru danych nieletniego jako osoby niebezpiecznej dla otoczenia następuje z mocy prawa. Informacja o takim skutku nie jest umieszczana w sentencji orzeczenia. Osoby, których wpis dotyczy, w szczególności sam nieletni, dowiadują się o tym po fakcie z zawiadomienia o dokonaniu wpisu – z założenia zatem już po uprawomocnieniu orzeczenia. W

toku postępowania nie są na żadnym jego etapie informowane o tak dolegliwym środku. Nie mają więc możliwości podjęcia skutecznej ochrony przysługujących im praw.

W myśl art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, w Rejestrze o dostępie ograniczonym umieszcza się dane nieletnich, wobec których prawomocnie orzeczono środki wychowawcze, środek poprawczy lub środek leczniczy na podstawie ww. ustawy – w sprawach o czyny karalne.

Zdaniem Rzecznika umieszczenie danych takich osób w rejestrze, nawet tym o charakterze niepublicznym, w sposób oczywisty wiąże się z ich dodatkową stygmatyzacją. W odbiorze społecznym Rejestr, niekiedy kolokwialnie określany jako tzw. „rejestr pedofilów”, służy do ochrony społeczeństwa przed szczególnie niebezpiecznymi osobami, seksualnie zaburzonymi, zwłaszcza jeżeli popełniają czyny zabronione wobec osób małoletnich. Mimo że dane tych osób nie są powszechnie dostępne na stronach internetowych, dostęp do nich ma stosunkowo szeroki krąg osób, m.in. pracodawca czy inny podmiot prowadzący działalność związaną z wychowaniem, edukacją wypoczynkiem, leczeniem małoletnich lub opieką nad nimi. Przepisy te mogą zatem stanowić narzędzie społecznego ostracyzmu i wywołać u nieletniego szkodę o rozmiarze niemożliwym obecnie do przewidzenia.

Co więcej osoba, której dane zostały zamieszczone w Rejestrze, przebywająca na wolności jest obowiązana do zgłoszenia faktycznego adresu pobytu w jednostce organizacyjnej Policji właściwej ze względu na miejsce tego pobytu oraz zgłaszania każdorazowej zmiany faktycznego adresu pobytu. Ograniczona jest też jej swoboda w opuszczeniu terytorium kraju.

Podkreślenia również wymaga, że dane nieletniego zostaną usunięte z Rejestru dopiero po otrzymaniu zawiadomienia o przywróceniu terminu do zaskarżenia orzeczenia odnotowanego w Rejestrze albo uchyleniu takiego orzeczenia w wyniku kasacji lub wznowienia postępowania, albo po upływie 10 lat od dnia ukończenia przez niego 18. roku życia.

W ocenie Rzecznika sytuacja taka narusza konstytucyjne prawo obywatela do sądu tj. do sądowej ochrony jego praw zagwarantowanych Konstytucją RP. Jednocześnie brak rzetelnej informacji o procedurach, którym obywatel jest poddany, narusza zasadę zaufania obywatela do państwa i tworzonego przez nie prawa. Tego typu „proceduralne pułapki”, które są „zastawiane” na obywateli przez niejasne przepisy procesowe, są konsekwentnie piętnowane w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego jako poważne naruszenie zasad demokratycznego państwa prawa. Okoliczności te uzasadniają udział Rzecznika Praw Obywatelskich w niniejszym postępowaniu.

IV.511.282.2024 z 30 maja 2025 r. – zgłoszenie udziału Rzecznika Praw Obywatelskich w postępowaniu dotyczącym wyłączenia zamieszczenia danych nieletniego w Rejestrze Sprawców Przepływów na Tle Seksualnym.

Rzecznik zgłosił udział w postępowaniu przed Sądem Rejonowym w P. na podstawie art. 351 Kodeksu postępowania cywilnego w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 27 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich wniosł o uzupełnienie postanowienia Sądu Rejonowego w P. poprzez orzeczenie o wyłączeniu zamieszczenia danych nieletniego A. K. w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym, o jakim mowa w ustawie o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym. Rzecznik wniosł o to w związku z tym, że materiał dowodowy zgromadzony w sprawie w sposób oczywisty wskazuje na spełnienie przesłanki, zgodnie z którą zamieszczenie danych spowodowałoby niewspółmiernie surowe skutki dla nieletniego A. K.

Na podstawie art. 169 k.p.c. Rzecznik wniosł o przywrócenie terminu do złożenia powyższego wniosku o uzupełnienie postanowienia Sądu Rejonowego w P., wnosząc o dopuszczenie dowodu z kopii pisma przewodniego, przy którym zostały przesłane do Biura Rzecznika akta sądowe, na okoliczność zachowania terminu.

V.511.145.2025 z 6 czerwca 2025 r. – skarga o wznowienie postępowania zakończonego nakazem zapłaty wydanym w elektronicznym postępowaniu upominawczym.

Sąd Rejonowy w L. wydał wobec A. M. nakaz zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym na kwotę 2474,09 zł z odsetkami. Przesyłka zawierająca nakaz i pozew, skierowana na prawidłowy adres, nie została odebrana przez pozwaną i została uznana za doręczoną w dniu 8 lutego 2024 r. Nakaz uprawomocnił się 23 lutego 2024 r., a po nadaniu klauzuli wykonalności wszczęto i przeprowadzono skuteczne postępowanie egzekucyjne.

Dnia 6 maja 2024 r. pozwana złożyła wniosek o doręczenie nakazu zapłaty oraz o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu. Pozwana wskazała, że nie otrzymała informacji o awizacji przesyłki z sądu i że padła ofiarą oszustwa kredytowego i kradzieży danych osobowych. Opisała, że w sierpniu 2023 r. w związku z próbą podjęcia pracy w fikcyjnej firmie przesłała swoje dane i założyła rachunek bankowy, który wykorzystano do przestępczej działalności. Po wykryciu nieprawidłowości zamknęła rachunek i zastrzegła dokument tożsamości, a następnie złożyła zawiadomienie o przestępstwie. Śledztwo umorzono postanowieniem z 11 grudnia 2024 r. z powodu niewykrycia sprawcy – na które A. M. wniosła zażalenie.

Postanowieniami z 24 maja 2024 r. Sąd odmówił doręczenia nakazu, odrzucił sprzeciw i wniosek o przywrócenie terminu, a następnie 18 czerwca 2024 r. również odrzucił wniosek o uchylenie klauzuli wykonalności. Wszystkie postanowienia są prawomocne.

Rzecznik Praw Obywatelskich po analizie wniosku pełnomocnika pozwanej uznał za zasadne podjęcie działań. Rzecznik wniosł skargę o wznowienie postępowania cywilnego, wskazując na ziszczenie się przesłanki z art. 403 § 1 pkt

1 Kodeksu postępowania cywilnego – tj. oparcie nakazu zapłaty na dokumencie podrobionym.

Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem doktryny i orzecznictwa przesłanka ta zachodzi, gdy sfalszowany dokument stanowił wyłączną lub istotną podstawę rozstrzygnięcia, a więc pozostawał w funkcjonalnym związku z ustaleniami faktycznymi sądu. W niniejszej sprawie taki związek jest oczywisty – powód w pozwie wskazał, że źródłem roszczenia jest umowa pożyczki zawarta z pierwotnym wierzycielem.

Jak wynika z zebranego materiału, umowę zawarto z wykorzystaniem danych osobowych pozwanej, bez jej wiedzy i zgody. Potwierdzają to m.in. postanowienie o umorzeniu śledztwa z 11 grudnia 2024 r. oraz inne dokumenty z postępowania karnego. Przekazane dane zostały użyte w celu podszycia się pod pozwaną i zaciągnięcia zobowiązania w jej imieniu.

Rzecznik wskazuje, że przy wykładni art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c. należy uwzględniać współczesny kontekst cyfrowy. W tym ujęciu „podrobieniem dokumentu” może być także elektroniczne oświadczenie złożone przez osobę podszywającą się pod inną – przy wykorzystaniu jej danych osobowych. Takie działania mogą wyczerpywać znamiona nie tylko przestępstwa z art. 270 Kodeksu karnego, ale również art. 286 Kodeksu karnego (oszustwo) czy art. 190a § 2 Kodeksu karnego (podszywanie się).

W ocenie Rzecznika, w świetle powyższych okoliczności nie budzi wątpliwości, że w sprawie zachodzi podstawa wznowieniowa z art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c., gdyż nakaz zapłaty został oparty na podrobionym dokumencie.

XI.501.11.2023 z 25 czerwca 2025 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w sprawie odmowy dyrektorki szkoły zwracania się do wnioskodawczyni imieniem tożsamościowym oraz żeńskimi zaimkami.

Wnioskodawczyni, osoba transpłciowa z udokumentowaną dysforią płciową, w marcu 2023 r. zwróciła się do dyrektorki szkoły z prośbą o posługiwanie się żeńskimi zaimkami, imieniem „W.” oraz formami bezosobowymi. Do wniosku dołączyła zaświadczenia lekarskie.

Dyrektorka odmówiła, wskazując na brak prawomocnego orzeczenia o ustaleniu płci metrykalnej jako przesłankę do respektowania tożsamości płciowej uczennicy. Zalecił kadrze pedagogicznej używanie danych metrykalnych także w sytuacjach codziennego funkcjonowania. Pomimo ponowionych prośb uczennicy, szkoła nie zmieniła stanowiska.

W maju 2023 r. uczennica wezwała szkołę do zaprzestania naruszania jej dóbr osobistych. W odpowiedzi wskazano, że do naruszenia nie doszło, deklarując ogólnie możliwość wsparcia ze strony personelu.

W czerwcu 2023 r. uczennica wniosła powództwo cywilne. Wyrokiem z 11 października 2024 r. Sąd Okręgowy oddalił powództwo i obciążył ją kosztami procesu.

Rzecznik Praw Obywatelskich przypomina, że prawa osób transpłciowych wynikają z podstawowych zasad godności, równości i zakazu dyskryminacji, które stanowią fundament międzynarodowego systemu ochrony praw człowieka. Transpłciowość – zgodnie z aktualną wiedzą medyczną z zakresu seksuologii i psychologii – nie jest zaburzeniem psychicznym, a tożsamość płciowa jednostki powinna być respektowana przez instytucje publiczne, w tym szkoły.

Międzynarodowe zobowiązania Polski, w szczególności wynikające z konwencji ONZ, zobowiązują państwo do zapewnienia osobom transpłciowym równego traktowania i ochrony przed dyskryminacją w różnych sferach życia społecznego. Również regionalny system ochrony praw człowieka, tworzony przez Radę Europy, gwarantuje takie prawa – zwłaszcza poprzez art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, chroniący prawo do poszanowania życia prywatnego i tożsamości osobistej. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka jednoznacznie wskazuje, że uzgodnienie płci metrykalnej stanowi istotny element ochrony tożsamości płciowej.

Na poziomie Unii Europejskiej, Trybunał Sprawiedliwości UE oraz Komisja Europejska – m.in. w ramach strategii na rzecz równości osób LGBTIQ – podkreślają konieczność przeciwdziałania dyskryminacji i zapewnienia skutecznych mechanizmów prawnych w zakresie uzgodnienia płci, także w relacjach transgranicznych.

W prawie krajowym tożsamość płciowa, rozumiana jako wewnętrzne poczucie przynależności do danej płci, jest dobrem osobistym podlegającym ochronie na gruncie art. 23 i 24 Kodeksu cywilnego. Choć pojęcie to nie zostało zdefiniowane ustawowo, jego ochrona została ugruntowana w orzecznictwie sądowym, w oparciu o aktualną wiedzę medyczną oraz stanowisko Światowej Organizacji Zdrowia.

Rzecznik z aprobatą odnosi się do uchwały Sądu Najwyższego z 4 marca 2025 r. (III CZP 6/2 4), w której doprecyzowano, że w sprawach o ustalenie płci osoby transpłciowej nie jest konieczne pozywanie rodziców. Uchwała ta stanowi istotny krok w kierunku uproszczenia procedury prawnej. Jednocześnie Rzecznik ponownie wskazuje na potrzebę wprowadzenia kompleksowej regulacji ustawowej, która w sposób jasny i jednoznaczny określi procedurę uzgodnienia płci w Polsce oraz zapewni osobom transpłciowym poszanowanie ich tożsamości we wszystkich obszarach życia.

Sądy wydały następujące orzeczenia:

VII.510.121.2021 z 1 sierpnia 2022 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Sądem Najwyższym w sprawie o naruszenie dóbr osobistych i właściwości sądu odnośnie jej rozpatrzenia.

Stanowisko uwzględnione (postanowienie z 18 lutego 2025 r., sygn. akt II CSKP 1586/22).

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu na rozprawie 18 lutego 2025 r. skargi kasacyjnej S. Z. od postanowienia Sądu Apelacyjnego w W. z 16 lipca 2021 r. w sprawie z powództwa S. Z. przeciwko M. w R. o ochronę dóbr osobistych uchylił zaskarżone postanowienie w części dotyczącej odrzucenia pozwu oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w W. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

XI.501.6.2022 z 8 maja 2024 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w sprawie o uzgodnienie płci.

Stanowisko uwzględnione (wyrok z 21 listopada 2024 r., sygn. akt. VI ACa 1958/22).

Sąd Apelacyjny po rozpoznaniu w dniu 18 listopada 2024 r. na rozprawie sprawy przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich o ustalenie na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego z 4 października 2022 r. oddalił apelację. Sąd kosztami postępowania apelacyjnego obciążył w całości pozwaną, pozostawiając wyliczenie tych kosztów referendarzowi sądowemu w Sądzie Okręgowym.

IV.511.100.2024 z 21 maja 2024 r. – skarga Rzecznika Praw Obywatelskich o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego wydanym w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku.

Skarga uwzględniona (postanowienie z 19 maja 2025 r. sygn. akt. I Ns 169124).

Sąd Rejonowy na rozprawie sprawy ze skargi Rzecznika Praw Obywatelskich z udziałem wnioskodawcy i uczestnika o wznowienie postępowania uwzględnił skargę RPO oraz uchylił zaskarżone postanowienie wydane przez Sąd Rejonowy w W. i odrzucił wniosek w tej sprawie.

IV.511.265.2024 z 21 stycznia 2025 r. – skarga Rzecznika Praw Obywatelskich o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego wydanym w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku.

Skarga uwzględniona (postanowienie z 30 maja 2025 r., sygn. akt I Ns 82/25).

Po rozpoznaniu w dniu 30 maja 2025 r. na rozprawie z wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy o wznowienie postępowania Sąd Rejonowy w R. postanowił wznowić postępowanie zakończone prawomocnym postanowieniem z dnia 25 marca 2021 roku. Sąd uchylił także punkt 2 prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w R. z dnia 25 marca 2021 roku, wydanego w sprawie sygn. akt I Ns 630/20, a także zniósł postępowanie w tym zakresie i odrzucił wniosek o stwierdzenie nabycia spadku po Z. C.

IV. Pytania prawne do Sądu Najwyższego. Wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich nie skierował wniosków do Sądu Najwyższego.

Rzecznik nie zgłosił udziału w postępowaniach przed Sądem Najwyższym w sprawie pytań prawnych.

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich nie skierował wniosków do Naczelnego Sądu Administracyjnego o wykładnię przepisów.

Zawiadomienia Rzecznika Praw Obywatelskich do Naczelnego Sądu Administracyjnego o przystąpieniu do postępowania w sprawie pytania prawnego:

V.511.305.2025 z 19 maja 2025 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Nacelnym Sądem Administracyjnym w sprawie dotyczącej terminu przedawnienia do wydania decyzji ustalającej w podatku od spadków i darowizn w sytuacji odnowienia obowiązku podatkowego.

Postanowieniem z dnia 30 października 2018 r. Sąd Rejonowy w Ł. stwierdził, że spadek po zmarłym J. G. na podstawie ustawy, z dobrodziejstwem inwentarza, w całości nabył jego syn W. G. Orzeczenie to uprawomocniło się 21 listopada 2018 r. Pismem z dnia 6 lutego 2019 r. sąd poinformował Naczelnika Urzędu Skarbowego o osobie spadkobiercy, załączając prawomocne postanowienie o nabyciu spadku.

W odpowiedzi na wezwanie organu z dnia 18 października 2022 r. W. G. złożył zeznanie podatkowe SD-3 w dniu 2 listopada 2022 r. Wskaz w nim, że przedmiotem spadku był udział wynoszący 1/4 w nieruchomości o wartości 115.000 zł. Na tej podstawie, decyzją z dnia 2 stycznia 2023 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego ustalił wysokość zobowiązania podatkowego w podatku od spadków i darowizn na kwotę 4 743 zł. Uwzględnił przy tym wartość zadeklarowaną przez podatnika, zastosował ulgę mieszkaniową (art. 16 ustawy o podatku od spadków i darowizn) oraz odliczył kwotę wolną, zgodnie z art. 9 ust. 1 tej ustawy, uznając podatnika za należącego do I grupy podatkowej.

Podatnik złożył odwołanie. Zarzucił organowi, że decyzję wydano po upływie trzyletniego terminu przedawnienia. Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Ł. utrzymał jednak decyzję w mocy. Uznał, że brak złożenia zeznania w terminie przewidzianym w art. 17a ust. 1 ustawy o podatku od spadków i darowizn skutkuje zastosowaniem pięcioletniego terminu przedawnienia z art. 68 § 2 pkt 1 Ordynacji podatkowej. W ocenie Dyrektora termin ten upływał z końcem 2023 r., a decyzja została doręczona 5 stycznia 2023 r., a więc w terminie.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Ł. wyrokiem z dnia 17 sierpnia 2023 r. uchylił decyzję organu odwoławczego oraz decyzję Naczelnika Urzędu Skarbowego i umorzył postępowanie administracyjne. W ocenie sądu wobec braku złożenia zeznania podatkowego obowiązek podatkowy uległ „odnowieniu” – w rozumieniu art. 6 ust. 4 ustawy o podatku od spadków i darowizn – z chwilą uprawomocnienia się postanowienia sądu z dnia 21 listopada 2018 r. W związku z tym organ miał trzy lata, licząc od końca tego roku, na wydanie decyzji na podstawie art. 68 § 1 Ordynacji podatkowej. Doręczenie decyzji w dniu 5 stycznia 2023 r. nastąpiło już po upływie tego terminu.

W odpowiedzi na wyrok Dyrektor Izby Administracji Skarbowej wniósł skargę kasacyjną. Naczelny Sąd Administracyjny postanowieniem z dnia 5 marca 2025 r. przekazał sprawę do rozpoznania składowi siedmiu sędziów, wskazując na poważne wątpliwości prawne. Kluczowe pytanie dotyczyło tego, czy powstanie obowiązku podatkowego na podstawie art. 6 ust. 4 ustawy o podatku od spadków i darowizn wiąże się z obowiązkiem złożenia zeznania podatkowego, o którym mowa w art. 17a ust. 1 tej ustawy, oraz czy brak takiego zeznania w terminie skutkuje zastosowaniem pięcioletniego terminu przedawnienia z art. 68 § 2 pkt 1 Ordynacji podatkowej.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił uwagę, że przepis art. 6 ust. 4 ustawy o podatku od spadków i darowizn jest źródłem rozbieżnych interpretacji. Zwłaszcza w kontekście obowiązku złożenia zeznania podatkowego (art. 17a ust. 1) oraz biegu terminów przedawnienia prawa do wydania decyzji podatkowej, o których mowa w art. 68 Ordynacji podatkowej. Analiza orzecznictwa sądów administracyjnych i stanowisk doktryny prowadzi do wyodrębnienia trzech głównych linii interpretacyjnych.

Pierwszy nurt orzeczniczy jest korzystny dla podatników., Zakłada, że odnowienie niezgłoszonego do opodatkowania obowiązku podatkowego z tytułu nabycia spadku, w rozumieniu art. 6 ust. 4 ustawy, nie implikuje po stronie spadkobiercy obowiązku złożenia zeznania podatkowego. W konsekwencji w sytuacji prawnej określonej w art. 6 ust. 4 nie ma zastosowania pięcioletni termin przedawnienia, o którym mowa w art. 68 § 2 pkt 1 i 2 Ordynacji podatkowej. Decyzja ustalająca zobowiązanie w podatku od spadków i darowizn powinna zostać doręczona przed upływem 3 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym powstał obowiązek podatkowy.

Drugą linię orzeczniczą aprobują organy podatkowe. W przypadku nabycia własności rzeczy lub praw majątkowych, m.in. tytułem dziedziczenia i gdy obowiązek ten powstał na podstawie art. 6 ust. 4, podatnik jest obowiązany do złożenia zeznania podatkowego. Tym samym wywodzi się, że skoro podatnik nie złożył deklaracji w terminie przewidzianym w przepisach prawa podatkowego, wynikającym z sądowego stwierdzenia nabycia spadku, organ podatkowy ma ustawowo przyznaną kompetencję do doręczenia decyzji ustalającej wysokość

zobowiązania podatkowego w okresie 5 lat od końca roku kalendarzowego, w którym powstał obowiązek podatkowy.

Trzecia koncepcja orzecznicza zakłada, że w sytuacji, gdy nie wygaśnie prawo organu podatkowego do wydania i doręczenia decyzji ustalającej wysokość zobowiązania podatkowego na podstawie pierwotnie powstałego obowiązku podatkowego, tj. w momencie przyjęcia spadku, nie ma potrzeby analizowania powtórnego powstania obowiązku podatkowego. Jeżeli zatem podatnik nie złoży w terminie zeznania podatkowego, organ podatkowy ma prawo przyjąć, że zastosowanie znajdzie termin wynikający z art. 68 § 2 pkt 1 Ordynacji podatkowej. A więc termin 5 lat, licząc od końca roku, w którym powstał obowiązek podatkowy.

Rzecznik zauważył, że spory dotyczące art. 6 ust. 4 ustawy o podatku od spadków i darowizn koncentrują się wokół charakteru obowiązku podatkowego, który powstaje przy nabyciu majątku w drodze dziedziczenia. Kluczowe pytanie brzmi: czy przepis ten ustanawia zupełnie nowy obowiązek podatkowy, czy też jedynie „odnawia” już istniejący, wynikający z wcześniejszego zgłoszenia nabycia?

Zgodnie z korzystną dla podatników linią orzeczniczną, podzielaną przez Rzecznika Praw Obywatelskich, art. 6 ust. 4 nie stanowi samodzielnej podstawy nowego obowiązku podatkowego. Przepis ten jedynie odnawia wcześniejszy obowiązek w związku z nowym zdarzeniem prawnym, np. stwierdzeniem nabycia spadku pismem (orzeczeniem sądu lub aktem notarialnym). W takiej sytuacji podatnik nie musi ponownie składać zeznania podatkowego, ponieważ to właśnie „stwierdzenie pismem” ujawnia organowi podatkowemu informacje niezbędne do ustalenia zobowiązania.

Istotne jest, że organy podatkowe mają prawo wszcząć postępowanie podatkowe nawet wtedy, gdy podatnik sam nie zgłosi nabycia. W ciągu 3 lat od otrzymania informacji (np. z sądu, komornika czy notariusza) mogą one ustalić zakres nabytego majątku oraz jego wartość. Wynika to z obowiązków informacyjnych określonych m.in. w art. 84 i 84a Ordynacji podatkowej. Nakładają one na sądy, komorników i notariuszy obowiązek przekazywania organom podatkowym danych o czynnościach mogących powodować powstanie zobowiązania podatkowego.

Brak złożenia zeznania nie zamyka zatem drogi do opodatkowania. Organy nie tylko mogą, ale wręcz mają obowiązek ustalić zobowiązanie na podstawie dostępnych informacji. Na gruncie art. 122 Ordynacji podatkowej muszą one działać w zgodzie z zasadą prawdy materialnej, co oznacza konieczność samodzielnego ustalenia faktów i zebrania dowodów.

Ponadto Rzecznik Praw Obywatelskich za jak najbardziej zasadne uznaje odwoływanie się do konieczności zastosowania zasady rozstrzygnięcia wątpliwości na korzyść podatnika przy rozpatrywaniu spraw dotyczących omawianego problemu. Zgodnie z tą regułą, w przypadku wystąpienia wątpliwości

interpretacyjnych co do treści przepisów prawa, powinno rozstrzygać się na rzecz podatnika.

Stanowisko uwzględnione (uchwała z 26 maja 2025 r., sygn. akt III FPS 2/25).

Naczelny Sąd Administracyjny podjął następującą uchwałę: „Powstanie obowiązku podatkowego na podstawie art. 6 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz.U. z 2018 r. poz. 644 ze zm.), w odniesieniu do nabycia niezgłoszonych do opodatkowania własności rzeczy lub praw majątkowych w drodze dziedziczenia na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu, nie nakłada na podatnika tego podatku obowiązku złożenia zeznania podatkowego, o którym mowa w art. 17a ust. 1 tej ustawy i niezłożenie takiego zeznania w terminie nie wypełnia przesłanki z art. 68 § 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2022 r. poz. 2651 ze zm.)”.

Wnioski Rzecznika Praw Obywatelskich rozpoznane przez Sąd Najwyższy i Naczelny Sąd Administracyjny:

IV.7003.36.2024 z 12 grudnia 2024 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Naczelny Sąd Administracyjny w sprawie podjęcia uchwały wyjaśniającej przepisy prawne dotyczące ustalenia wartości nieruchomości wywłaszczonej lub przejętej z mocy prawa na podstawie ustawy o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych.

Stanowisko uwzględnione (uchwała z 27 maja 2025 r., sygn. akt I OPS 1/24).

Naczelny Sąd Administracyjny podjął następującą uchwałę: „Określenie wartości nieruchomości wywłaszczonej lub przejętej z mocy prawa na podstawie ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 311), która na dzień wydania decyzji była przeznaczona pod inwestycję drogową, powinno nastąpić na podstawie § 49 ust. 4 rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 5 września 2023 r. w sprawie wyceny nieruchomości (Dz. U. z 2023 r. poz. 1832), a przed zmianą stanu prawnego na podstawie § 36 ust. 4 uchylonego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 września 2004 r. w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego (Dz. U. z 2021 r. poz. 555, ze zm.), uwzględniając zasadę korzyści określoną w art. 134 ust. 4 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1145)”.

V.511.635.2024 z 20 lutego 2025 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Naczelny Sąd Administracyjny w sprawie wykładni art.70 § 6 pkt 1 ustawy – Ordynacja podatkowa.

Stanowisko uwzględnione (postanowienie z 14 kwietnia 2025 r., sygn. akt I FSK 1078/24).

Naczelny Sąd Administracyjny wydał postanowienie sygnalizacyjne, w którym poinformowano Ministra Finansów o istotnych naruszeniach w stosowaniu art. 70 § 6 pkt 1 Ordynacji podatkowej. Polegają one na instrumentalnym

wszczynaniu postępowań karnoskarbowych, których jedynym motywem ze względu na zawieszenie biegu terminu przedawnienia jest niedopuszczenie do przedawnienia zobowiązania podatkowego. NSA uznał takie praktyki za sprzeczne z art. 64 ust. 1 i 3 w związku z art. 32 ust. 1 oraz z art. 2 Konstytucji RP – postanowienie z dnia 14 kwietnia 2025 r. (sygn. akt I FSK 1078/24).

V. Skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych, skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz przystąpienia do postępowań przed sądami administracyjnymi i organami administracji

Skargi kasacyjne Rzecznika Praw Obywatelskich do Naczelnego Sądu Administracyjnego:

Naczelny Sąd Administracyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie skarg kasacyjnych:

V.511.610.2023 z 16 października 2023 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego oddalający skargę na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w przedmiocie uchylecia, po wznowieniu postępowania, uprawnień do kierowania pojazdami.

Skarga kasacyjna oddalona (wyrok z 16 kwietnia 2025 r., sygn. akt II GSK 1604/240).

Naczelny Sąd Administracyjny po rozpoznaniu w dniu 16 kwietnia 2025 r. na posiedzeniu niejawnym skargi kasacyjnej Rzecznika Praw Obywatelskich od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego z dnia 18 sierpnia 2023 r. w sprawie ze skargi A. P. na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego z dnia 24 czerwca 2022 r. w przedmiocie uchylecia uprawnień do kierowania pojazdami, po wznowieniu postępowania oddalił skargę kasacyjną.

Sąd orzekł, że skarga kasacyjna nie jest zasadna i nie zasługuje na uwzględnienie.

V.7204.32.2023 z 27 grudnia 2023 – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego na wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego oddalający skargę Spółdzielni Mieszkaniowej na uchwałę Rady Miasta w sprawie wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości.

Skarga kasacyjna oddalona (wyrok z dnia 6 listopada 2024 r., III FSK 219/24). W ocenie Naczelnego Sądu Administracyjnego skargi kasacyjne Rzecznika Praw Obywatelskich i Spółdzielni Mieszkaniowej nie mają uzasadnionych podstaw, zatem podlegają oddaleniu.

Jak zauważa NSA w granicach wyznaczonych przez wniesione skargi kasacyjne spor prawny dotyczy zasadniczo przepisu art. 6j ust. 3f o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Przepis ten stanowi, że w przypadku nieruchomości, w której zamieszkują mieszkańcy, opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi ustalana na podstawie metody, o której mowa w ust. 1 pkt 2, nie

może wynosić więcej niż 7,8 proc. przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę ogółem za gospodarstwo domowe.

Rada Miasta i Sąd I instancji, stoją na stanowisku, że dla zastosowania ww. przepisu podstawą powinno być ustalenie poziomu zużycia wody na nieruchomości w oparciu o wskazania licznika głównego. W ocenie Spółdzielni i Rzecznika Praw Obywatelskich należy uwzględnić wskazania liczników znajdujących się w poszczególnych lokalach mieszkalnych na nieruchomości. Przyjęcie jednego z wyżej przedstawionych zapatrywań co do sposobu zaimplementowania art. 6j ust. 3f ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach do uchwały przekłada się na sposób ustalenia wysokości opłaty dla właścicieli poszczególnych gospodarstw domowych na nieruchomości.

W ocenie Naczelnego Sądu Administracyjnego funkcja przepisu art. 6j ust. 3 f jest ochrona podmiotów zobowiązanych do ponoszenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi przed nadmiernie wysokim, niewynikającym z bieżącego użytkowania zużyciem wody, która to wielkość stanowi podstawę ustalenia wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Przepis ten nie może być zatem identyfikowany jako swoisty modyfikator wybranej metody ustalania wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Brak jest także podstaw, aby przepis ten traktować jako element domykający system w myśl wynikającej z przepisów unijnych zasady „zanieczyszczający płaci” i z tego wywodzić, że przepis ten uzasadnia modyfikację metody, o której mowa w art. 6j ust. 1 pkt 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Zdaniem NSA zgodzić należy się z Sądem I instancji, że w przypadku wyboru metody ustalania wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, o którym mowa w art. 6j ust. 1 pkt 2 ustawy ilość ustalonej wody, dla celów zastosowania art. 6j ust. 3f., ma dotyczyć całej nieruchomości, nie zaś poszczególnych lokali mieszkalnych. Skoro na gruncie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach pojęcie „właściciel nieruchomości” ma ustalone znaczenie, to nie jest dopuszczalne modyfikowanie tego znaczenia na gruncie tej ustawy. W ocenie Naczelnego Sądu Administracyjnego, jeżeli intencją ustawodawcy, dla zastosowania art. 6j ust. 3f było zindywidualizowane zużycia wody dla poszczególnych gospodarstw domowych znajdujących się w nieruchomości, a nie odniesienie do całej nieruchomości, powinno to zostać w sposób należyty wyrażone w treści przepisów.

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich przystąpił do postępowania przed Sądami Administracyjnymi:

VII.7202.65.2024 z 26 maja 2025 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Wojewódzki Sąd Administracyjny w sprawie weryfikacji prawidłowości stosowania przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji

Rolnictwa przepisów unijnych dotyczących przeciwdziałania tworzeniu sztucznych warunków.

W sprawie A. Z. organy Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa odmówiły przyznania całości płatności bezpośrednich. Uznały one, że wnioskodawca stworzył sztuczne warunki w celu uzyskania korzyści sprzecznych z celami Wspólnej Polityki Rolnej. Decyzję utrzymano w mocy w postępowaniu odwoławczym, a następnie zaskarżono do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego.

Rzecznik Praw Obywatelskich nie odniósł się do indywidualnych ustaleń faktycznych, lecz dostrzegł w sprawie poważny problem o charakterze generalnym. W ocenie Rzecznika dotyczy on rozbieżności w wykładni przepisów unijnych, w szczególności art. 4 ust. 3 rozporządzenia Rady (WE, Euratom) nr 2988/95 oraz art. 60 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013. Problem dotyczy rozumienia pojęcia „korzyści” oraz zakresu sankcji za stworzenie sztucznych warunków – czy powinna to być odmowa wypłaty całości wsparcia, czy jedynie tej części, która została uzyskana w sposób sprzeczny z celem systemu.

W polskim orzecznictwie administracyjnym dominuje wykładnia sankcyjna, prowadząca do całkowitego pozbawienia beneficjenta dopłat, niezależnie od zakresu naruszenia. Natomiast orzecznictwo niemieckie przyjmuje wykładnię korekcyjną, uznając, że celem art. 60 rozporządzenia 1306/2013 jest odmowa wypłaty wyłącznie tej części świadczenia, która wynika ze sztucznie stworzonych warunków. Zdaniem niemieckich sądów nie ma podstaw do całkowitego wykluczenia beneficjenta ze wsparcia, jeśli tylko część jego działań nosiła cechy obejścia prawa.

Tak odmienne podejście sądów krajowych godzi, w ocenie Rzecznika, w zasadę jednolitego stosowania prawa unijnego, a także w zasadę równego traktowania obywateli w ramach rynku wewnętrznego. Polscy rolnicy, w odróżnieniu od swoich odpowiedników z innych państw członkowskich, mogą zostać całkowicie pozbawieni wsparcia finansowego, co może prowadzić do zakłócenia konkurencji i ograniczenia swobodnego przepływu produktów rolnych.

Rzecznik Praw Obywatelskich podkreśla, że wykładnia sankcyjna, prezentowana przez organy administracji i sądy w Polsce, nie wynika jednoznacznie z treści przepisów i prowadzi do naruszenia zasady proporcjonalności określonej m.in. w art. 59 ust. 1 lit. b rozporządzenia 2021/2116 oraz art. 5 ust. 4 Traktatu o Unii Europejskiej. Rzecznik wskazuje również, że w przypadku stwierdzenia obejścia prawa możliwe jest stosowanie środków korygujących (np. degresji, limitów powierzchniowych), a nie sankcji całkowitego wykluczenia z systemu. Praktyka obecnie stosowana przez ARiMR skutkuje przerzuceniem nadmiernego ryzyka interpretacyjnego na beneficjentów – mimo że pojęcie „sztucznych warunków” ma charakter nieostrej i trudny do przewidzenia.

W ocenie Rzecznika rozstrzygnięcie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w zakresie wykładni art. 4 ust. 3 rozporządzenia 2988/95 oraz art. 60 rozporządzenia 1306/2013 jest niezbędne zarówno dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, jak i dla zapewnienia spójności stosowania prawa UE we wszystkich państwach członkowskich. Rozbieżność interpretacyjna między Polską a Niemcami w zakresie skutków stwierdzenia „sztucznych warunków” narusza podstawowe zasady unijne i wymaga interwencji Trybunału.

Mając na uwadze powyższe, Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o skierowanie pytania prejudycjalnego do TSUE. Cel tego działania Rzecznika jest zapewnienie jednolitej wykładni przepisów prawa unijnego oraz poszanowania zasady proporcjonalności i równego traktowania beneficjentów we wszystkich państwach członkowskich.

VII.7202.17.2025 z 27.05.2025 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Naczelnym Sądem Administracyjnym w sprawie skargi kasacyjnej na decyzje Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w przedmiocie odmowy przyznania płatności rolnych.

Wojewódzki Sąd Administracyjny oddalił skargi spółki na decyzje Dyrektora Oddziału Regionalnego ARiMR, utrzymujące w mocy decyzje Kierownika Biura Powiatowego ARiMR o odmowie przyznania płatności rolnych na rok 2019 ze względu na stwierdzenie stworzenia sztucznych warunków w celu uzyskania korzyści sprzecznych z celem systemu wsparcia. Zdaniem organu I i II instancji – na podstawie art. 60 rozporządzenia 1306/2013 skutkuje to odmową przyznania wszystkich płatności, o które beneficjent występował. W związku z tym spółka złożyła skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego, do którego postępowania swój udział zgłosił Rzecznik Praw Obywatelskich.

Rzecznik nie odniósł się do indywidualnych ustaleń faktycznych. W sprawie dostrzegł natomiast poważny problem o charakterze generalnym. Dotyczący on rozbieżności w wykładni przepisów unijnych, w szczególności art. 4 ust. 3 rozporządzenia Rady (WE, Euratom) nr 2988/95 oraz art. 60 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013. Problem dotyczy rozumienia pojęcia „korzyści” oraz zakresu sankcji za stworzenie sztucznych warunków – czy powinna to być odmowa wypłaty całości wsparcia, czy jedynie tej części, która została uzyskana w sposób sprzeczny z celem systemu.

W polskim orzecznictwie administracyjnym dominuje wykładnia sankcyjna, prowadząca do całkowitego pozbawienia beneficjenta dopłat, niezależnie od zakresu naruszenia. Natomiast orzecznictwo niemieckie przyjmuje wykładnię korekcyjną. Uznaje, że celem art. 60 rozporządzenia 1306/2013 jest odmowa wypłaty wyłącznie tej części świadczenia, która wynika ze sztucznie stworzonych warunków. Zdaniem niemieckich sądów nie ma podstaw do całkowitego wykluczenia beneficjenta ze wsparcia, jeśli tylko część jego działań nosiła cechy obejścia prawa.

Tak odmienne podejście sądów krajowych godzi, w ocenie Rzecznika, w zasadę jednolitego stosowania prawa unijnego, a także w zasadę równego traktowania obywateli w ramach rynku wewnętrznego. Polscy rolnicy, w odróżnieniu od swoich odpowiedników z innych państw członkowskich, mogą zostać całkowicie pozbawieni wsparcia finansowego, co może prowadzić do zakłócenia konkurencji i ograniczenia swobodnego przepływu produktów rolnych.

Rzecznik Praw Obywatelskich podkreśla, że wykładnia sankcyjna, prezentowana przez organy administracji i sądy w Polsce, nie wynika jednoznacznie z treści przepisów i prowadzi do naruszenia zasady proporcjonalności określonej m.in. w art. 59 ust. 1 lit. b rozporządzenia 2021/2116 oraz art. 5 ust. 4 Traktatu o Unii Europejskiej. Rzecznik wskazuje również, że w przypadku stwierdzenia obejścia prawa, możliwe jest stosowanie środków korygujących (np. degresji, limitów powierzchniowych), a nie sankcji całkowitego wykluczenia z systemu. Praktyka obecnie stosowana przez ARiMR skutkuje przerzuceniem nadmiernego ryzyka interpretacyjnego na beneficjentów – mimo że pojęcie „sztucznych warunków” ma charakter nieostrej i trudny do przewidzenia.

W ocenie Rzecznika rozstrzygnięcie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w zakresie wykładni art. 4 ust. 3 rozporządzenia 2988/95 oraz art. 60 rozporządzenia 1306/2013 jest niezbędne zarówno dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, jak i dla zapewnienia spójności stosowania prawa UE we wszystkich państwach członkowskich. Rozbieżność interpretacyjna między Polską a Niemcami w zakresie skutków stwierdzenia „sztucznych warunków” narusza podstawowe zasady unijne i wymaga interwencji Trybunału.

Mając na uwadze powyższe, Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o skierowanie pytania prejudycjalnego do TSUEw celu zapewnienia jednolitej wykładni przepisów prawa unijnego oraz poszanowania zasady proporcjonalności i równego traktowania beneficjentów we wszystkich państwach członkowskich.

Sądy administracyjne wydały następujące orzeczenia:

XI.534.2.2022 z 11 lipca 2024 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Naczelnym Sądem Administracyjnym w sprawie ze skargi kasacyjnej od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, oddalającym skargę na decyzję Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, stwierdzającej nieważność decyzji Wojewody oraz Prezydenta Miasta o odmowie wydania dowodu osobistego.

Stanowisko nieuwzględnione (wyrok z 22 maja 2025 r., sygn. akt II OSK 2155/22).

Naczelny Sąd Administracyjny oddalił skargę kasacyjną po rozpoznaniu w dniu 22 maja 2025 r. na rozprawie w Izbie Ogólnoadministracyjnej skargi kasacyjnej K. S. od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego z dnia 11 kwietnia 2022 r. w sprawie ze skargi K. S. na decyzję Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

z dnia 22 października 2021 r w przedmiocie odmowy stwierdzenia nieważności decyzji orzekającej o odmowie wydania dowodu osobistego.

NSA uznał za bezprzedmiotowe występowanie do TSUE z pytaniem prejudycjalnym, o co wnioskował RPO, gdyż odpowiedź na wskazane zagadnienie została już udzielona przez sąd europejski w orzeczeniu z 24 czerwca 2022 r., C-2/21. Wskazania wynikające z tego orzeczenia, jak również uchwały siedmiu sędziów NSA z 2 grudnia 2019 r. sygn. akt II OPS 1/19 dają podstawę do efektywnego ubiegania się o wydanie dokumentu podróży dla małoletniej bez uprzedniej konieczności transkrypcji jej aktu urodzenia wydanego przez inny kraj członkowski.

TSUE stwierdził, że organy polskie mają obowiązek wydania małoletniej obywatelce RP dowodu osobistego lub paszportu potwierdzającego jej przynależność państwową – niezależnie od przeniesienia w drodze transkrypcji hiszpańskiego aktu urodzenia tego dziecka do polskiego rejestru stanu cywilnego. Taki dokument, pojedynczo lub w powiązaniu z innymi dokumentami, w danym przypadku z dokumentem wydanym przez przyjmujące państwo członkowskie, powinien umożliwić dziecku, które znajduje się w sytuacji takiej jak małoletnia, korzystanie z przysługującego mu prawa do swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium państw członkowskich, zagwarantowanego w art. 21 ust. 6 Sygn. akt II OSK 2155/22 1 TFUE, z każdą z jego dwóch matek, które powinny posiadać dokument, który wskazuje je jako osoby uprawnione do podróżowania z dzieckiem (pkt 38-40 i 44 uzasadnienia postanowienia TSUE z 24 czerwca 2022 r., C-2/21).

Tym samym TSUE udzielił już odpowiedzi w sprawie małoletniej córki skarżącej, podkreślając, że kraj członkowski nie może uzależniać wydania dokumentu podróży dla takiego dziecka od uprzedniego wpisania aktu urodzenia do aktów stanu cywilnego.

VII.510.30.2023 z 27 września 2024 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu skargi na beczynność Prokuratora Krajowego w przedmiocie rozpoznania wniosku o udostępnienie informacji publicznej.

Stanowisko nieuwzględnione (postanowienie z 19 listopada 2024 r., sygn. akt III OZ 458/24).

Naczelny Sąd Administracyjny po rozpoznaniu w dniu 19 listopada 2024 r. na posiedzeniu niejawnym zażalenia M. B. na postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego z dnia 26 czerwca 2024 r. o uchyleniu postanowienia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego z dnia 16 lutego 2024 r., o odrzuceniu skargi M. B. na beczynność Prokuratora Krajowego w przedmiocie rozpoznania wniosku z dnia 9 września 2018 r. o udostępnienie informacji publicznej postanawiał oddalić zażalenie.

V.511.119.2021 z 17 lutego 2025 r. – skarga na decyzję Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w S. dotycząca wniosku o umorzenie zaległości z tytułu

podatku dochodowego od osób fizycznych za 2020 r. – z uwagi na jego bezprzedmiotowość.

Skarga uwzględniona (wyrok z 21 maja 2025 r., sygn. akt I SA/Sz 141/25).

Wojewódzki Sąd Administracyjny po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 maja 2025 r. sprawy ze skargi Rzecznika Praw Obywatelskich w Warszawie na decyzję Dyrektora Izby Administracji Skarbowej w S. z dnia 23 stycznia 2025 r. w przedmiocie umorzenia zaległości z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych za 2020 r. uchylił zaskarżoną decyzję oraz poprzedzającą ją decyzję Naczelnika Urzędu Skarbowego z dnia 28 października 2024 r.

Postępowanie administracyjne z udziałem Rzecznika Praw Obywatelskich:

XI.542.4.2025 z 14 kwietnia 2025 r. – wniosek do Komendanta Placówki Straży Granicznej w P. o wszczęcie postępowania administracyjnego w sprawie udzielenia zgody na pobyt ze względów humanitarnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Rzecznik wniósł o wszczęcie postępowania administracyjnego w sprawie udzielenia E. K. zgody na pobyt ze względów humanitarnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Po zbadaniu sprawy Rzecznik uznał, że ze względu na nową okoliczność, która została ujawniona po wydaniu ostatecznej decyzji o zobowiązaniu ww. cudzoziemca do powrotu, konieczne jest ponowne zbadanie przez uprawniony do tego organ, czy zachodzą przesłanki do udzielenia cudzoziemcowi zgody na pobyt humanitarny na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Okolicznością wymagającą obecnie szczegółowego zbadania jest aktualna, pogarszająca się sytuacja w miejscowości G., z której pochodzi E. K. Ostatnie walki w G. rozpoczęły się w grudniu 2024 r. i szybko eskalowały. Znacząco wpłynęło to na bezpieczeństwo i wzrost zagrożeń dla ludności cywilnej oraz zaostrzyło kryzys humanitarny w regionie. W ocenie Rzecznika E. K. zasadnie może obawiać się powrotu do kraju pochodzenia z uwagi na eskalację konfliktu, który może skutkować zwiększeniem skali łamania praw człowieka.

Stanowisko nieuwzględnione (odpowiedź z 6 maja 2025 r.).

Komendant Placówki Straży Granicznej w P. wszczął wobec cudzoziemca postępowanie w sprawie udzielenia zgody na pobyt ze względów humanitarnych, o czym korespondencyjnie poinformował Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich. W dniu, w którym wpłynął wniosek Rzecznika o udzielenie zgody na pobyt ze względów humanitarnych, cudzoziemiec przebywał poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Wobec powyższego w momencie wykonania decyzji brak było przesłanek negatywnych do realizacji czynności związanych z wykonaniem wspomnianej decyzji.

XI.542.30.2022 z 30 czerwca 2025 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu ze skargi na decyzję Komendanta Głównego Straży Granicznej w

przedmiocie odmowy stwierdzenia nieważności oraz odmowy stwierdzenia wydania z naruszeniem prawa decyzji o wydaleniu z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Zgodnie z wiedzą Rzecznika, G. B. i jego żona T. T. przyjechali do Polski w 1991 r. Na terytorium RP urodziła się trójka ich dzieci, które uczęszczały tu do szkół i posługiwały się językiem polskim, nie znając ojczystego języka swoich rodziców ani nie utrzymując kontaktu z rodziną w M..

28 listopada 2002 r. G. B. został zatrzymany przez Straż Graniczną za prowadzenie działalności bez zezwolenia i brak dokumentów pobytowych. Następnego dnia Wojewoda wydał decyzję o jego wydaleniu, nie analizując sytuacji rodzinnej. Podobną decyzję wobec T. T. wydano 4 marca 2003 r. Jej wniosek o zezwolenie na zamieszkanie, obejmujący dzieci, oddalono 11 lutego 2004 r.. Decyzję utrzymano w mocy, a skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego została odrzucona.

G. B. ponownie zatrzymano 24 czerwca 2004 r., a 28 stycznia 2005 r. wydalono. T. T. wydalono 29 czerwca 2005 r., pozostawiając dzieci bez opieki. Tymczasowe umieszczenie ich u innych osób nastąpiło dopiero 5 sierpnia 2005 r., a we wrześniu 2006 r. dzieci deportowano do M.

16 stycznia 2023 r. M. B. złożył wniosek o stwierdzenie nieważności decyzji o wydaleniu rodziców. Postępowanie umorzono z uwagi na brak interesu prawnego. Skarga została oddalona przez WSA. 27 czerwca 2024 r. M. B. jako pełnomocnik matki złożył kolejny wniosek, przekazany do Komendanta Głównego Straży Granicznej, który 6 lutego 2025 r. odmówił stwierdzenia nieważności decyzji. Pełnomocnik poinformował Rzecznika o toczącej się sprawie przed WSA.

Rzecznik po zapoznaniu się z treścią decyzji Komendanta Głównego SG ocenił, że zaskarżona decyzja została wydana z mającym wpływ na wynik sprawy naruszeniem przepisów postępowania, tj. art. 7 i art. 77 Kodeksu postępowania administracyjnego.

W ocenie Rzecznika organ prowadząc postępowanie, nie dokonał wyczerpującej analizy stanu prawnego i faktycznego pod kątem zaistnienia przesłanek nieważności decyzji, o których mowa w art. 156 § 1 K.p.a. W szczególności nie rozważył, czy – oraz w jaki sposób – Wojewoda, przed wydaniem decyzji o wydaleniu, zbadał sytuację osobistą i rodzinną cudzoziemki, ustalił, że jest ona matką trojga małoletnich dzieci, urodzonych i pozostających pod jej opieką, a także małżonką, oraz czy w świetle tych ustaleń dokonał oceny zastosowanych środków pod kątem ich proporcjonalności. Z materiałów udostępnionych Rzecznikowi wynika, że Wojewoda nie zebrał w toku postępowania w sprawie wydalenia skarżących wyczerpującego materiału dowodowego ani nie dokonał wnikliwej analizy materiałów będących w jego posiadaniu, zwłaszcza w zakresie ustalenia sytuacji osobistej i rodzinnej cudzoziemców. Wojewoda przy podejmowaniu decyzji o wydaleniu kierował się

wyłącznie informacjami przedstawionymi przez Zastępcę Komendanta Oddziału Straży Granicznej we wniosku o wydanie decyzji o wydaleniu cudzoziemców z terytorium RP. Wojewoda nie uwzględnił okoliczności, będącej jedną z kluczowych w niniejszej sprawie, tj. posiadania przez skarżących trojga małoletnich dzieci urodzonych i przebywających pod ich opieką na terytorium RP. Doprowadziło to do wydania decyzji o wydaleniu, która zobowiązywała do opuszczenia terytorium RP wyłącznie skarżących, pomijając sytuację pozostających pod jego opieką małoletnich dzieci. Skutkowało to separacją małoletnich i rodziców.

Rzecznik ocenił, że decyzja Komendanta została wydana z naruszeniem art. 7 i 77 Kodeksu postępowania administracyjnego i miało ono istotny wpływ na wynik sprawy. Organ nie przeanalizował w sposób wyczerpujący przesłanek nieważności decyzji Wojewody o wydaleniu skarżących. W szczególności nie zbadał, czy przed jej wydaniem dokonano oceny ich sytuacji rodzinnej, tj. faktu, że byli oni rodzicami trojga małoletnich dzieci urodzonych i mieszkających w Polsce.

Wojewoda nie ocenił proporcjonalności środka ingerującego w życie rodzinne, nie uwzględnił dobra dzieci i nie przeprowadził rzetelnych ustaleń co do sytuacji rodzinnej skarżących. Zaniechania te doprowadziły do faktycznej separacji dzieci od rodziców na okres prawie dwóch lat, co w ocenie Rzecznika miało charakter rażącego naruszenia prawa i powinno skutkować stwierdzeniem nieważności decyzji Wojewody.

Rzecznik podkreśla, że art. 53 ustawy o cudzoziemcach nie ogranicza się do kwestii wykonania decyzji, ale zakazuje jej wydania, jeśli skutkowałaby naruszeniem praw chronionych Konwencją. Zatem wadliwość decyzji Wojewody miała charakter pierwotny i nieusuwalny, co uzasadnia stwierdzenie jej nieważności także na podstawie art. 156 § 1 pkt 5 k.p.a.

Organy administracji wydały następujące decyzje w sprawach z wniosku Rzecznika:

XI.542.32.2023 z 16 lutego 2024 r. – wniosek o wszczęcie postępowania administracyjnego w sprawie udzielenia zgody na pobyt ze względów humanitarnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Stanowisko nieuwzględnione (odpowiedź z 25 kwietnia 2025).
Komendant Placówki Straży Granicznej w C. odmówił R. M. zgody na pobyt ze względów humanitarnych na terenie Polski.

VI. Wnioski do Trybunału Konstytucyjnego. Skargi konstytucyjne, wnioski i pytania prawne, do których przystąpił Rzecznik

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich nie skierował wniosków do Trybunału Konstytucyjnego.

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie wniosków Rzecznika Praw Obywatelskich:

IV.511.330.2022 z 21 lipca 2022 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej dotyczącej zbadania zgodności z Konstytucją przepisu Kodeksu postępowania cywilnego.

Umorzenie postępowania (postanowienie z 8 kwietnia 2025 r., sygn. akt SK 52/22).

II.510.959.2015 z 22 marca 2016 r. – wniosek do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie odpowiedzialności karnej za czyn nieuczciwej konkurencji.

Postępowanie umorzone (postanowienie z 15 kwietnia 2025 r., sygn. akt K 12/16).

Trybunał Konstytucyjny postanowił umorzyć postępowanie.

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych:

IV.7005.1.2025 z 29 kwietnia 2025 r. – stanowisko w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej dotyczącej zgodności z Konstytucją przepisu ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa w zakresie, w jakim zobowiązuje posiadacza w złej wierze nieruchomości wchodzącej w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa do zapłaty wynagrodzenia w wysokości trzydziestokrotności stawki czynszu określonej w tym przepisie.

Rzecznik Praw Obywatelskich stanął na stanowisku, że art. 39b ust. 1 ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa – w brzmieniu nadanym ustawą o zmianie ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego oraz niektórych innych ustaw, w zakresie, w jakim zobowiązuje posiadacza w złej wierze nieruchomości wchodzącej w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa do zapłaty wynagrodzenia w wysokości trzydziestokrotności stawki czynszu określonej w tym przepisie – jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w zw. z art. 32 ust. 1 oraz art. 31 ust.

Przedmiotem postępowania w niniejszej sprawie – ze względu na wzorce kontroli i zakres stawianych zarzutów – pozostaje wyłącznie nadmierna wysokość określonej w tym przepisie kwoty. Posiadacz państwowej nieruchomości rolnej. Nie posiadający do niej tytułu prawnego musi uiścić (w uproszczeniu) „karną” stawkę trzydziestokrotnego czynszu tytułem wynagrodzenia za bezumowne

korzystanie z gruntów. Trybunał ma zatem rozstrzygnąć, czy ustanowienie aż trzydziestokrotnego mnożnika jest nieproporcjonalną ingerencją w prawa majątkowe posiadaczy państwowych nieruchomości rolnych, podjętą z naruszeniem zasady równej ich ochrony.

Rzecznik Praw Obywatelskich stoi na stanowisku, że zaskarżony art. 39b ust. 1 o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, w brzmieniu ustalonym ustawą o zmianie ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego oraz niektórych innych ustaw, w sposób nieuzasadniony i nieproporcjonalny narusza konstytucyjne gwarancje równej ochrony praw majątkowych osób w takiej sytuacji prawnej, w jakiej znalazł się Skarżący. Ustawodawca de facto bez uzasadnienia aksjologicznego wprowadził regulację godzącą w jedną z podstawowych zasad ustrojowych wynikających z Konstytucji. Zaskarżony przepis nie jest przydatny ani tym bardziej konieczny dla rozwiązania istotnego problemu społecznego w postaci nieuprawnionego zawłaszczania państwowych gruntów rolnych przez osoby prywatne celem osiągnięcia z tego tytułu majątkowych korzyści. Przede wszystkim jednak staje się nadmiernie dolegliwy dla prywatnych uczestników obrotu.

Z tych wszystkich powodów Rzecznik wniósł o stwierdzenie, że art. 39b ust. 1 . ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, w zakresie w jakim zobowiązuje posiadacza w złej wierze nieruchomości wchodzącej w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa do zapłaty wynagrodzenia w wysokości trzydziestokrotności stawki czynszu określonej w tym przepisie, jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w zw. z art. 32 ust. 1 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

II.510.469.2025 z 6 maja 2025 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym (sygn. akt SK 34/25) w sprawie skargi konstytucyjnej dotyczącej zgodności z Konstytucją RP przepisów Kodeksu postępowania karnego w zakresie, w jakim przepisy te nie przewidują możliwości złożenia zażalenia na postanowienie sądu apelacyjnego oddalające wniosek o wznowienie postępowania.

Skarżąca wniosła o zbadanie zgodności: art. 547 § 1 ustawy – Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim „przepis ten nie przewiduje możliwości złożenia zażalenia na postanowienie sądu apelacyjnego oddalające wniosek o wznowienie postępowania wydane na posiedzeniu bez udziału strony, pozbawiając tym samym wnioskodawcę możliwości rozpoznania sprawy w postępowaniu dwuinstancyjnym, co skutkuje rozpatrzeniem sprawy, w zakresie wznowienia postępowania, z naruszeniem zasady dwuinstancyjności, prawa do sądu, naruszeniem zasady bezpieczeństwa prawnego, naruszeniem zasady zaufania obywatela do państwa”, z art. 45 ust. 1 w związku z art. 42 ust. 2 i art. 32 ust. 1, art. 176 ust. 1 oraz art. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich naruszenie powyższych praw i wolności w kwestionowanym przepisie przejawia się w szczególności poprzez brak możliwości kontroli orzeczenia w przedmiocie wznowienia postępowania wydanego przez sąd apelacyjny. Zgodnie z treścią kwestionowanego przepisu istnieje możliwość zaskarżenia rozstrzygnięcia w przedmiocie wznowienia postępowania wydanego przez sąd okręgowy – orzekającego o wznowieniu postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem sądu rejonowego do sądu apelacyjnego. Z kolei w przypadku rozpoznawania przez sąd apelacyjny wniosku w przedmiocie wznowienia postępowania, które toczyło się przed sądem okręgowym, takie uprawnienie nie przysługuje. Prowadzi to zatem do wyłączenia możliwości skontrolowania orzeczeń sądu apelacyjnego, uniemożliwia podmiotom realizację konstytucyjnych praw i wolności, a w konsekwencji może prowadzić do dowolności rozstrzygnięć sądu apelacyjnego, które jako całkowicie wyłączone spod kontroli instancyjnej mają w tej sytuacji charakter ostateczny.

Na tym tle powstaje zatem ograniczenie prawa stron do równego traktowania, gdyż w zależności od tego, w jakiego rodzaju sprawie i ewentualnie na jakim etapie, jak i w oparciu o jakie przepisy strona wstępuje na drogę sądową, może zgodnie z kwestionowanym przepisem zaskarżyć rozstrzygnięcie sądu w przedmiocie wznowienia postępowania, a w innych przypadkach takiego uprawnienia jest pozbawiona.

Podmioty, do których odnosi się uregulowanie art. 547 § 1 k.p.k. należą do tej samej kategorii tj. podmiotów, którym sądy postanowieniem wydanym w pierwszej instancji odmówiły wznowienia postępowania karnego. Ustawodawca rozróżnia natomiast te podmioty w zakresie prawa do zaskarżenia tych postanowień. Kryterium rozróżniającym, jest wyłącznie właściwość sądu, który orzekał w pierwszej instancji o odmowie wznowienia postępowania. Właściwość sądu, który orzeka w przedmiocie wniosku o wznowienie postępowania uzależniona jest z kolei od etapu, na jakim zakończyło się postępowanie, którego dotyczy wniosek o wznowienie (tj. czy strona zdecydowała się wnieść środek zaskarżenia od orzeczenia sądu rejonowego), czy też od charakteru sprawy (gdzie właściwym do orzekania w pierwszej instancji będzie sąd okręgowy). Skoro strona ma prawo do zaskarżenia postanowienia sądu okręgowego oddalającego wniosek o wznowienie postępowania, to nie ma żadnych szczególnych okoliczności, które uzasadniałyby pozbawienie takiego samego prawa stronę, której wniosek o wznowienie postępowania oddalił jako sąd pierwszej instancji sąd apelacyjny.

Zdaniem Rzecznika należy zgodzić się ze Skarżącą, iż rozwiązanie przyjęte w art. 547 § 1 k.p.k. narusza konstytucyjną zasadę równości określoną w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP. Właściwość sądu jako jedyna przesłanka, która determinuje ograniczenie prawa stron do równego traktowania przez ustawodawcę w zakresie prawa do zaskarżenia orzeczeń sądu pierwszej instancji, nie spełnia

kryteriów uzasadniających takie ograniczenie i tym samym jawi się jako niedopuszczalne.

III.7064.352.2025 z 17 czerwca 2025 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej dotyczącej niezgodności z Konstytucją RP przepisów ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Rzecznik zgłosił udział w postępowaniu i wniósł o stwierdzenie, że art. 17 ust. 1a pkt 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych w brzmieniu obowiązującym do czasu jego uchylecia przez art. 43 pkt 4 lit. b ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym w zakresie, w jakim za jedyną przesłankę uprawniającą do świadczenia pielęgnacyjnego osoby wskazane w art. 17 ust. 1 pkt 4 uznaje legitymowanie się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności przez osoby spokrewnione w pierwszym stopniu z osobą wymagającą opieki jest niezgodny z art. 69 i art. 71 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji RP.”

Stanowisko Rzecznik przedstawi w terminie późniejszym.

II.510.667.2025 z 23 czerwca 2025 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej dotyczącej braku możliwości w sprawach o wykroczenie zwrotu od Skarbu Państwa na rzecz niewinnionego obwinionego zarobku lub dochodu utraconego z powodu stawiennictwa na wezwanie sądu lub osobistej obrony.

Rzecznik Praw Obywatelskich przystąpił do postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie dotyczącej skargi konstytucyjnej, w której zakwestionowano brak możliwości uzyskania przez niewinnionego obwinionego w sprawie o wykroczenie zwrotu zarobku lub dochodu utraconego wskutek obowiązkowego stawiennictwa w sądzie lub osobistej obrony. Rzecznik zauważa, że obowiązujące przepisy umożliwiają obecnie zwrot wyłącznie poniesionych przez stronę wydatków – takich jak koszty dojazdu, noclegu czy wynagrodzenie obrońcy – natomiast nie przewidują możliwości rekompensaty za utracone wynagrodzenie lub dochód wynikający z konieczności osobistego uczestnictwa w postępowaniu.

Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym zwrot zarobku lub dochodu przysługuje wyłącznie świadkom. Obwiniony – mimo że, podobnie jak świadek, stawia się na wezwanie organu i traci dochód wskutek konieczności udziału w czynnościach procesowych – nie ma prawa do takiej rekompensaty. Nawet jeśli zostaje niewinniony lub postępowanie wobec niego zostaje umorzone. Rzecznik wskazuje, że stanowi to istotne ograniczenie praw osób niewinnych, które – pomimo korzystnego zakończenia sprawy – nie mają realnych możliwości dochodzenia pełnego zwrotu strat związanych z udziałem w postępowaniu.

Rzecznik podkreśla, że problem nie wynika z błędnego stosowania prawa przez sądy, lecz z jego niepełności. Skarga konstytucyjna dotyczy zatem tzw. pominięcia ustawodawczego – sytuacji, w której ustawodawca nie przewidział

pewnej regulacji, choć powinna ona istnieć, aby zapewnić zgodność systemu prawnego z Konstytucją RP. W ocenie Rzecznika pominięcie to prowadzi do naruszenia konstytucyjnych zasad równości wobec prawa i rzetelnego procesu sądowego. Obwiniony, który zostaje uniewinniony, powinien być traktowany jak strona wygrywająca postępowanie. Zatem powinien mieć prawo do pełnego zwrotu kosztów, jakie poniósł z powodu postępowania, w tym także utraconych dochodów.

Tymczasem obecne przepisy różnicują sytuację obwinionego i świadka w sposób nieuzasadniony konstytucyjnie. Świadek, który stawia się na wezwanie i traci dochód, ma prawo do jego zwrotu. Obwiniony – który również stawia się na wezwanie i w podobny sposób ponosi stratę – takiego prawa nie ma, nawet jeśli zostaje całkowicie uniewinniony. Zdaniem Rzecznika brak takiej regulacji oznacza, że osoby niesłusznie pociągnięte do odpowiedzialności, choć formalnie uniewinnione, nadal ponoszą realne i nieodwracalne straty majątkowe, za które państwo nie przewiduje żadnej rekompensaty. Takie ukształtowanie przepisów narusza elementarne poczucie sprawiedliwości i godzi w zaufanie obywatela do państwa.

W ocenie Rzecznika konieczne jest stworzenie przepisu, który umożliwiłby zwrot utraconego zarobku lub dochodu również osobom uniewinnionym – analogicznie jak ma to miejsce w przypadku świadków. Rzecznik proponuje, by do kosztów procesu można było zaliczyć nie tylko wydatki, lecz także należności w postaci utraconych dochodów, jeśli ich źródłem było obowiązkowe stawiennictwo w charakterze obwinionego lub oskarżonego, a postępowanie zakończyło się uniewinnieniem. Brak takiej możliwości Rzecznik uznaje za istotne uchybienie legislacyjne, które powinno zostać usunięte poprzez stosowną nowelizację.

Rzecznik zaznacza, że jego stanowisko nie kwestionuje konstytucyjności istniejących przepisów w całości. Wskazuje jedynie, że są one niekompletne i przez to prowadzą do skutków niezgodnych z Konstytucją RP. W szczególności chodzi o brak instrumentu prawnego, który pozwalałby osobie niewinnej, ale wezwanej przez sąd i zmuszonej do udziału w postępowaniu, domagać się zwrotu rzeczywistych strat majątkowych. Zdaniem Rzecznika brak ten należy uznać za pominięcie ustawodawcze, które powinno zostać usunięte w drodze orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie skarg konstytucyjnych, do których przystąpił Rzecznik Praw Obywatelskich:

IV.511.483.2021 z 19 października 2021 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi konstytucyjnej dotyczącej niezgodności z Konstytucją RP przepisu Kodeksu postępowania cywilnego.

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 4 czerwca 2025 r., sygn. akt SK 46/21). Jak zauważył Trybunał Konstytucyjny, w zakresie art. 394(2) § 1(1) Kodeksu postępowania cywilnego zarzucane przez skarżących pominięcie prawodawcze dokładnie w zakresie, w jakim dotyczyło ich sytuacji prawnej, zostało już uznane za niezgodne z Konstytucją RP w wyroku z 8 maja 2024 r., sygn. SK 59/21.

Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż wskazany przepis w brzmieniu obowiązującym do 30 czerwca 2023 r. w zakresie, w jakim uniemożliwia zaskarżenie postanowienia oddalającego wnioski o zwolnienie od opłaty sądowej od apelacji wydanego przez sąd drugiej instancji, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 77 ust. 2, art. 78, art. 176 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. W konsekwencji w postępowaniu wystąpiła negatywna przesłanka orzekania *ne bis in idem*, co oznacza konieczność jego umorzenia w tej części ze względu na zbędność wydania wyroku.

Rzecznik Praw Obywatelskich nie przystąpił do postępowań przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie wniosków.

Trybunał Konstytucyjny nie wydał orzeczeń w sprawie wniosków, do których przystąpił Rzecznik Praw Obywatelskich.

Rzecznik Praw Obywatelskich nie zgłosił udziału w postępowaniach przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie pytań prawnych.

Trybunał Konstytucyjny nie wydał orzeczeń w sprawie pytań prawnych, do których przystąpił Rzecznik Praw Obywatelskich.

VII. Wystąpienia legislacyjne

Rzecznik Praw Obywatelskich skierował wystąpienia do:

Ministra Sprawiedliwości Prokuratora Generalnego (VII.022.8.2025 z 30 kwietnia 2025 r.) – w sprawie uwag do projektu ustawy o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich oraz niektórych innych ustaw.

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawił uwagi do projektu nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich oraz niektórych innych ustaw (poz. UD176). W opinii Rzecznika część proponowanych przepisów wymaga doprecyzowania, inne zaś budzą wątpliwości co do ich proporcjonalności, funkcjonalności i zgodności z zasadą zaufania obywateli do państwa. Rzecznik odniósł się m.in. do planowanego art. 2a, w którym zawarto definicje pojęć istotnych dla stosowania ustawy. Rzecznik zwrócił uwagę na brak kompleksowości słowniczka i rozproszenie definicji w innych przepisach, co może prowadzić do niejasności interpretacyjnych. RPO wskazał również na potrzebę ujednoczenia terminologii i uporządkowania pojęć ustawowych. Zastrzeżenia Rzecznika wzbudziły zmiany w art. 3, polegające na uchyleniu dotychczasowego pkt 2 w ust. 1 i wprowadzeniu nowego pkt 1a w ust. 2. Rzecznik zauważył, że nowy zapis ogranicza obowiązki pracodawców i organizatorów działalności z udziałem dzieci wyłącznie do weryfikacji karalności, pomijając inne elementy ochrony. Rzecznik zaproponował uściślenie, że pkt 1a dotyczy wyłącznie weryfikacji karalności, co zapewniłoby przejrzystość i rozłączność poszczególnych kategorii obowiązków. Wątpliwości RPO wzbudziła także niespójna terminologia w art. 12 pkt 6 i 7 („określona osoba” i „dana osoba”) oraz sposób rozszerzenia katalogu przestępstw wykluczających pracę z dziećmi (art. 21c). Mimo pozytywnego kierunku ujednoczenia regulacji pominięcie niektórych poważnych przestępstw może osłabić skuteczność ochrony małoletnich. Rzecznik postulował wprowadzenie klauzuli otwartej odnoszącej się do przestępstw popełnionych z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej. Rzecznik negatywnie ocenił projektowaną zmianę polegającą na zastąpieniu w art. 21c ust. 1 dotychczasowego wymogu przedłożenia informacji o skazaniu za przestępstwa odpowiadające katalogowi przestępstw określonych w polskim prawie, wymogiem odnoszącym się do przestępstw zagranicznych związanych z tym katalogiem. Rzecznik wskazał, że nowe sformułowanie jest nieprecyzyjne i może prowadzić do istotnych trudności interpretacyjnych, ponieważ nie określa jednoznacznie relacji między zagranicznymi orzeczeniami a przepisami obowiązującymi w Polsce. W ocenie RPO taka redakcja osłabia funkcję gwarancyjną regulacji i narusza zasadę zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa (art. 2 Konstytucji RP), a także może prowadzić do nadmiernego obciążenia osób poddawanych weryfikacji obowiązkiem dokonywania skomplikowanej analizy

prawnoporównawczej. Rzecznik zwrócił także uwagę na problem nieproporcjonalności i braku spójności w zakresie wyłączenia uczelni z obowiązków określonych w art. 21c–21d. Wskazał też na ryzyko nierównego traktowania pracowników uczelni względem innych podmiotów objętych obowiązkiem weryfikacyjnym. Jednocześnie Rzecznik pozytywnie ocenił reakcję projektodawcy na wcześniejsze wystąpienie RPO w tej sprawie, w którym wskazano na nadmierną ingerencję w prywatność pracowników akademickich. W odniesieniu do wyjątków przewidzianych w art. 21h RPO zgłosił zastrzeżenia co do ich zakresu i możliwego wpływu na osłabienie efektywności mechanizmów ochronnych. Niewystarczająco uzasadniono również brak uwzględnienia pracowników uczelni w mechanizmie uproszczonego przekazywania oświadczeń między organizatorami działalności.

Na koniec Rzecznik przypomniał o zgłaszanych wcześniej postulatach dotyczących problematyki automatycznego wpisywania nieletnich sprawców czynów zabronionych do Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym, które mimo zapowiedzi Ministerstwa nie zostały ujęte w przedłożonym projekcie.

Rzecznik zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego z prośbą o wzięcie pod uwagę przedstawionych uwag w związku z toczącymi się pracami nad projektem ustawy o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich oraz niektórych innych ustaw.

Przewodniczącego Komisji do Spraw Petycji Sejmu RP oraz Przewodniczącego Komisji Petycji Senatu RP (XI.7037.1.2025 z 16 czerwca 2025 r.) – w sprawie zmiany przepisów dotyczących zasad organizacji nauki języka mniejszości w szkołach.

Problem związany z niejednoznacznością przepisów dotyczących szkolnictwa mniejszości narodowych i etnicznych ujawnił się w toku postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez Rzecznika Praw Obywatelskich, wszczętego na podstawie otrzymanego wniosku. Postępowanie dotyczyło praktycznych skutków rozbieżnych interpretacji przepisów ustawy o systemie oświaty oraz ustawy – Prawo oświatowe w zakresie organizacji nauczania języka mniejszości w publicznych szkołach, w których wszyscy uczniowie są objęci obowiązkową nauką tego języka.

Przepisy umożliwiające nauczanie języka mniejszości i języka regionalnego przewidują m.in. prawo do rezygnacji z nauki, ale nie określają konsekwencji złożenia takiego oświadczenia w sytuacji, gdy nauka języka jest obowiązkowa z mocy statutu szkoły. Brak jednoznacznych regulacji w tym zakresie rodzi problemy interpretacyjne i praktyczne – zarówno dla uczniów i ich rodzin, jak i dla organów prowadzących szkoły.

Dodatkową trudność stanowi fakt, że szkoły dla mniejszości oraz społeczności posługujących się językiem regionalnym, choć zostały wymienione jako szczególny przypadek szkół podstawowych (bez przypisanego obwodu), nie

zostały wyodrębnione jako odrębny typ szkoły w systemie oświaty. To powoduje narastającą niepewność co do statusu prawnego tych placówek, w szczególności tam, gdzie nauka prowadzona jest w języku mniejszości lub dwujęzycznie.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich opisane niespójności prawne wymagają pilnej interwencji ustawodawczej. Dlatego Rzecznik zwrócił się do Przewodniczącego Komisji do Spraw Petycji Sejmu RP oraz Przewodniczącego Komisji Petycji Senatu RP z wnioskiem o podjęcie inicjatywy legislacyjnej, zmierzającej do nowelizacji ustawy – Prawo oświatowe oraz ustawy o systemie oświaty, w celu zapewnienia stabilnych i przejrzystych zasad funkcjonowania szkół dla mniejszości.

Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (XI.540.95.2025 z 27 czerwca 2025 r.) – w sprawie uwag Rzecznika Praw Obywatelskich do projektu ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw.

W ocenie Rzecznika planowane zmiany w istotny sposób ingerują w prawa cudzoziemców, w tym obywateli Ukrainy objętych ochroną czasową, a także naruszają konstytucyjne i międzynarodowe standardy w zakresie prawa do dobrej administracji, sądu i skutecznej ochrony prawnej.

W szczególności Rzecznik krytycznie ocenił propozycję dalszego zawieszenia biegu terminów administracyjnych w postępowaniach prowadzonych przez wojewodów w sprawach zezwoleń na pobyt oraz przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej – aż do marca 2026 roku. Zdaniem Rzecznika oznacza to w praktyce niemal czteroletni okres, w którym cudzoziemcy pozbawieni są możliwości skutecznego egzekwowania swoich praw w sytuacji bezczynności lub przewlekłości postępowań. Takie rozwiązanie prowadzi do utrwalenia stanu niepewności prawnej i może negatywnie wpływać na życie rodzinne, stabilność zawodową oraz status pobytowy osób objętych postępowaniem.

Rzecznik podkreślił, że środki prawne, takie jak ponaglenie czy skarga na bezczynność, nie powinny być traktowane jako zagrożenie dla działania administracji, lecz jako element gwarancji praw obywateli i cudzoziemców. Wprowadzenie zawieszenia terminów nie jest właściwą odpowiedzią na trudności organizacyjne po stronie administracji. Prawidłową reakcją powinno być natomiast wzmocnienie kadrowe i organizacyjne urzędów.

Zastrzeżenia Rzecznika wzbudziła także projektowana likwidacja mobilnej formy składania wniosków o nadanie numeru PESEL przez osoby, które ze względu na stan zdrowia lub niepełnosprawność nie są w stanie osobiście udać się do urzędu gminy. Jak wskazano, dotychczasowe rozwiązanie stanowiło dla takich osób często jedyną realną drogę legalizacji pobytu. Jego likwidacja może prowadzić do faktycznego wykluczenia części osób z systemu ochrony.

Rzecznik wyraził również zaniepokojenie projektowanymi ograniczeniami dotyczącymi dostępu do zbiorowego zakwaterowania. Nowelizacja zakłada zakończenie przyjmowania nowych osób do ośrodków zbiorowego zakwaterowania z końcem października 2025 r., z wyjątkiem osób należących do ściśle określonych grup wrażliwych. Rzecznik zwrócił uwagę, że rozwiązanie to nie uwzględnia realnych potrzeb wielu uchodźców, którzy – mimo że nie kwalifikują się do katalogu wyjątków – nadal mogą znajdować się w trudnej sytuacji życiowej, zdrowotnej lub finansowej. Podkreślono również brak mechanizmu indywidualnej oceny sytuacji osoby ubiegającej się o wsparcie.

Rzecznik negatywnie ocenił także propozycję ograniczenia możliwości udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy w trybie uproszczonym wyłącznie do jednorazowego zastosowania. RPO zaznaczył, że sytuacja wielu obywateli Ukrainy pozostaje dynamiczną, a ich potrzeby mogą się zmieniać. Ograniczenie możliwości skorzystania z tego rozwiązania może skutkować wzrostem liczby przypadków pobytu nieuregulowanego.

Zdaniem Rzecznika rozwiązanie przewidujące zawieszenie terminów w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej jest sprzeczne z przepisami unijnej dyrektywy proceduralnej, a także z Konstytucją RP i Kartą Praw Podstawowych UE, które gwarantują każdemu prawo do skutecznego środka prawnego oraz sprawiedliwego i terminowego rozpatrzenia sprawy przez niezależny sąd. W ocenie Rzecznika wyłączenie mechanizmów kontroli sądowej nad organem rozpatrującym wnioski o ochronę międzynarodową stanowi istotne zagrożenie dla praw cudzoziemców.

W związku z powyższym Rzecznik Praw Obywatelskich zaapelował do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji o ponowną analizę projektowanych przepisów oraz ich dostosowanie do standardów ochrony praw człowieka. Rzecznik przypomniał, że nawet w obliczu trudnej sytuacji migracyjnej i wyzwań organizacyjnych państwo nie może rezygnować z zasad państwa prawa ani obniżać poziomu ochrony gwarantowanego cudzoziemcom.

VIII. Opinie i stanowiska

VII.520.14.2021 z 26 maja 2025 r. – opinia w sprawie projektu ustawy zmieniającej ustawę o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw oraz ustawę o finansach publicznych do Ministra Finansów.

Rzecznik Praw Obywatelskich zauważa, że ogólny cel jaki przyświeca projektowanej interwencji legislacyjnej korzystnie wpływa na stopień urzeczywistnienia zasady jawności finansów publicznych. Na płaszczyźnie formalnej stanowi uzupełnienie luki, jaka w praktyce działania administracji publicznej powstaje na styku spraw publicznych objętych ustawą o dostępie do informacji publicznej oraz spraw uregulowanych w ustawie o finansach publicznych.

Jak wynika z wniosków wpływających do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, a których przedmiotem jest szeroko rozumiany brak udostępnienia informacji, która powinna mieć walor informacji publicznej, obywatele są coraz częściej zainteresowani finansowym wymiarem prowadzenia spraw publicznych. Zainteresowanie budzi rzetelność, celowość czy gospodarność wydatkowanych środków. Istotnymi wskaźnikami są informacje finansowe, obrazujące gospodarowanie środkami publicznymi.

Wątpliwości Rzecznika budzi to, czy wymienione wyżej cele nowelizacji, mając na uwadze obecne brzmienie projektowanych przepisów, mają szansę zostać osiągnięte. W obecnym kształcie projektowanych przepisów podniesiony został próg wartości umowy (od kwoty 500 zł do kwoty 10 000 zł), po przekroczeniu którego ma ona podlegać obowiązkowi opublikowania w Centralnym Rejestrze Umów Jednostek Sektora Finansów Publicznych. Rzecznik zauważa, że w praktyce większość umów zawieranych przez jednostki nie przekracza progu 10 000 zł. W konsekwencji projektowana zmiana może ujemnie wpływać na fundamentalne założenia dotyczące funkcjonowania tego narzędzia. W przypadku wielu samorządów oraz mniejszych instytucji ustalenie progu na poziomie 10 000 zł może prowadzić do sytuacji, w której większość umów nie zostanie objęta obowiązkiem publikacji. Z tej perspektywy projektowane rozwiązanie może okazać się wadliwe.

Ponadto Rzecznik zwrócił uwagę na wątpliwości odnoszące się do informacji o umowie podlegających udostępnieniu w Centralnym Rejestrze Umów, które Minister Finansów określi w drodze rozporządzenia. Jak wynika z uzasadnienia opiniowanego projektu, możliwość wprowadzania innych fakultatywnych informacji będzie uzależniona od funkcjonalności systemu teleinformatycznego. Zdaniem Rzecznika rozważenia wymaga jednak konieczność doprecyzowania ww. regulacji, aby jednoznacznie wynikało z niej, że niedopuszczalne jest takie poszerzenie publikowanych informacji o umowie, które stanowi nieproporcjonalną i niezasadnioną celami ustawy ingerencję w prywatność jednostki.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Ministra Finansów z prośbą o uwzględnienie powyższych uwag w toku dalszych prac legislacyjnych.

IX. Udział Rzecznika w postępowaniach przed sądami międzynarodowymi

X. Reakcje na wcześniejsze wystąpienia Rzecznika

II.510.701.2023 z 15 lutego 2024 r. – wystąpienie do Ministra Zdrowia w sprawie procedury otrzymywania uprawnień do wykonywania zawodów lekarskich i pielęgniarskich.

Minister Zdrowia w piśmie z 30 maja 2025 r. wyraził przekonanie o konieczności zmian w obowiązujących przepisach, które pozwoliłyby na bardziej proporcjonalne i sprawiedliwe regulowanie dostępu do zawodów medycznych. Zaproponowane rozwiązania mają charakter przykładowy i będą szczegółowo rozważane podczas prac legislacyjnych związanych z najbliższą nowelizacją aktów prawnych. Celem podjętych działań ma być nie tylko uzupełnienie luk regulacyjnych, ale również zapewnienie ochrony interesów pacjentów oraz przestrzegania zasad demokratycznego państwa prawa.

IX.517.790.2023 z 14 marca 2024 r. – wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości w sprawie potrzeby modyfikacji procedury kontroli osobistej podczas widzeń w jednostkach penitencjarnych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości w piśmie z 23 kwietnia 2025 r. wyjaśniła, iż kwestia sporządzenia protokołu z kontroli osobistej została już rozstrzygnięta w art. 18 ust. 3f ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej. Artykuł ten stanowi, że z kontroli osobistej protokół sporządza się w przypadku, gdy osoba kontrolowana zgłosiła takie żądanie bezpośrednio po jej przeprowadzeniu oraz w razie ujawnienia przedmiotu niedozwolonego lub substancji psychoaktywnej. Brzmienie tego przepisu zobowiązuje zatem funkcjonariusza Służby Więziennej do sporządzenia protokołu i w konsekwencji wydania go osobie kontrolowanej na jej żądanie oraz w każdym przypadku, w którym w trakcie kontroli zostały ujawnione przedmioty niedozwolone.

Prezesa Krajowej Rady Komorniczej (IV.512.54.2024 z 25 września 2024 r.) – w sprawie procedury oszacowania nieruchomości w sądowym postępowaniu egzekucyjnym.

Prezes Krajowej Rady Komorniczej pismem z 24 czerwca 2025 r. poinformował, że nie wydaje się zasadne, aby komornik był każdorazowo zobowiązany do zasięgania opinii biegłego w celu weryfikacji wniosku strony o dokonanie ponownego opisu i oszacowania nieruchomości. Okoliczności

świadczące o istotnej zmianie w stanie nieruchomości, w tym o istotnej zmianie cen rynkowych, powinny wynikać z treści wniosku wierzyciela lub dłużnika i być należycie uzasadnione. Propozycja wprowadzenia regulacji wzorowanej na art. 156 ust. 3 ustawy o gospodarce nieruchomościami, nakładającej na komornika obowiązek wystąpienia do biegłego o weryfikację operatu szacunkowego, nie znajduje uzasadnienia. W praktyce prowadziłoby to do konieczności każdorazowej weryfikacji operatu szacunkowego, co skutkowałoby znacznym wzrostem kosztów egzekucyjnych oraz wydłużeniem postępowania. Wprowadzenie takiej regulacji mogłoby sprzyjać działaniom dłużników ukierunkowanym na opóźnianie czynności organu egzekucyjnego.

Krajowa Rada Komornicza stoi na stanowisku, że przewidziany w art. 951 Kodeksu postępowania cywilnego mechanizm umożliwiający dokonanie dodatkowego opisu i oszacowania nieruchomości na wniosek wierzyciela lub dłużnika jest wystarczający i pozwala na dokonanie oceny zasadności wniosku z uwzględnieniem okoliczności konkretnej sprawy.

Minister Edukacji (VII.7037.30.2023 z 3 października 2024 r.) – w sprawie odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli.

Minister Edukacji pismem z 28 maja 2025 r. poinformowała, że 21 marca 2025 r. do uzgodnień międzyresortowych i konsultacji społecznych został skierowany projekt ustawy o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw. Uwzględnia on przepis wyłączający możliwość delegowania przez wojewodów na kuratorów oświaty zadań związanych z powoływaniem i odwoływaniem komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli, funkcjonowaniem tych komisji oraz nadzoru nad pracą rzeczników dyscyplinarnych. Jako powód wskazano powszechne odczucie, że równoczesne wykonywanie funkcji organu sprawującego nadzór pedagogiczny nad szkołami i placówkami oraz funkcji przypisanych organowi, przy którym działa komisja dyscyplinarna, budzi wątpliwości co do obiektywizmu takiego organu.

VII.711.4.2024 z 2 grudnia 2024 r. – wystąpienie do Ministra Sprawiedliwości w sprawie zasad dostępu do zawodu sędziego.

Minister Sprawiedliwości pismem z 2 czerwca 2025 r. poinformował, że prowadzone są zaawansowane prace analityczno-koncepcyjne. Ich zakończenie, w formie przygotowania wstępnego projektu ustawy oraz uzasadnienia, przewidziane jest na drugą połowę czerwca 2025 r.

W odniesieniu do postulatu dopuszczenia kumulacji doświadczenia zawodowego z różnych profesji prawniczych przy ocenie wymogów dla stanowiska sędziego sądu apelacyjnego podkreślono konieczność kompleksowego rozpatrzenia tego zagadnienia. W związku z tym ewentualne rozwiązania dotyczące kumulacji okresów pracy w różnych zawodach przy ocenie spełnienia wymagań zostaną uwzględnione w ramach nowej kompleksowej ustawy ustrojowej.

Minister podkreślił wagę poruszanych kwestii i zadeklarował kontynuację prac nad ich rozwiązaniem w sposób spójny, proporcjonalny i uwzględniający interesy wszystkich zainteresowanych stron.

IV.511.105.2020 z 7 marca 2025 r. – wystąpienie do Ministra Rozwoju i Technologii – w sprawie uprawnień kontrolnych członków spółdzielni mieszkaniowych.

Minister Rozwoju i Technologii pismem z 21 maja 2025 r. poinformował, że rozważane jest kompleksowe uregulowanie kwestii udostępniania dokumentów w przepisach ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, w tym umożliwienie dostępu do niektórych dokumentów także właścicielom lokali niebędącym członkami spółdzielni. Aktualnie trwa analiza zmian, które mają na celu usprawnienie funkcjonowania spółdzielni, zwiększenie transparentności ich działania oraz poszerzenie uprawnień członków.

W ramach prac nad nowelizacją ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw, które zostały wpisane do Wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów, planowane są zmiany dotyczące funkcjonowania walnych zgromadzeń w spółdzielniach mieszkaniowych. Proponowane zmiany obejmują doprecyzowanie zasad uczestniczenia w posiedzeniach walnego zgromadzenia przez pełnomocnika, ograniczenie kręgu osób uprawnionych do zastępowania członka spółdzielni oraz umożliwienie pełnomocnictwa adwokatom i radcom prawnym. Projekt zakłada również wyłączenie stosowania przepisu art. 15zzzr ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 wobec spółdzielni mieszkaniowych.

Proponowane zmiany mają na celu wyeliminowanie nadużyć przy korzystaniu z instytucji pełnomocnika oraz ułatwienie przenoszenia własności lokali w razie bezczynności spółdzielni. Minister wyraża przekonanie, że wypracowane rozwiązania umożliwią członkom spółdzielni oraz właścicielom lokali zaznajamianie się z dokumentami dotyczącymi działalności spółdzielni mieszkaniowych.

VII.7037.88.2025 z 17 marca 2025 r. – wystąpienie do Dyrektora Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury w związku ze skargami wykładowców Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury.

Dyrektor Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury pismem z 30 maja 2025 r. poinformował, że kryteria doboru obejmują specjalistyczną wiedzę, doświadczenie zawodowe i dydaktyczne, a także nieskazitelną postawę zawodową i moralną. Mają one na celu zapewnienie, że wykładowcy przekazują przyszłym sędziom i prokuratorom wiedzę oraz wzorce etyczne zgodne z zasadami praworządności i niezależności.

Podkreślono, że sam fakt powołania na urząd sędziego przez KRS w składzie po nowelizacji z 2017 r. nie jest automatycznym kryterium wykluczenia.

Dodatkowo wskazano, że dyrektor KSSiP ma swobodę w powierzeniu wykładowcom prowadzenia zajęć, a ich skreślenie z listy następuje na podstawie sprzeciwu Ministra Sprawiedliwości po zasięgnięciu opinii Rady Programowej KSSiP. W ocenie Dyrektora przyjęte zasady doboru wykładowców są zgodne z obowiązującymi przepisami prawa oraz międzynarodowymi standardami praworządności. Zapewniono, że proces ten ma na celu budowanie silnych instytucji wymiaru sprawiedliwości oraz kształtowanie odpowiednich postaw deontologicznych wśród przyszłych kadr sądowych.

XI.816.5.2025 z 20 marca 2025 r. – wystąpienie do Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie ratyfikacji Protokołu nr 12 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Minister Spraw Zagranicznych pismem z 24 kwietnia 2025 r. poinformował, że ratyfikacja Protokołu nr 12 nie jest obecnie uzasadniona ani konieczna w świetle obowiązujących regulacji prawnych oraz praktyk sądowych w Polsce. Jak wskazał Minister, ochrona zasady równego traktowania w Polsce jest już szeroko uregulowana w obowiązującym prawodawstwie, w tym w art. 32 Konstytucji, art. 14 Konwencji oraz ustawie o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania. Jednocześnie MSZ pracuje nad projektem ustawy o wykonywaniu orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, co ma na celu wzmocnienie ochrony praw gwarantowanych Konwencją w Polsce. Projekt ten stanowi element procesu przywracania praworządności w kraju i jest dostępny w ramach konsultacji publicznych.

XI.7061.4.2023 z 24 marca 2025 r. – wystąpienie do Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych w sprawie braku możliwości dofinansowania przenośnych koncentratorów tlenu.

Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych w piśmie z 7 kwietnia 2024 r. wyjaśnił, że w obecnym stanie prawnym osoby wymagające leczenia tlenem, w tym osoby niepełnosprawne, otrzymują koncentrator tlenu stacjonarny na podstawie Zarządzenia Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia. Dofinansowanie wyrobów medycznych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych następuje poprzez zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przy czym realizowane jest ono ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia. Środki PFRON mogą być wykorzystane jedynie na dofinansowanie dla tych osób niepełnosprawnych, które spełniają określone w § 5 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych kryterium dochodowe. Z uwagi na fakt, iż przenośne koncentratory tlenu nie zostały umieszczone w ww. wykazie, dofinansowanie ich zakupu jest niemożliwe również ze środków PFRON.

Pełnomocnik wystosował pismo do Ministra Zdrowia z prośbą o dokonanie stosownej zmiany w wykazie. Podobny apel był skierowany do Ministra Zdrowia już w 2018 r. Z odpowiedzi wynikało, że obecnie nie jest możliwe stworzenie rozwiązania umożliwiającego zaopatrzenie pacjentów w przenośne koncentratory tlenu z uwagi na fakt, iż byłoby to działanie kosztochłonne i wiązałoby się ze zmianą technologii medycznej ze względu na istotne różnice w cenie stosowanych urządzeń.

Mając na uwadze dobro osób niepełnosprawnych, Rada Nadzorcza PFRON przyjęła program „Wypożyczalnia technologii wspomagających dla osób z niepełnosprawnością”. Celem przedsięwzięcia jest zapewnienie dostępu osobom z niepełnosprawnością do potrzebnych im technologii, urządzeń i sprzętu, bez konieczności ponoszenia przez nie kosztów ich zakupu – poprzez zbudowanie zasobu, który dzięki mechanizmowi wypożyczania, składowania, konserwowania i modernizacji będzie mógł służyć wielu kolejnym użytkownikom.

VII.7031.8.2024 z 29 sierpnia 2024 r. – wystąpienie do Minister Edukacji Narodowej w sprawie ochrony praw osób, które są adresatami programów stypendialnych tworzonych przez samorządy.

Minister Edukacji Narodowej w piśmie z 3 kwietnia 2025 r. przekazała, iż w jej opinii nie występuje przesłanka do zmiany art. 90t ustawy o systemie oświaty w taki sposób, aby narzucić jednostkom samorządu terytorialnego, tworzącym regionalne programy wspierania edukacji uzdolnionych dzieci i młodzieży normę materialną nakazującą wydanie decyzji administracyjnej w przypadku przyznania np. stypendium motywacyjnego. Organ stanowiący jednostkę samorządu terytorialnego, wydając akt normatywny, może podjąć decyzję o przyznaniu w szczególności stypendium w sposób skuteczny, niekoniecznie w postaci decyzji administracyjnej. Doświadczenia MEN, które przyznaje stypendium motywacyjne na podstawie otwartego katalogu szczególnych osiągnięć uczniów, określonych w art. 90i nie skłaniają do przyjęcia rozwiązania proponowanego w wystąpieniu Rzecznika ze względów merytoryczno-formalnych. Katalog szczególnych, ustawowo określonych osiągnięć uczniów powinien zdaniem Minister pozostać otwarty. Tym samym nie może on stanowić podstawy do jednoznacznego określenia decyzją administracyjną praw i obowiązków ucznia w tym zakresie. Natomiast Minister Edukacji dostrzega to, że niektóre samorządy określając regionalne programy wsparcia uczniów zdolnych wydanych na podstawie art. 90t ustawy o systemie oświaty ograniczają grono potencjalnych adresatów programu – uczniów uprawnionych do otrzymania stypendium, poprzez wskazanie dzieci i młodzieży szkolnej kształcącej się w placówkach, dla których organem prowadzącym jest jednostka samorządu terytorialnego. Takie oznaczenie adresatów pozostaje w sprzeczności z regulacją dotyczącą warunków udzielania pomocy dzieciom i młodzieży pobierającej naukę na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego bez względu na miejsce zamieszkania. W opinii Minister nie można również uzależniać przyznania stypendiów dla dzieci i

młodzieży szczególnie uzdolnionej od oceny zachowania. Ocena zachowania nie może być dodatkowym kryterium decydującym o przyznaniu lub odmowie przyznania uczniowi, gdyż przepis art. 90t ust. 1 wskazuje wprost na wspieranie uczniów uzdolnionych, co oznacza te posiadające konkretne osiągnięcia i wyniki w nauce lub w zawodach z wykorzystaniem swoich zdolności. Szczegółowe warunki udzielania stypendium powinny być ustalone w taki sposób, aby zapewnić realizację wsparcia uczniów uzdolnionych bez ich różnicowania według innego niż określone w ustawie kryterium uzdolnień dzieci i młodzieży.

Część 3

Wybór spraw indywidualnych

ZESPÓŁ DO SPRAW WYKONYWANIA KAR

IX.517.466.2021

Do Rzecznika zwrócił się pan T.P. odbywający karę pozbawienia wolności, który podniósł, że podczas pobytu w zakładzie karnym nie ma zapewnionego niekrępującego korzystania z urządzeń sanitarnych w celi mieszkalnej. Ustalenia dokonane w toku postępowania wyjaśniającego wykazały, iż skarżący był zakwaterowany w celi wieloosobowej, w której umywalka była umiejscowiona poza obrębem kącika sanitarnego. Przepis § 25 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2022 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności stanowi, że niezbędne urządzenia sanitarne sytuuje się w sposób zapewniający ich niekrępujące użytkowanie. Powszechnie uznaje się, że do niezbędnych urządzeń sanitarnych należy również umywalka, zatem i ona powinna być w taki sposób usytuowana. Rzecznik Praw Obywatelskich stoi na stanowisku, iż w celach mieszkalnych, w których umywalka znajduje się poza wydzielonym pełną, trwałą zabudową kącikiem sanitarnym i jest ona jedynym tego typu urządzeniem w pomieszczeniu, osadzeni nie mają zapewnionych warunków intymności podczas wykonywania codziennych czynności związanych z utrzymaniem higieny osobistej. Taką ocenę Rzecznik przedstawił Dyrektorowi Generalnemu Służby Więziennej w piśmie z dnia 17 lipca 2015 r., a następnie Ministrowi Sprawiedliwości w wystąpieniu generalnym z dnia 24 stycznia 2017 r. (IX.517.796.2016).

Mając na względzie powyższe Rzecznik uznał skargę osadzonego za zasadną. Zwrócił się jednocześnie do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej o podjęcie działań w celu przeprowadzenia w podległym zakładzie karnym modernizacji cel mieszkalnych w taki sposób, aby umywalki zostały włączone do zabudowanych kącików sanitarnych.

IX.517.924.2021

Do Rzecznika Praw Obywatelskich skierował skargę tymczasowo aresztowany, w której podniósł zarzuty dotyczące traktowania przez funkcjonariuszy Służby Więziennej oraz warunków bytowych panujących w jednostce penitencjarnej. Po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego, Rzecznik uznał przedmiotową skargę za zasadną w zakresie:

- 1/ prowadzenia z tymczasowo aresztowanym, wbrew jego woli, rozmów przez psychologa w obecności funkcjonariuszy działu ochrony;
- 2/ niezapewnienia tymczasowo aresztowanemu swobodnego dostępu do

świeżego powietrza w czasie pobytu w celi izolacyjnej.

Ad 1/ Odnosząc się do pierwszego aspektu, organ wyjaśniający wskazał, że wnioskodawca, podczas poprzedniego pobytu w jednostce, kierował groźby karalne pod adresem jednego z pracujących w jednostce psychologów, co skutkowało wszczęciem przeciwko niemu postępowania karnego, które się toczy. Od początku tego pobytu w jednostce, prezentował on natomiast wrogie nastawienie i niechęć do psychologa, który realizował swoje służbowe zadania wobec grupy osadzonych, do której należał skarżący. Administracja podniosła, że była zobowiązana kontrolować stan psychiczny tymczasowo aresztowanego, bowiem do końca wcześniejszego pobytu był on objęty profilaktyką presuicydalną II rzędu. Sporządzono więc zalecenia penitencjarnoochronne, z których wynikało, że tymczasowo aresztowanego należy objąć wzmożoną opieką psychologiczną i psychiatryczną, a w związku z wysoce nagannym zachowaniem wszelkie czynności wykonywane w stosunku do niego należy realizować w obecności dwóch funkcjonariuszy. Ponadto polecono, by podczas przeprowadzania rozmów z przedstawicielami administracji używać wobec niego prewencyjnie środków przymusu bezpośredniego w postaci kajdanek zakładanych na ręce trzymane z tyłu. Tak określony sposób postępowania wobec osadzonego skutkowało doprowadzeniem go, wbrew jego woli, w kajdankach do psychologa i prowadzeniem przez psychologa rozmowy z nim w obecności funkcjonariuszy działu ochrony. W świetle udzielonych wyjaśnień słuszność stanowiska administracji więziennej wzbudziła wątpliwości Rzecznika. Otóż tymczasowo aresztowanych nie obejmuje się oddziaływaniami psychokorekcyjnymi lub terapeutycznymi. Przepis art. 212 c k.k.w. dopuszcza prowadzenie badań osobopoznawczych, ale wyłącznie w zakresie niezbędnym dla zapobiegania wzajemnej demoralizacji tymczasowo aresztowanych oraz zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w areszcie. Badania psychologiczne, psychiatryczne lub seksuologiczne dokonuje się zaś za zgodą tymczasowo aresztowanego, a jedynie w wyjątkowych przypadkach sędzia penitencjarny może zarządzić przeprowadzenie tych badań bez zgody aresztanta. Dlatego też w ocenie Rzecznika, w przypadku konieczności prowadzenia przez psychologa badań, o których mowa art. 212 c § 1 k.k.w., wobec tymczasowo aresztowanego, który odmawia zgody na nie, a jednocześnie prezentuje zachowania mogące zagrażać bezpieczeństwu i porządkowi, badania te powinny odbywać się w warunkach zapewniających bezpieczeństwo osobiste psychologa, z jednoczesnym zapewnieniem tymczasowo aresztowanemu warunków pozwalających na zapewnienie prawa do prywatności, w zakresie mu przysługującym, oraz zmniejszenie oporu, otwarcie się i komunikowanie o swoich problemach. Rozmowy takie, co do zasady, powinny być realizowane w tzw. pomieszczeniach bezpiecznych, funkcjonujących w każdej jednostce, w których nie musi być obecny funkcjonariusz nadzorujący spotkanie.

Ad. 2/ Nawiązując do kwestii warunków bytowych panujących w celi izolacyjnej

jednostki, ustalono, że okno pomieszczenia, w którym przebywał skarżący, zabezpieczone było kratą koszową. Osoba umieszczona w tej celi nie miała możliwości otwarcia okna – mógł to zrobić jedynie funkcjonariusz oddziałowy, na prośbę osadzonego. Organ wyjaśniający wskazał, że w trakcie dokonywanych wizytacji cel, skarżący nigdy nie zgłaszał jakichkolwiek uwag zarówno co do samego okna, jak i postępowania funkcjonariuszy w przedmiotowym zakresie. Nie potwierdzono również, by funkcjonariusze SW, pomimo złożonej prośby, odmawiali osadzonemu otwarcia okna. Niezależnie od powyżej wskazanych wyjaśnień, należy stwierdzić, że w świetle przepisów rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1225), skrzydła okien, świetliki oraz nawietrzaki okienne, wykorzystywane do przewietrzania pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi, powinny być zaopatrzone w urządzenia pozwalające na łatwe ich otwieranie i regulowanie wielkości otwarcia z poziomu podłogi lub pomostu, także przez osoby niepełnosprawne, jeżeli nie przewiduje się korzystania z pomocy innych współużytkowników (§ 155 ust. 2). W ocenie Rzecznika cela ta powinna zostać wyłączona z użytku ze względu na to, że faktycznie ograniczony jest swobodny dostęp do świeżego powietrza i z uwagi na sposób, w jaki okno to należy otwierać. Dlatego też skarga osadzonego również w tym zakresie została uznana za zasadną. Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej, jako organu nadrzędnego nad jednostką, w której działalności stwierdzono naruszenie praw przysługujących skazanemu, o podjęcie stosownych działań w celu zapobieżenia w przyszłości podobnym naruszeniom.

IX.517.1052.2024

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się osadzony, skarżąc się m.in. na umieszczenie w monitorowanej celi izolacyjnej, mimo że nie została mu wymierzona kara dyscyplinarna, o której mowa w art. 143 § 1 pkt 8 k.k.w. Z dokonanych ustaleń wynika, że w jednostce penitencjarnej przyjęto praktykę, zgodnie z którą funkcjonariusz Służby Więziennej zwraca się w formie notatki do dyrektora jednostki o wyrażenie zgody na rozmieszczenie osadzonego nieukaranego karą dyscyplinarną w celi izolacyjnej. Przedmiotowa decyzja dyrektora przyjmuje formę odpowiedniej adnotacji na notatce funkcjonariusza, a osadzony jest o tej decyzji informowany ustnie. Nie wydaje się odrębnego dokumentu w postaci pisemnej decyzji, który zawierałby wskazanie podstawy prawnej i podstawy faktycznej jej wydania, okres zakwaterowania osadzonego w celi izolacyjnej i monitorowania jego zachowania oraz pouczenie dotyczące możliwości zaskarżenia decyzji w trybie art. 7 k.k.w. W badanej sprawie notatka została sporządzona przez młodszego wychowawcę działu penitencjarnego.

Zwrócił się on do dyrektora jednostki o wyrażenie zgody na cyt. „czasowe zakwaterowanie osadzonego (...) w monitorowanej celi izolacyjnej na warunkach ogólnych”. Przytoczona została podstawa prawna (ówcześnie obowiązujący § 33 ust. 2 Zarządzenia Nr 69/23 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 31 października 2023 r. w sprawie sposobów ochrony, konwojowania oraz zadań ochronnych funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej) oraz faktyczna zasadność takiego rozmieszczenia osadzonego. Na notatce dyrektor jednostki napisał „zgoda”, podając przy tym datę wydania swojej decyzji. Osadzony nie otrzymał kopii notatki zawierającej informację o podjętej przez dyrektora decyzji. W ocenie Rzecznika taka forma wydawania decyzji o umieszczeniu w celi izolacyjnej osoby nieukaranej dyscyplinarnie nie gwarantuje w należyty sposób poszanowania praw osób osadzonych. Umieszczenie w celi izolacyjnej osoby, wobec której nie wykonuje się kary dyscyplinarnej jest działaniem, które może mieć miejsce jedynie w wypadkach uzasadnionych względami bezpieczeństwa - tak stanowił zapis zarządzenia § 33 ust. 2 przywołanego wyżej zarządzenia Nr 69/23 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, dlatego też musi być poprzedzone wydaniem decyzji przez dyrektora jednostki penitencjarnej. Przedmiotowe decyzje powinny być wydawane na piśmie, a następnie doręczane osadzonym wraz ze wskazaniem ww. elementów. Monitoring głęboko bowiem wkracza w fundamentalne prawo człowieka – prawo do prywatności, które gwarantowane jest przez Konstytucję RP (art. 47), a także m.in. Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (art. 8) i Kartę Praw Podstawowych UE (art. 7). Jednocześnie, należy zauważyć, że otrzymanie przez osadzonego decyzji w formie pisemnej – analogicznie jak w przypadku decyzji o umieszczeniu w celi izolacyjnej osoby nieukaranej - wzmacnia jego prawo do zaskarżenia jej w trybie art. 7 k.k.w. Konkludując, w ocenie Rzecznika decyzja dotycząca zakwaterowania osadzonego w celi izolacyjnej osadzonego nieukaranego karą dyscyplinarną oraz monitorowania jego zachowania powinna być wydana jako oddzielny dokument, w którym będą zawarte: podstawa prawna i faktyczna, okres obowiązywania decyzji, pouczenie o trybie jej zaskarżenia oraz którego egzemplarz będzie wydany osobie, której sprawa dotyczy. Mając powyższe na uwadze, że w przypadku wnioskodawcy administracja więzienna takich działań nie podjęła, jego skarga została uznana za zasadną.

IX.517.1514.2023

W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich prowadzone było postępowanie

wyjaśniające w sprawie osadzonego, dotyczące m.in. warunków bytowych panujących w jego celi mieszkalnej. Po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego, Rzecznik uznał przedmiotową skargę za zasadną w zakresie pobytu skarżącego w celach kilkunastoosobowych. Z udzielonych Rzecznikowi wyjaśnień wynika, iż przebywając w areszcie śledczym, w okresie 04.05.2023-15.06.2023 r., skarżący był rozmieszczony w celi trzynastoosobowej, a jej zaludnienie w tym czasie wynosiło od 11 do 13 osób. Rzecznik od wielu lat zwraca uwagę na problem umieszczania osadzonych w celach mieszkalnych kilkunastoosobowych. Dotychczasowa korespondencja Rzecznika z Dyrektorem Generalnym Służby Więziennej w tym zakresie prowadziła do wniosku, że cele mieszkalne przeznaczone dla więcej niż 10 osadzonych w zakładach karnych typu zamkniętego należy zlikwidować. Takie też stanowisko zajął Zastępca Dyrektora Generalnego Służby Więziennej w piśmie z dnia 19 grudnia 2018 roku kierowanym do Rzecznika (znak pisma w Biurze RPO: IX.517.599.2017). W tym miejscu należy również zaznaczyć, że Rzecznik Praw Obywatelskich corocznie kieruje wystąpienie do Zastępcy Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, w którym zwraca się o przekazanie aktualnych informacji o zrealizowanych i zaplanowanych pracach w zakresie m.in. likwidacji cel mieszkalnych większych niż dziesięcioosobowe. Z udzielonych Rzecznikowi pismem z dnia 4 kwietnia 2024 r. wyjaśnień wynika, że począwszy od stycznia 2024 r. Służba Więzienna dokonała stopniowej administracyjnej likwidacji cel wieloosobowych powyżej 10 miejsc zakwaterowania. Na dzień 2 kwietnia 2024 r. w dyspozycji formacji pozostały 24 cele wieloosobowe powyżej 10 miejsc zakwaterowania (tj. 2 cele 11-osobowe, 1 cela 15- osobowa oraz 21 cel 16-osobowych) z 379, które funkcjonowały uprzednio. Cele te zostały jednak wyłączone z użytkowania.

IX.517.1516.2024

Rzecznik Praw Obywatelskich przeprowadził postępowanie wyjaśniające w sprawie osadzonego, który został ukarany dyscyplinarnie ponieważ nie poinformował administracji więziennej, iż w celi mieszkalnej, w której przebywał, znajdowały się telefony komórkowe. W toku rozpatrywania sprawy ustalono, iż podczas kontroli celi mieszkalnej ujawniono dwa telefony komórkowe wraz z aktywnymi kartami SIM oraz ładowarkę. Żaden z osadzonych – w tym również skarżący – nie przyznał się do posiadania ujawnionych przedmiotów, tymczasem posiadanie telefonu komórkowego w celi mieszkalnej, w myśl art. 110 a §4 k.k.w., jest zabronione. Wskutek tego zdarzenia wnioskodawcy oraz jego współosadzonym sporządzono wnioski o wymierzenie kary dyscyplinarnej za popełnienie przekroczenia polegającego na niepoinformowaniu administracji Aresztu Śledczego o przedmiocie niedozwolonym znajdującym się w celi mieszkalnej, tj. na podstawie art. 116 §1 k.k.w. Zgodnie z brzmieniem art. 116 §1 k.k.w., skazany ma obowiązek

przestrzegania przepisów określających zasady i tryb wykonywania kary, ustalonego w zakładzie karnym porządku oraz wykonywania poleceń przełożonych i innych osób uprawnionych. Zatem, jeżeli osadzony nie przestrzega tych zasad popełnia przekroczenie, za które grozi mu odpowiedzialność dyscyplinarna w myśl art. 142 k.k.w. Przepis ten stanowi, że skazany podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za zawinione naruszenie nakazów lub zakazów wynikających z ustawy, regulaminu lub innych przepisów wydanych na jej podstawie albo ustalonego w zakładzie karnym lub miejscu pracy porządku. Dyrektor Aresztu Śledczego wymierzył wnioskodawcy karę dyscyplinarną w postaci pozbawienia możliwości korzystania z widzeń i samoinkasującego aparatu telefonicznego na okres 21 dni, powołując się jednak na art. 108 §2 k.k.w. Zgodnie z jego treścią, skazany jest zobowiązany poinformować niezwłocznie przełożonego o zagrożeniach dla jego bezpieczeństwa osobistego oraz unikać tych zagrożeń. Dyrektor uznał zatem, że nie informując przełożonych o znajdującym się w celi mieszkalnej przedmiocie niedozwolonym – telefonie komórkowym, skarżący popełnił przekroczenie dyscyplinarne. Decyzja o wymierzeniu kary dyscyplinarnej została przez wnioskodawcę zaskarżona do sądu penitencjarnego w trybie art. 7 k.k.w. Sąd jednak utrzymał ją w mocy. W ocenie Rzecznika, przywołany przez Dyrektora jednostki art. 108 §2 k.k.w. nie znajduje zastosowania w analizowanej sprawie. Ustawodawca w przepisie wskazał bowiem, że chodzi o zagrożenia dla bezpieczeństwa osobistego skazanego. Tak sformułowany przepis odnosi się więc do oceny skazanego, co dla niego może być zagrożeniem. Trudno natomiast uznać, że każdy skazany oceni, iż telefon komórkowy będzie stanowił takie zagrożenie, o którym jest zobowiązany powiadomić przełożonych. Wskazana podstawa prawna jest zatem nieadekwatna do sytuacji. Ponadto należy podnieść, iż w sposób zawiniony naruszyłyby zakaz posiadania w celi przedmiotu niedozwolonego osoby posiadające to urządzenie oraz osoby z niego korzystające. Tymczasem administracja nie dowiodła w sposób bezsporny, że wnioskodawca był właścicielem telefonu bądź z niego korzystał. Co więcej, w analizowanym przypadku administracja więzienna nie podjęła żadnych czynności zmierzających do ustalenia do kogo należały znalezione w celi mieszkalnej telefony komórkowe i tym samym kto naruszył obowiązujący zakaz, wymierzając kary dyscyplinarne wszystkim osadzonym zakwaterowanym w tej celi na zasadzie odpowiedzialności zbiorowej. Przepis statuujący ponoszenie odpowiedzialności dyscyplinarnej za popełnione przekroczenie stanowi o odpowiedzialności indywidualnej, a nigdy zbiorowej. Rzecznik nie zgodził się zatem z argumentacją Służby Więziennej i ocenił, że nie ma podstaw do uznania, że wnioskodawca w sposób zawiniony naruszył obowiązujące w jednostce zakazy i nakazy, dlatego też skarga została uznana za zasadną. Mając to na uwadze, Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Aresztu z prośbą o każdorazowe

przestrzeganie przepisów powszechnie obowiązujących w zakresie karania dyscyplinarnego osób pozbawionych wolności, a w omawianym przypadku o rozważenie zastosowania art. 149 k.k.w., zgodnie z którym, jeżeli zostały ujawnione nowe fakty lub dowody nieznane przedtem, wskazujące na to, iż ukarany jest niewinny, dyrektor zakładu karnego uchyla karę dyscyplinarną i uznaje ją za niebyłą oraz podejmuje stosowną decyzję mającą na celu uchylenie skutków ukarania.

IX.517.1895.2019

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się osadzony, żaląc się m.in. że warunki kąpieli w łaźni nie pozwalają na zachowanie minimum intymności (brak ścianek działowych). Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej potwierdził, że w pomieszczeniu łaźni w pawilonie, w którym przebywał osadzony, brak było ścianek działowych. Powierzchnia użytkowa łaźni uniemożliwiała bowiem wydzielenie poszczególnych stanowisk. Łaźnia nie była kompleksowo remontowana od około 10 lat, a doraźne prace remontowe umożliwiały jedynie zachowanie sprawności technicznej urządzeń łaźni. Obowiązujące przepisy dotyczące wykonywania kary pozbawienia wolności nie nakładają wprost obowiązku instalowania w łaźniach przegród pomiędzy stanowiskami prysznicowymi. Niemniej jednak, tak jak w całym procesie wykonywania kary pozbawienia wolności, również w kwestii sposobu udzielania kąpieli osadzonym obowiązuje zasada humanitarnego traktowania osób pozbawionych wolności, z poszanowaniem ich godności. Mając powyższe na względzie Rzecznik stoi na stanowisku, że kąpiel osadzonych powinna odbywać się w warunkach zapewniających każdemu osadzonemu minimum intymności, odpowiadających pod tym względem ogólnie przyjętym w społeczeństwie standardom. Realizacją tych założeń jest zapewnienie podczas kąpieli każdemu osadzonemu wyodrębnionego - za pomocą ścianek działowych lub innego rodzaju osłon - stanowiska prysznicowego. Rzecznik Praw Obywatelskich uznał skargę za zasadną

IX.517.2488.2021

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwróciła się matka osadzonego, który został poddany testom na obecność w organizmie środków odurzających lub substancji psychoaktywnych. Wynik testu był pozytywny. Osadzony twierdził jednak, że nie używa narkotyków, natomiast przyjmuje leki mogące mieć wpływ na wynik badania, dlatego domagał się badania weryfikującego wyniki testu narkotykowego. Wyjaśnienia osadzonego nie zostały jednak uwzględnione. Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się o zbadanie przedstawionych zarzutów do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej, który potwierdził, że na wniosek zastępcy kierownika ochrony, osadzonego poddano badaniu na obecność środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie. Badanie

zostało przeprowadzone w ambulatorium, na podstawie art. 116b Kodeksu karnego wykonawczego (dalej: k.k.w.). Wynik badania był pozytywny i wykazał obecność w organizmie osadzonego substancji AB-PINACA. Z przedstawionych Rzecznikowi wyjaśnień wynika, że w dniu przeprowadzania badania na obecność w organizmie osadzonego środków odurzających lub substancji psychoaktywnych, osadzony nie był badany przez lekarza ambulatorium. Dyrektor Okręgowy potwierdził, że osadzony przyjmował leki zlecone przez lekarza, takie jak Diclac, Paracetamol. W wyjaśnieniach nie zostały natomiast wymienione leki Hydroksyzyna i Pyralgina, o których osadzony pisał we wniosku do Rzecznika. W otrzymanej przez Rzecznika dokumentacji nie znajduje się jakakolwiek wzmianka o tym, aby lekarz odniósł się do twierdzeń osadzonego, że przyjmowane przez niego leki mogły mieć wpływ na wynik badania. W przekazanych wyjaśnieniach Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej wskazał, że osadzony został zapoznany z wynikiem badania oraz że bezpośrednio po przeprowadzeniu badania nie kwestionował tego wyniku ani nie żądał jego weryfikacji badaniem laboratoryjnym, co potwierdził swoim podpisem pod protokołem. Dopiero następnego dnia po badaniu, osadzony zaczął podważać wynik badania i zabiegać o jego weryfikację. Za popełnione przekroczenie osadzony został ukarany dyscyplinarnie, a na podstawie decyzji komisji penitencjarnej został przeniesiony z zakładu karnego półotwartego do zakładu karnego zamkniętego. Osadzony zaskarżył tę decyzję komisji penitencjarnej do sądu penitencjarnego, jednak została ona utrzymana w mocy. Sąd stwierdził, że nie ma podstaw do kwestionowania wiarygodności badania, które wykazało obecność w organizmie osadzonego substancji AB-PINACA, przychylając się do stanowiska Dyrektora Zakładu Karnego, że gdyby osadzony chciał, aby badanie wykonane za pomocą testerów zostało zweryfikowane poprzez badanie krwi, to zamieściłby taki wniosek w protokole badania. Widniejący w protokole badania wpis „bez uwag” został potraktowany przez komisję penitencjarną jako zaaprobowanie przez osadzonego wyniku badania. Ze zgromadzonej przez Rzecznika dokumentacji sprawy wynika, że osadzony poinformował funkcjonariusza przeprowadzającego badanie o przyjmowaniu zleconych przez lekarza leków, które mogły wpłynąć na wynik testu. Również w piśmie do sądu penitencjarnego osadzony stwierdził, że przyjmował leki wydawane mu przez administrację zakładu karnego. Osadzony nie tylko poinformował, że przyjmuje zlecone przez lekarza leki, które jego zdaniem mogły zafałszować wynik badania, ale również bezpośrednio po badaniu kilkakrotnie żądał od funkcjonariusza przeprowadzającego badanie, powtórzenia badań. Oddziałowy odmówił wykonania powtórnego testu, twierdząc, że decyzję taką może podjąć wyłącznie dyrektor zakładu karnego. Nie poinformował również, że osadzony może takie żądanie umieścić w protokole z przebiegu badania. Funkcjonariusz zażądał, aby osadzony podpisał protokół, który miał jedynie stwierdzać, że funkcjonariusz poprawnie wykonał badanie, a nie że osadzony akceptuje wynik badania. Po

powrocie osadzonego na oddział, wychowawca stwierdził, że dyrektor jest dziś poza zakładem karnym, a tylko on może zdecydować o konieczności przeprowadzenia weryfikacji testu. Po przeniesieniu osadzonego na inny oddział, również usłyszał od wychowawcy tego oddziału, że nakazanie weryfikacji testu leży wyłącznie w gestii dyrektora. Rzecznik Praw Obywatelskich stoi na stanowisku, że w przypadku, gdy skazany kwestionuje wynik badania, administracja ma obowiązek przeprowadzenia badania weryfikacyjnego. Działania umożliwiające przeprowadzenie badania krwi powinien podjąć funkcjonariusz bezpośrednio po otrzymaniu wyniku badania i informacji o przyjmowanie leków przez osadzonego, nie jest do tego potrzebna decyzja dyrektora zakładu karnego. Informowanie osadzonego, żeby napisał wniosek o przeprowadzenie badania, który zostanie rozpatrzony przez dyrektora następnego dnia, tylko wprowadza w błąd i uniemożliwia osadzonemu realizację swoich praw. Ponadto jeżeli badany informował o przyjmowaniu leków zleconych przez lekarza, to funkcjonariusz przeprowadzający badanie powinien zgłosić takie zastrzeżenie lekarzowi, do jego oceny. Z powyższych względów Rzecznik Praw Obywatelskich uznał skargę za zasadną.

IX.517.1226.2024

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się osadzony, który skarżył fakt niezapewnienia mu odpowiedniej opieki medycznej. Wskazał przy tym na długi okres oczekiwania na wydanie przepisanych leków. W trakcie postępowania wyjaśniającego ustalono, że choć osadzony został przyjęty do jednostki 12 czerwca 2024 r., badanie wstępne przeprowadzono u niego dopiero 21 czerwca 2024 r. tj. po 9 dniach. Jako przyczynę opóźnienia realizacji wizyty dyrektor jednostki penitencjarnej wskazał trudną sytuację kadrową służby zdrowia oraz trwający wówczas okres urlopowy. W wyniku konsultacji z 21 czerwca 2024 r. osadzonemu zlecono farmakologię. Potrzebny lek nie był dostępny w ambulatorium jednostki, wobec czego złożono zamówienie w aptece okręgowej. Przesyłka dotarła do jednostki penitencjarnej 29 czerwca 2024 r., jednak lek wydano osadzonemu dopiero 31 lipca 2024 r. Rzecznik zauważył, że badanie wstępne wykonano u osadzonego z naruszeniem terminu określonego w § 4 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 czerwca 2012 r. w sprawie udzielania świadczeń zdrowotnych przez podmioty lecznicze dla osób pozbawionych wolności. Zgodnie z ww. przepisem badaniom wstępnym poddaje się osobę pozbawioną wolności niezwłocznie po przyjęciu do zakładu karnego, nie później jednak niż w terminie 3 dni roboczych od dnia przyjęcia. Przepis nie przewiduje możliwości odstępstwa od ww. terminu. Dodatkowo Rzecznik nie dostrzega uzasadnienia dla wydania osadzonemu leku z ponad miesięcznym

opóźnieniem, choć dysponowano nim już po ośmiu dniach od wystawienia przez lekarza zalecenia. Z uwagi na powyższe, Rzecznik ocenił, że doszło do naruszenia prawa osadzonego do odpowiedniej opieki medycznej, a jego skarga została tym samym uznana w tym zakresie za zasadną.

IX.517.1820.2024

Do Rzecznika Praw Obywatelskich skierował skargę skazany, który żalił się m.in. na brak możliwości korzystania z krótkich spodenek w trakcie realizacji spacerów. W udzielonych Rzecznikowi wyjaśnieniach dyrektor jednostki stwierdził, iż „zgodnie z porządkiem wewnętrznym aresztu śledczego w przedmiocie ruchu osadzonych po terenie, osadzeni poruszają się pojedynczo lub w szyku zwartym, ubrani są w długie spodnie, koszulkę zakrywającą ramiona, pełne obuwie. (...) W związku z powyższym należy rozumieć, że w areszcie śledczym poruszanie się w krótkich spodenkach po terenie placu spacerowego nie jest dozwolone”. Dokonując oceny wyjaśnień należy zauważyć, że zgodnie z art. 111 § 1 k.k.w. skazany otrzymuje do użytku, z zakładu karnego, odpowiednią do pory roku odzież, bieliznę oraz obuwie, o ile nie korzysta z własnych, a art. 102 pkt 1 k.k.w. stanowi, iż otrzymywana z zakładu karnego odzież ma być odpowiednia ze względu na zachowanie zdrowia. Również w § 4 ust.1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 grudnia 2016 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych stanowi się, że osadzonym wydaje się odzież i bieliznę odpowiednią do pory roku. W tabeli nr 2 (będącej załącznikiem do tego rozporządzenia) określającej normy należności przedmiotów dla osób osadzonych – skazanych mężczyzn podano, że skazany mężczyzna otrzymuje m.in. spodenki gimnastyczne i koszulkę gimnastyczną z krótkim rękawem. Przedmioty te wydawane są na życzenie skazanego w okresie letnim (tj. od maja do sierpnia), a także w okresie przejściowym (tj. w miesiącach marzec, kwiecień, wrzesień i październik) w zależności od warunków atmosferycznych. Należy zatem rozumieć, że spodenki gimnastyczne i koszulka gimnastyczna są odzieżą odpowiednią do pory roku w okresie letnim. Rzecznik uznaje, że są okoliczności, w których skazany powinien występować w stroju składającym się przynajmniej z długich spodni (np. podczas udziału w nabożeństwach, w posiedzeniach sądu czy komisji penitencjarnej, wizyty u lekarza, czy u dyrektora jednostki penitencjarnej), te sytuacje należałoby jednakże traktować jako wyjątek od ogólnej zasady korzystania z odzieży odpowiedniej do pory roku. W ocenie Rzecznika nie znajduje uzasadnienia zobowiązanie skazanego do korzystania w porze letniej z długich spodni w

sytuacjach innych niż wskazane powyżej. Nakaz korzystania przez skazanych z odzieży nieodpowiedniej do pory roku stanowi naruszenie prawa skazanego określonego w art. 102 pkt 1 i art. 111 § 1 k.k.w., a także wyrażonych w art. 4 k.k.w. zasad wykonywania kary pozbawienia wolności z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego. Ze względu na całokształt przytoczonych powyżej okoliczności, w opisanym zakresie skarga została uznana za zasadną. Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócono się do dyrektora aresztu śledczego o podjęcie efektywnych działań w celu uniknięcia wystąpienia w przyszłości sytuacji analogicznych do opisanych powyżej.

IX.517.1377.2024

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się osadzony, skarżąc fakt niewykonania przez administrację jednostki penitencjarnej orzeczenia sądu penitencjarnego, w którym przywrócono mu klasyfikację kierującą go do zakładu typu półotwartego oraz zmieniono wymiar wymierzonej mu kary dyscyplinarnej z 28 dni pozbawienia możliwości korzystania z widzeń i samoinkasującego aparatu telefonicznego na okres 14 dni. Podczas postępowania wyjaśniającego ustalono następujący stan faktyczny. Osadzony przebywał w zakładzie karnym typu półotwartego i pracował poza terenem jednostki w systemie bez konwojenta. W dniu 25 maja 2024 r., po powrocie z pracy, przeprowadzono u niego badanie na obecność alkoholu w wydychanym powietrzu. Łącznie przeprowadzono cztery badania – każde z nich stopniowo dawało coraz niższy wynik zawartości alkoholu w wydychanym powietrzu, a ostatnie dało wynik negatywny. Administracja jednostki penitencjarnej powyższe zinterpretowała jako potwierdzenie spożycia przez osadzonego alkoholu, choć sam obwiniony temu zaprzeczał. Z uwagi na powyższe 4 czerwca 2024 r. osadzonemu wymierzono karę dyscyplinarną w postaci pozbawienia możliwości korzystania z widzeń i samoinkasującego aparatu telefonicznego na okres 28 dni – wniosek rozpatrzono łącznie wraz z wnioskiem z 23 maja 2024 r. dotyczącym przekroczenia, do którego osadzony się przyznał. Kara dyscyplinarna została wykonana w okresie od 4 czerwca 2024 r. do 2 lipca 2024 r. Dodatkowo 27 maja 2024 r. komisja penitencjarna zdecydowała o zdegradowaniu osadzonego z odbywania kary pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu półotwartego do odbywania kary pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego. Przedmiotową decyzję osadzony zaskarżył w trybie art. 7 § 1 k.k.w. do sądu penitencjarnego. W dniu 25 lipca 2024 r. ww. sąd przychylił się do jego skargi i wydał postanowienie, w którym zdecydował cyt. „*zmienić zaskarżoną decyzję komisji penitencjarnej z dnia 27 maja 2024 r. oraz z dnia 12 czerwca 2024 r. i skierować skazanego (...) do dalszego odbywania kary w zakładzie karnym dla recydywistów penitencjarnych typu półotwartego w systemie programowego oddziaływania*”. Główną przesłanką decyzji

sądu były wątpliwości co do wyników badania na obecność alkoholu, których, w ocenie sądu, nie można było rozstrzygnąć na niekorzyść osadzonego z uwagi na niezabezpieczenie przez Służbę Więzienną próbek do przeprowadzenia powtórnego badania w warunkach laboratoryjnych. W konsekwencji uwolnienia osadzonego od popełnienia przestępstwa z 25 maja 2024 r., sąd zmienił wymierzoną mu karę dyscyplinarną na karę pozbawienia możliwości korzystania z widzeń i samoinkasującego aparatu telefonicznego na okres 14 dni. Zauważając, że kara została zrealizowana w pierwotnym wymiarze jeszcze przed wydaniem orzeczenia, sąd wskazał, że w gestii dyrektora jednostki penitencjarnej jest podjęcie decyzji w trybie art. 149 k.k.w. mającej na celu uchylenie skutków ukarania. W przedstawionych Rzecznikowi wyjaśnieniach badający sprawę dyrektor okręgowy wskazał, że osadzony nie występował z wnioskiem o taką rekompensatę. Postanowienia sądu z 25 lipca 2024 r. wpłynęło do jednostki penitencjarnej 29 lipca 2024 r. i 2 sierpnia 2024 r. zostało przekazane wychowawcy osadzonego, który następnie sporządził projekt oceny okresowej jego postępów w procesie resocjalizacji. W dniu 9 sierpnia 2024 r., podczas analizy sprawy, członkowie komisji penitencjarnej stwierdzili, że w uzasadnieniu ww. postanowienia sądu jest nieścisłość dotycząca informacji w zakresie wyników badań na obecność alkoholu w organizmie osadzonego. Zdecydowano więc o zwróceniu się do sądu z prośbą o wyjaśnienie wątpliwości – odpowiedź otrzymano 12 sierpnia 2024 r. Dyspozycję sądu dotyczącą osadzenia w zakładzie karnym typu półotwartego zrealizowano 13 sierpnia 2024 r. Do czasu transportu do właściwej jednostki osadzony nie mógł korzystać z praw przysługujących osadzonym skierowanych do zakładu karnego typu półotwartego. Rzecznik ocenił powyższe ustalenia następująco. Postanowienie sądu z 25 lipca 2024 r. zmieniło zaskarżoną przez osadzonego decyzję komisji penitencjarnej z 27 maja 2024 r. i na jego podstawie osadzony winien był odbywać karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu półotwartego – miało więc charakter skutku bezpośredniego. Brak jest podstaw do stwierdzenia, że występowała konieczność potwierdzenia tej decyzji przez komisję penitencjarną. Rzecznik zauważył również, że art. 13 k.k.w., wskazany jako podstawa zwrócenia się przez komisję penitencjarną do sądu, stanowi, iż organ wykonujący orzeczenie może zwrócić się do sądu o rozstrzygnięcie wątpliwości co do wykonania orzeczenia, a nie wątpliwości dotyczących rozstrzygnięcia sądu, w tym uzasadnienia postanowienia. Ponadto od dnia otrzymania przez administrację jednostki penitencjarnej informacji o wydaniu ww. postanowienia, a więc od 29 lipca 2024 r., osadzony powinien mieć zapewnioną możliwość korzystania z uprawnień wynikających z zakwalifikowania do pobytu w zakładzie karnym typu półotwartego (m.in. z prawa do korzystania z odzieży prywatnej, przebywania w celi otwartej w porze dziennej, możliwości realizacji 3 widzeń w miesiącu, nieprzeprowadzania kontroli rozmów telefonicznych i podczas widzeń oraz cenzury korespondencji na zasadzie domyślności). Takiej możliwości został on

pozbawiony. Dodatkowo należy wskazać, że przywołany w orzeczeniu sądu art. 149 k.k.w. nie wymaga, by w celu otrzymania rekompensaty za niesłusznie wykonaną karę dyscyplinarną osadzony zwrócił się do dyrektora jednostki penitencjarnej z przedmiotowym wnioskiem. Z brzmienia przepisu wynika, że inicjatywa przyznania rekompensaty leży po stronie dyrektora. Rzecznik nie mógł więc przyjąć niezłożenia przez osadzonego wniosku jako uzasadnienia niezrekompensowania mu odbycia kary dyscyplinarnej w dłuższym niż wskazany przez sąd wymiarze. Należy zatem ocenić, że w dniach 29 lipca 2024 r. – 13 sierpnia 2024 r. doszło do naruszenia praw osadzonego. Tym samym skarga została przez Rzecznika Praw Obywatelskich uznana za zasadną.

IX.517.1175.2024

Do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się osadzony, który skarżył fakt, że wydane w odpowiedzi na jego prośby i wnioski decyzje dyrektora jednostki penitencjarnej nie zawierają uzasadnienia, wbrew dyspozycji art. 7 § 3 k.k.w. w zw. z art. 7 § 1 oraz art. 2 pkt. 5 k.k.w. Zanim osadzony zwrócił się do Rzecznika, jego zarzuty były już przedmiotem postępowania skargowego przed właściwym dyrektorem okręgowym służby więziennej. Sprawę rozpatrywał także Centralny Zarząd Służby Więziennej – skargę uznawano za bezzasadną. W trakcie prowadzonego w Biurze RPO postępowania zapoznano się z pismem, w którym Centralny Zarząd Służby Więziennej negatywnie odniósł się do skargi osadzonego. Odrzucono ją z uwagi na ocenę, że bezpośrednia działalność dyrektorów jednostek penitencjarnych *stanowi „ciągłość i różnorodność aktów rozstrzygających”*, których nie należy kwalifikować jako decyzje z art. 7 k.k.w. i które w konsekwencji nie wymagają uzasadnienia. Ten punkt widzenia sprawy wzbudził wątpliwości Rzecznika Praw Obywatelskich, dlatego podjął on polemikę z przedstawionym stanowiskiem Centralnego Zarządu Służby Więziennej. Wskazano, że wszystkie rozstrzygnięcia podejmowane przez dyrektorów jednostek penitencjarnych w odpowiedzi na prośby i wnioski osadzonych – niezależnie od konkretnego sformułowania, którego ustawodawca używa, by wskazać w danym przepisie na decyzyjność dyrektora – należy klasyfikować jako decyzje, które powinny zawierać uzasadnienie, co wynika wprost z art. 7 § 3 k.k.w. O ile w przypadku pozytywnego rozpatrzenia prośby lub wniosku można uznać, że wystarczającym uzasadnieniem jest przychylenie się przez dyrektora jednostki penitencjarnej do argumentacji osadzonego, to już w przypadku odmowy należy wskazać przyczyny takiego sposobu załatwienia jego sprawy. Z otrzymanej przez Rzecznika odpowiedzi nie wynikało, by Centralny Zarząd Służby Więziennej podzielił przedstawione wyżej stanowisko. Wskazano, iż

„Bezspornym nie pozostaje, w ocenie właściwego merytorycznie Biura Centralnego Zarządu Służby Więziennej, czy każdy przejaw działalności dyrektora zakładu karnego i każde jego rozstrzygnięcie będące wynikiem wyboru jednego z możliwych wariantów w procesie decyzyjnym w związku z prośbą lub wnioskiem osoby pozbawionej wolności wniesionych także w sprawach mających charakter ich bieżących potrzeb, będzie stanowił decyzję w rozumieniu art. 7 § 1 k.k.w.”. Z powyższego wynika, że ocenę, czy dany „akt rozstrzygający wnoszone przez osadzonych w prośbach i wnioskach sprawy” jest decyzją, Centralny Zarząd Służby Więziennej uzależnia od przedmiotu sprawy. W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich brak jest podstaw do dokonywania takiego rozróżnienia. Decyzje rozstrzygają sprawę co do jej istoty w całości lub w części albo w inny sposób kończą sprawę w danej instancji – a więc definicja ta nie jest zależna od konkretnego przedmiotu sprawy. Ponadto decyzja jest domyślną formą załatwiania sprawy przez organy władzy publicznej. Jeśli określonych czynności tych organów nie należałoby kwalifikować jako decyzje, to powinno to zostać przez ustawodawcę wyraźnie oznaczone. Wśród przepisów k.k.w. brak jest takiego rodzaju wyróżnienia w odniesieniu do działań dyrektorów jednostek penitencjarnych. Należy zatem wnioskować, że każdy akt, którym dyrektor jednostki penitencjarnej decyduje o sposobie rozpatrzenia wniosku lub prośby osadzonego, powinien spełniać wymogi przewidziane w art. 7 § 3 k.k.w. Powyższe stanowisko zostało przedstawione przez Rzecznika Praw Obywatelskich w wystąpieniu generalnym skierowanym do Zastępczyni Dyrektora Generalnego Służby Więziennej. Poinformowano w nim o uznaniu skargi osadzonego za zasadną oraz wskazano, że zajęte w tej sprawie stanowisko znajdzie wyraz również w analogicznych sprawach rozpatrywanych w przyszłości. Jednocześnie z uznaniem przyjęto zawartą w nadesłanym przez Zastępczynię Dyrektora Generalnego piśmie deklarację, z której jednoznacznie wynika, że przy podejmowaniu przez dyrektorów jednostek penitencjarnych decyzji, o których mowa w art. 7 § 1 k.k.w. – także w odpowiedzi na prośby i wnioski osób osadzonych – należy kierować się wymogami określonymi w art. 7 § 3 k.k.w. Wyrażono nadzieję, że dyrektorzy jednostek penitencjarnych będą konsekwentnie stosować tę zasadę w swojej praktyce decyzyjnej.